

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**TOPLUMCU BELEDİYESİ ÇERÇEVESİNDE YEREL KALKINMA
GİRİŞİMLERİNİN SOSYO – EKONOMİK DEĞERLENDİRMESİ:
OVACIK ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Zeynep GÜLER CANPOLAT

Şehir ve Bölge Planlama Ana Bilim Dalı

Bölge Planlama Programı

HAZİRAN 2019

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**TOPLUMCU BELEDİYECİLİK ÇERÇEVESİNDE YEREL KALKINMA
GİRİŞİMLERİNİN SOSYO – EKONOMİK DEĞERLENDİRMESİ:
OVACIK ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Zeynep GÜLER CANPOLAT

(502081707)

Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı

Bölge Planlama Programı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Özhan ERTEKİN

HAZİRAN 2019

İTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü'nün 502081707 numaralı Yüksek Lisans Öğrencisi Zeynep GÜLER CANPOLAT, ilgili yönetmeliklerin belirlediği gerekli tüm şartları yerine getirdikten sonra hazırladığı “TOPLUMCU BELEDİYESİ ÇERÇEVESİNDE YEREL KALKINMA GİRİŞİMLERİNİN SOSYO – EKONOMİK DEĞERLENDİRMESİ: OVACIK ÖRNEĞİ” başlıklı tezini aşağıda imzaları olan jüri önünde başarı ile sunmuştur.

Tez Danışmanı : **Doç Dr. Özhan ERTEKİN**
İstanbul Teknik Üniversitesi

Jüri Üyeleri : **Prof. Dr. Funda YİRMİBEŞOĞLU**
İstanbul Teknik Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Neslihan AYDIN YÖNET
Bahçeşehir Üniversitesi

Teslim Tarihi : 03 Mayıs 2019
Savunma Tarihi : 11 Haziran 2019

Arya'ma,

ÖNSÖZ

Tez çalışmam süresince çalışmama önemli katkılar sunan tez danışmanım Doç. Dr. Özhan Ertekin'e, uzun soluklu yüksek lisans hayatımın başından itibaren beni cesaretlendiren ve destekleyen F. Belgin Gümrü, Nilüfer Dünya Altunsöğüt, A. Müge Yücesoy ve Ebru Bayram Sınmaz'a teşekkürü borç bilirim.

Ovacık'ta yaptığım saha çalışmaları süresince yardımlarını esirgemeyen Senem Aydın'a ayrıca teşekkür ederim.

Ve elbette hayatımda oldukları için Aileme, eşim Soner'e ve bilhassa kızım Arya'ma minnettarım.

Mayıs 2019

Zeynep GÜLER CANPOLAT

(Şehir Plancısı)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
KISALTMALAR.....	xi
ÇİZELGE LİSTESİ	xiii
ŞEKİLLER.....	xv
ÖZET.....	17
SUMMARY.....	19
1. GİRİŞ.....	23
1.1. Araştırma Soruları ve Hipotez.	26
1.2. Kapsam	27
1.3. Yöntem.....	27
2. YEREL YÖNETİMLER VE BELEDİYECİLİK YAKLAŞIMLARI.....	31
2.1. Yerel Yönetim.....	31
2.2. Yerel Yönetimlerin Tarihsel Gelişimi	32
2.3. Türkiye’de Yerel Yönetimler.....	34
2.3.1 Türkiye’de yerel yönetimlerin tarihsel gelişimi.....	34
2.3.2 Türkiye’de yerel yönetim yapısı	39
2.3.2.1 İl özel idareleri	40
2.3.2.2 Belediyeler	41
2.3.2.3 Köyler.....	44
2.4. Türkiye’de Belediyecilik Yaklaşımları	44
2.4.1 Klasik belediyecilik.....	44
2.4.2 Toplumcu belediyecilik.....	45
2.4.3 Sosyal belediyecilik.....	46
2.5. Belediye Yaklaşımları Arasındaki Farklar.....	48
3. YEREL YÖNETİMDEN YÖNETİŞİME GEÇİŞ VE YEREL KALKINMA ..51	
3.1. Yerel Gündem 21	51
3.2. Yeni Kentsel Gündem.....	53
3.3. Yönetişim	56
3.4. Yerel Kalkınma	56
4. YEREL KALKINMA ARACI OLARAK KOOPERATİFLER.....	61
4.1. Kooperatif Tanımı ve İlkeleri	61
4.2. Kooperatiflerin Sınıflandırması	62
4.3. Dünyada Kooperatifçilik.....	63
4.4. Türkiye’de Kooperatifçilik	69
5. ALAN ARAŞTIRMASI	73
5.1. Ovacık İlçesine Genel Bakış	73
5.1.1. Konum, ulaşım ve idari durum.....	73
5.1.2. Doğal yapı durumu.....	74
5.1.3. Demografik yapı.....	77
5.1.4. Sosyo-ekonomik yapı.....	80
5.1.5. Değerlendirebilir kaynaklar ve gelişme eğilimleri.....	89
5.1.6. Ovacık ilçesi planlama durumu.	89
5.2. Ovacık Belediyesinin Toplumcu Belediyecilik Çerçevesinde Başlattığı Yerel Kalkınma Girişimleri.....	94

5.3. Ovacık Belediyesinin Toplumcu Belediyecilik Çerçevesinde Başlattığı Yerel Kalkınma Girişimlerinin Değerlendirilmesi	107
5.3.1. Demografik yapı ve belediye hizmetleri ile ilgili genel farkındalık değerlendirmesi	107
5.3.1.1 Demografik yapı	108
5.3.1.2 Belediye hizmetleri ile ilgili genel farkındalık	114
5.3.2. 2014 yılı sonrası Ovacık Belediyesince uygulanan belediyecilik hizmetleri ve yerel kalkınma girişimlerinin değerlendirilmesi	116
5.3.3. Yerel kalkınma girişimlerinin ilçenin sosyo-ekonomik yapısı ve turizm etkisinin değerlendirilmesi	120
5.3.3.1 Sosyo-ekonomik açıdan değerlendirilmesi	120
5.3.3.2 Turizm açısından değerlendirilmesi	126
6. GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	129
KAYNAKLAR	137
EKLER	147
ÖZGEÇMİŞ	159

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ADNKS	: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
AHP	: Analitik Hiyerarşik Proses
ÇED	: Çevre Etki Değerlendirmesi
ÇDP	: Çevre Düzeni Planı
DAP	: Doğu Anadolu Projesi
FKA	: Fırat Kalkınma Ajansı
EURICSE	: European Research Institute on Cooperative and Social Enterprises (Avrupa Kooperatif ve Sosyal Girişimler Araştırma Enstitüsü)
ICA	: International Cooperation Alliance (Uluslararası Kooperatifler Birliği)
GSYİH	: Gayri Safı Yurt İçi Hasıla
KAYA	: Kamu Yönetimi Araştırma Projesi
KİT	: Kamu İktisadi Teşebbüsü
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
MEHTAP	: Merkezi Hükümet Araştırma Projesi
MTA	: Maden Tetkik ve Arama
OECD	: Organisation for Economic Co-operation and Development (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü)
STK	: Sivil Toplum Kuruluşu
TDK	: Türk Dil Kurumu
TRB1	: Malatya Alt Bölgesi
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
UN	: United Nations (Birleşmiş Milletler)
UNDP	: United Nations Development Programme (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı)

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 2.1	: Yıllara göre mahalli idareler sayısı	40
Çizelge 2.2	: Yıllara göre il/ilçe merkezi ve belde/köy nüfusları.....	42
Çizelge 2.3	: Türlerine göre belediye sayıları.	42
Çizelge 4.1	: Türkiye’de faaliyet sektörüne göre kooperatiflerin sınıflandırılması. ..	64
Çizelge 4.2	: Dünya çapında yaptığı ciro açısından en büyük 10 kooperatif.....	66
Çizelge 4.3	: Dünya çapında yaptığı gelir/kışı başı GSYİH açısından en büyük 10 kooperatif.	67
Çizelge 4.4	: Kooperatiflerin sektörlere göre dağılımı.....	67
Çizelge 4.5	: Kooperatif ve şirketler arasındaki temel farklar	68
Çizelge 4.6	: Türkiye’de sektörlere göre kooperatif ve üye sayıları.	71
Çizelge 5.1	: Ovacık ilçesinde bulunan köy/mahalle sayıları	74
Çizelge 5.2	: İlçe mesafeleri.....	74
Çizelge 5.3	: Ovacık arazi kullanımı dağılımı.....	76
Çizelge 5.4	: 2018 yılı Tunceli ve ilçeleri nüfus yoğunlukları.	78
Çizelge 5.5	: Ovacık ilçesi, 2018 yılı için yaş aralıklarının toplam ilçe nüfusuna oranları	78
Çizelge 5.6	: Yıllara göre Ovacık ilçesi nüfusunun köy/şehir dağılımı.	79
Çizelge 5.7	: 2008-2018 yılları arasında Ovacık belediye nüfusu.	79
Çizelge 5.8	: Tunceli ili yaşam endeksi il sıralamaları ve endeks değerleri	80
Çizelge 5.9	: MEB’e bağı eğitim kurumları istatistikleri.....	81
Çizelge 5.10	: 2017 yılı Ovacık ilçesi bitirilen eğitim düzeyi.	81
Çizelge 5.11	: Ekili tahıllar ve diğ er bitkisel ürünlerin alanı.	82
Çizelge 5.12	: Kuru fasulye ekili alan.....	83
Çizelge 5.13	: Nohut ekili alan.....	85
Çizelge 5.14	: Fasulye üretim miktarı.....	86
Çizelge 5.15	: Nohut üretim miktarı.	87
Çizelge 5.16	: Arıcılıkla ilgili faaliyet gösteren işletme sayıları.	88
Çizelge 5.17	: Ovacık Belediyesi ile ilgili, yazılı basında 2014 yılı öncesinde ve sonrasında yayınlanmış haber sayısı.	95
Çizelge 5.18	: Tunceli ilinde en yüksek puanı alan ilk iki yöresel ürün.....	98
Çizelge 5.19	: 2018 yılı ocak - kasım ayı arası üreticiye ödenen ücret.....	99
Çizelge 5.20	: İstihdam sayısı ve yıllık toplam ödenen ücret.	99
Çizelge 5.21	: 2018 yılında kooperatif çalışanlarının iş gücüne katılım oranı.	100
Çizelge 5.22	: Ovacık Belediyesinin sosyal belediyecilik uygulamaları.	101
Çizelge 5.23	: Ovacık Belediyesinin toplumcu belediyecilik ilkeleri çerçevesinde yaptığı uygulamalar.....	104
Çizelge 5.24	: Katılımcıların cinsiyet, yaş ve medeni duruma göre dağılımı.....	108
Çizelge 5.25	: Katılımcıların eğitim ve çalışma durumu dağılımı.	109
Çizelge 5.26	: Katılımcıların eğitim ve çalışma durumu karşılaştırması.....	110
Çizelge 5.27	: Katılımcıların ikamet süresi.....	113
Çizelge 5.28	: Evde yaşayan kışı sayısı ve aylık gelir.	114
Çizelge 5.29	: Belediye hizmetlerini değerlendirme.....	115
Çizelge 5.30	: Belediye hizmetlerine duyulan memnuniyet.	118
Çizelge 5.31	: Ovacık Belediyesinin yerel kalkınma çalışmalarını değerlendirme. ..	119

Çizelge 5.32 : Aylık gelir – önceki gelir karşılaştırması.....	121
Çizelge 5.33 : Gelir artışı karşılaştırması.	123
Çizelge 5.34 : Yerel kalkınma çalışmalarının katılımcıların sosyal, kültürel vb. yaşamlarına katkısı.	124
Çizelge 5.35 : Yerel kalkınma çalışmalarının katılımcıların ekonomik yaşamlarına katkısı.	125
Çizelge 5.36 : İlçenin istihdamına katkısı	126
Çizelge 5.37 : Turizm İşletme Belgeli Konaklama Tesislerinde Tesislere Geliş, Geceleme, ve Doluluk Oranları.....	127
Çizelge 5.38 : Yerel kalkınma çalışmalarının ilçe turizmine katkısı.	128
Çizelge 5.39 : Ovacık Belediyesi tarafından uygulanan alternatif belediyecilik girişimlerinin genel değerlendirmesi.....	134

ŞEKİLLER

Sayfa

Şekil 5.1 : Ovacık ilçesinin konumu	73
Şekil 5.2 : İlçe merkezinin topoğrafik yapısı ve Ovacık fayı.....	75
Şekil 5.3 : Ovacık ilçesinde planlanan barajlar.	91
Şekil 5.4 : TRB1 Bölgesi için hazırlanan Malatya-Elazığ-Bingöl-Tunceli Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı (2012).....	92
Şekil 5.5 : TRB1 Bölgesi için hazırlanan Malatya-Elazığ-Bingöl-Tunceli Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği (2018).	93
Şekil 5.6 : 01.01.2005 – 30.04.2019 arası web araması.....	95
Şekil A.1 : Karayolları Tunceli 86. Şube Şefliği hizmet haritası.	149
Şekil A.2 : Türkiye Diri Fay Haritası.....	150
Şekil A.3 : Türkiye Deprem Tehlike Haritası	151
Şekil B.1 : Malatya Elazığ Bingöl Tunceli Planlama Bölgesi 1/100000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı (2012) Lejantı	153
Şekil B.2 : Malatya Elazığ Bingöl Tunceli Planlama Bölgesi 1/100000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği (2018) Lejantı	154

TOPLUMCU BELEDİYESİ ÇERÇEVESİNDE YEREL KALKINMA GİRİŞİMLERİNİN SOSYO – EKONOMİK DEĞERLENDİRMESİ: OVACIK ÖRNEĞİ

ÖZET

Dünyada ülkelerin ekonomik, sosyal ve kültürel yönden birbirine bağımlı hale geldiği, liberal akımın güçlendiği, teknolojik açıdan büyük gelişmelerin başladığı dönemde, Türkiye’de dış dinamiklere paralel iç dinamiklerin etkisiyle, devlet neo-liberal politikalar neticesinde elini doğrudan kamu yatırımlarından çekmeye başlamıştır. Buna göre sağlık, konut, sosyal güvenlik gibi alanlarda piyasacı yaklaşım benimsenmiş sosyal hak ve hizmetlerin sunumunda kamusal değişimler yaşanmıştır. Buna bağlı olarak, tüm dünyada yerel yönetimlerin üstlendiği roller bir değişim sürecine girerken; merkezi yönetimler, yürüttükleri sosyal hizmetlerin sunulması işini yerel yönetimlere devretmiştir.

Türkiye’de iç ve dış siyasi ve ekonomik olaylara paralel olarak değişim ve gelişim gösteren yerel yönetimler, 2000’li yıllarda kamu yönetiminde yapılan birtakım düzenlemelerle son halini almıştır. Yerel yönetim literatürüne bilgi edinme, açıklık, şeffaflık ve katılımcılık gibi kavramlar girmiştir. Klasik belediyeçilik uygulamaları yerini zamanla sosyal politikaların ön plana çıkarıldığı belediyeçilik uygulamalarına bırakmıştır.

2014 yılı sonrasında, Ovacık Belediyesi mevcut belediyeçilik uygulamalarının dışına çıkarak, toplumcu belediyeçilik anlayışını benimsemiştir. Belediye, doğrudan yerel ve hazineye ait kaynakları ve gönüllü insan gücünü kullanarak elde ettiği gelir ile dezavantajlı gruplar için alternatif ekonomi yaratmaya çalışması açısından ve temel kentsel ihtiyaçlardan içme suyu temininin düşük ücretli olması, ulaşımın ücretsiz olması gibi ekonomi politikaları ile yaptığı uygulamalar ile dikkat çekmeyi başarmıştır.

Ovacık ilçesi, gerek nüfus yoğunluğunun ve büyüklüğünün az olması gerekse coğrafi ve iklim şartlarının zor olması sebebiyle, küresel ve ulusal ölçekte rekabet edebilme gücü düşük bir ilçe konumundadır. Küçük ölçekli çoğu belediye gibi, bu belediye de klasik belediyeçilik faaliyetlerini sürdürebilmek için bile kısıtlı bütçe, personel ve ekipmana sahipken, sosyal politikalar üretmek için kaynak oluşturma gücü konusunda büyük beklentiler yaratmamaktayken, ilçede tarımsal gelişme dinamiklerinin devreye sokulması, gönüllü ve örgütlü üretim politikalarının benimsenmesi, katılımcı ve şeffaf belediyeçilik anlayışı ile Ovacık Belediyesi ilçenin yerel kalkınması konusunda 2014 yılı sonrasında bir atılım gerçekleştirmiştir. Ovacık ilçesinin dinamikleri ve dışarıda yarattığı algılar, Ovacık Belediyesi’nin başlattığı tarımsal üretim çalışmaları ve alternatif belediyeçilik anlayışı ile değişmeye başlamıştır.

Ovacık belediyesince başlatılan girişimleri değerlendirebilmek için, tez çalışması “yerel yönetim”, “yerel yönetim yaklaşımları”, “yönetişim”, “yerel kalkınma”, “kooperatif” kavramları ekseninde temellendirilmiştir. Ayrıca, ulusal ve kentsel düzeyde sürdürülebilir kalkınmanın sağlanabilmesi için Birleşmiş Milletler tarafından

kabul edilen eylem planlarına ve bu eylem planları ile kent ilkelerine dâhil edilen beslenme ve gıda güvenliği konularına değinilmiştir. Buna kapsamda, belediyenin, ilçe dışında dikkat çeken girişimlerinin ilçe halkı üzerinde oluşturduğu intiba ile ilçe ölçeğinde yerel kalkınma dinamiklerini harekete geçirip geçirmediği ve sosyo-ekonomik katkı sunup sunmadığı nicel ve nitel araştırma metotları kullanılarak incelenmiştir.

Araştırma dâhilinde, Ovacık ilçesinde, yerel kalkınma girişimlerini uygulayıcılardan ilki olan Ovacık Belediyesinin son beş yıla ait detaylı faaliyet raporu incelenmiş, yapılan girişimler sınıflandırılmış, bu girişimlerin ilçede bir değişim yaratıp yaratmadığı yerel halk ile yapılan anketler ve ilgili kurumlardan alınan veriler karşılaştırılarak değerlendirilmiştir. Buna göre, bahse konu girişimlerin ilçeye katkı sunup sunmadığı, yerel düzeyde, ekonomik, sosyal, kültürel, çevresel ve siyasi olarak katkı sağlaması beklenen yerel kalkınma anlayışı çerçevesinde ele alınmıştır. Ovacık Belediyesinin söz konusu girişimlerinin sürdürülebilirliği tartışılarak çalışma tamamlanmıştır.

SOCIO-ECONOMIC EVALUATION OF LOCAL DEVELOPMENT INITIATIVES BASED ON MUNICIPAL SOCIALISM: THE CASE OF OVACIK.

SUMMARY

Throughout history, Ovacık has been popular with rather unfavorable incidents including the construction of dams & hydroelectric power plants, the declaration of special security zones, countless military operations, gold mining with cyanide, and the adverse effects of the fault line that runs through the settlement. After 2014, however, the dynamics in the settlement and the perception of the district by outsiders have changed dramatically on account of the agricultural production activities and alternative municipal practices launched by the Ovacık Municipality. Although it was not the first time that an alternative method to neoliberal municipal practices was adopted in Turkey, these practices, which have been cumulatively called as the “Ovacık Model,” drew both national and international attention.

This study uses both quantitative and qualitative research methods and provides an analysis of Ovacık residents’ impressions about these initiatives, which received significant acclamation outside of the district, and aims to reveal whether they triggered local development dynamics and made any socioeconomic contribution in the district.

The study is particularly focused on the notions of “local government,” “local development,” “cooperatives,” and it examines the current demographic, geographic and economic structure in Ovacık. The aforementioned initiatives were further evaluated with the surveys conducted with the district’s residents where the residents were asked for their opinions on the initiatives of the Ovacık Municipality.

Currently, the entire world is going through a period where countries economically, socially and culturally depend on each other, the liberal influence has gained strength, and significant technological advancements occur. In this respect, with the influence of both internal and external dynamics and as a consequence of the neoliberal policies, the state in Turkey has distanced itself off from making direct public investments. Accordingly, a market-oriented approach has been adopted in the provision of health services, housing, social security, and major changes have been introduced in the provision of social rights and services. During this period, the roles of local governments around the globe underwent major change, and central governments transferred their duty of providing social services to local governments on account of the localization principle.

Throughout the 2000s, local governments in Turkey, which have changed and evolved under the influence of the internal and external political and economic developments, reached their current state by means of various regulations enacted in public administration. Notions such as knowledge acquisition, openness, transparency, and participation were introduced to the literature on local governments. Over time, conventional municipal activities were replaced with social municipal activities.

In line with all these developments, the notion of “governance” gained popularity. “Governance” entails a three-pronged structure between the public, private and non-profit sectors, and it prioritizes saving and production by keeping distance from consumption.

This study also addresses the notions of governance and local development as well as the action plans (such as the Urban Agenda 21, the Sustainable Development Agenda 2030, the New Urban Agenda, the Bogota Declaration) approved by the United Nations in order ensure sustainable development at the urban scale.

It is apparent that, nowadays, not only countries but also cities compete with each other at the global scale, and thus, the concept of local development is not only affected by global actors but it is also subject to global influences. Although local governments are assigned with the authority to come up with social policies and are provided with the opportunity to generate income by leveraging the potentials in their area of jurisdiction, the capability of small-scale local governments in competing and generating financial resources is limited to their ability to take advantage of the potentials in their locality.

Ovacık has a rather low competitive capacity due to its low population size and density, unfavorable geography, and harsh climate conditions. In a similar fashion to many small-scale municipalities, Ovacık has limited budget, staff and equipment to fulfill its conventional municipal activities. Furthermore, it does not create very high expectations in terms of generating resources to develop social policies. Yet, the district took a leap forward in local development after 2014 when the local government took steps to activate the potential for agricultural development, to adopt voluntary and organized production policies, and to embrace a participatory and transparent approach.

Ovacık Municipality deviated from the conventional approach in municipal services and embraced a municipal socialism approach by making effort to generate an alternative income for disadvantaged groups by means of using local and treasury-owned resources as well as voluntary work force and by developing economic policies such as providing potable water and transportation free of charge. Thus, it set a significant example to other local governments.

The initiatives in Ovacık are also significant in terms of food security and access to healthy food. In recent years, food consumption practices in Turkey have significantly changed in line with global trends. The new global agricultural system, which is influenced by neoliberal globalization policies, led to increasing distance between the place of production and place of consumption. Problems such as the adverse ecological outcomes due to the increased use of chemicals, industrialization, and mechanization in agriculture brought about new pursuits in agricultural organization. Therefore, food and nutrition security were listed among urban principles in the New Urban Agenda. When the natural agriculture and animal husbandry initiatives that were launched in 2015 by Ovacık Municipality are evaluated in terms of the fact that food and nutrition are critical in the urban agenda; the production, distribution and consumption models have gained increasing importance and they should be addressed by urban planning, it is evident that such initiatives correspond to the new urban dynamics listed in the New Urban Agenda.

The study provides an analysis of Ovacık Municipality's rural development efforts by using a mixed method that consists of surveys with local residents, semi-structured interviews, activity reports of the Ovacık Municipality and the Ovacık 94 Neighborhood Agricultural Development Cooperative Limited, and various statistics provided from the Ministry of Culture & Tourism, Provincial Directorate of Environment and Urbanization and Firat Development Agency. The latest five annual reports of the Ovacık Municipality, which has been the first to implement the local development initiatives, were scrutinized, a semi-structured interview on the activities of the cooperative was made with an employee of the Ovacık 94 Neighborhood Agricultural Development Cooperative Limited, and the activity report of the cooperative for 2017-2018 was analyzed. In addition, a survey was conducted with the local community in Ovacık, who are both participants and beneficiary of the municipality's initiatives.

Moreover the initiatives launched by the Ovacık Municipality were categorized, and it was investigated whether these initiatives made any change in the district by comparing the results of the survey conducted with the local community and the data collected from relevant authorities. Accordingly, the study analyzes whether the aforementioned initiatives contributed to the district with respect to the local development perspective, which has economic, social, cultural, environmental and political dimensions. The study is concluded with a discussion about the sustainability of the initiatives carried out by the Ovacık Municipality.

According to the interview conducted with the employee of the Ovacık 94 Neighborhood Agricultural Development Cooperative Limited, the products that are available at the cooperative are also provided from producers located in Hozat, Mazgirt, Pertek and Pülümür districts in Tunceli. In this context, it is apparent that the initiatives commenced in Ovacık made a contribution to the province in general. In addition, these initiatives provided 3.90% increase in the rate of female labor force participation rate and 6.30% increase in the labor force participation rate in sectors that thrived as a consequence of the initiatives commenced by the Ovacık Municipality.

The findings of the study, which were derived from the field study and the data, indicate that the number of visitors in the district significantly increased; and thus, the increase in the number of visitors provided economic participation. In light of all the data, the initiatives of Ovacık Municipality that enhanced both agricultural and cooperative activities provided economic prosperity in the district.

Although the number of visitors in Ovacık increased, it was observed that the transportation facilities as well as the technological and institutional infrastructure is not adequate and sufficient to host a great number of tourists. In this respect, coordination and governance between institutions is lacking.

It is evident that the initiatives of the Ovacık Municipality since 2014 were acknowledged by the United Nations and they were covered in action plans such as the New Urban Agenda as well as the objectives identified for the district in the TRB1 Regional Plan prepared by the Ministry of Development. Yet, in order to ensure the sustainability of Ovacık Municipality's activities, it is necessary to address and improve coordination between different institutions in order to enhance social, cultural, political and physical development.

1. GİRİŞ

Yerel yönetimler, ülkelerin gelenekleri, siyasal ve toplumsal koşullarına bağlı olarak gelişmiştir. Yerel yönetimlerin ortaya çıkışlarında kimi ülkelerde işlevsel gereksinimler, kimi ülkelerde siyasal gelişmeler etkili olmuştur. (Güler, 2004) Ancak; yerel yönetimler, var oluş sebepleri dışında kimi ülke ve bölgelerde kalkınmaya aracı olmak ya da demokrasinin temeli olmak gibi işlevler yüklenmeye de başlamıştır. (Görmez, 1997).

Yerel yönetimlerden biri olan belediyelerin görev üstlendiği yeni alanlardan birisi yerel kalkınma konusudur. Avrupa Birliği Yerel Gündem 21 sürecinde, belediyelere kentsel altyapı ve teknik hizmetler dışında sosyal, kültürel, ekonomik ve eğitim alanında yükümlülükler ve sorumluluklar yüklenilmiştir. Buna göre, belediyelerin başarılı olması, kentte fiziksel, sosyal ve kültürel alanlarda yarattığı iyileşmelerle birlikte, kentlerin ekonomik gelişmesine sunduğu katkılara da bağlıdır. Yerelde istihdamın yaratılması belediyelerden beklenilmeye başlanılmıştır. Bu noktada, devletin özelleştirme neticesinde elini doğrudan kamu yatırımlarından çekmesi nedeniyle, belediyelerin doğrudan yatırım yapması değil de yerelde yatırım yapılmasına özendirmesi, yöredeki üretken güçler arasında aracılık yapması, ortak bulması ve sinerji yaratacak şekilde iş birliğini sağlaması gerekmektedir. Yerel kalkınma için yerel yönetimler ve paydaşlar ortak hareket etmeli, yereldeki tüm üretken güçler harekete geçirilmelidir. Fiziki sınırların teknoloji ve küreselleşme ile aşıldığı günümüzde, yerel aktörlerin elindeki insan gücü kalitesi, bilgi teknoloji düzeyi, yenilikçilik, girişimcilik ve yerel kaynak potansiyelleri, yerel ve küresel düzeyde iş birliği, ortaklık ve rekabet ortamında değer kazanmaktadır (Göymen, 2004).

Türkiye’de toplumcu belediyeçilik anlayışı 1970’li yıllarda “belediye sosyalizmi”, “sosyal demokrat belediyeçilik” tecrübeleri ile başlamış ve belediyelerin sosyal alanda nitelikli işler yapılmasını sağlamıştır (Kesgin, 2012). Ancak, Toplumcu belediyeçilik uygulamaları Türkiye’de uzun soluklu olamamıştır. 1980 sonrası tüm dünyada yayılmaya başlanılan neo-liberal eğilimler Türkiye’de de etkili olmaya başlamış, yeni düzenlemeler yerel yönetimlerde yapısal değişiklikler meydana getirmiştir. Özelleştirme, yönetim, yerelleşme ilkeleri olarak özetlenebilecek bu değişiklikler devleti üretici konumdan düzenleyici konuma getirmiştir (Gün, 2015). Yeni kamu

yönetimi yaklaşımıyla, kentsel yoksulluğu yönetmek amacıyla ve kentte yaşayanların sosyal ve kültürel ihtiyaçlarının belediyeler aracılığıyla karşılandığı sosyal belediyecilik anlayışı yaygınlaşmıştır. Özellikle 1990 sonrası zorunlu göçlerle beraber artan kentsel yoksulluğun etkisini ve küreselleşmenin dezavantajlı gruplar aleyhine gelişen etkisini azaltma yönünde; çocuklar, gençler, kadınlar, engelliler, muhtaç ailelere yönelik olarak yardım, dayanışma hizmetleri belediyelerce geliştirilmeye başlanılmıştır.

Ancak, son yıllarda neo-liberalizm ve küreselleşme politikalarından uzaklaşmaların başladığı, kimi ülkelerde özelleştirmelerin beledileştirmeye dönüştüğü, kamu hizmetlerinin tekrar kamu aracılığıyla sunulmasının değerlendirildiği görülmektedir. Belediye hizmetlerinin kimin aracılığıyla nasıl sunulacağına dair arayışlar, alternatif yönetim anlayışlarının ortaya çıkmasını ve toplumcu belediyeciliğin tekrar gündeme gelmesini sağlamıştır. (Bayramoğlu, 2013).

Türkiye’de bugüne kadar sosyal ya da toplumcu belediyecilik anlayışını benimsemiş belediyeler aracılığıyla konut kooperatifleri, ekmek fabrikaları, mesleki kurslar, kültür merkezleri, halk pazarları gibi uygulamalar devreye girmiştir. Ayrıca çeşitli tarımsal ve hayvansal kooperatifleri desteklemek amacıyla belediyeler ve kooperatifler arasında çeşitli anlaşmalar yapılmıştır. Urlalı çiçek üreticileriyle çiçek alım sözleşmesi ve Tire Süt Kooperatifi ile süt alımı anlaşması yapan İzmir Büyükşehir Belediyesi; Denizli Tarım Kredi Kooperatifleri ile tarımsal amaçlı sulama borusu anlaşması yapan Denizli Büyükşehir Belediyesi, Tekirdağ Bölgesi Tarım Kooperatifler Birliği ile bağcılığı geliştirme projesi kapsamında protokol yapan Tekirdağ Belediyesi bu çeşit kooperatifleri destekleyen belediyeler arasında gösterilebilir. Seferihisar Belediyesi’nin yetki alanında bulunan mahallelerin sahip olduğu yerel üretim potansiyelini değerlendirerek tarımsal kalkınmayı desteklemesi ve ilçede birçok tarımsal kooperatifin kurulmasına ön ayak olması gibi belediyelerin girişimci olduğu örnekler de mevcuttur.

Kesgin’e (2012) göre; Türkiye’de sosyal belediyecilik, kapitalizme karşı bir alternatif olmak yerine, bu sistemin ortaya çıkardığı aksamaları ve tahribatı bir dereceye kadar onarmayı ve sistemi sürdürülebilir kılmayı amaçlamaktadır. Bununla beraber, sosyal belediyecilik uygulamalarına ilişkin eleştiriler içerisinde mali kaynakların yetersizliği ile personel ihtiyacı önemli yer tutmaktadır. Küçük belediyelerde kaynak yetersizliği nedeniyle klasik belediyecilik hizmetlerinin verilmesinde bile sorun yaşanabildiği

bilinmektedir (Şahinoğlu, 2017). Bu nedenle, doğrudan yerel ve hazineye ait kaynakları ve gönüllü insan gücünü kullanarak yerel kalkınma için kapitalizme alternatif olarak; elde ettiği gelir ile dezavantajlı gruplar için alternatif ekonomi yaratmaya çalışması açısından ve temel kentsel ihtiyaçlardan içme suyu temininin düşük ücretli olması, ulaşımın ücretsiz olması gibi ekonomi politikaları ile Tunceli ili Ovacık Belediyesi mevcut belediyeçilik anlayışının dışına çıkarak toplumcu belediyeçilik anlayışını benimsemekte ve yaptığı uygulamalar ile belediyeler arasında önemli bir örnek teşkil etmektedir.

2014 yılında yeni yönetim ile birlikte, ilçedeki gönüllü insan gücü ve tarım potansiyelini kullanarak, ilçe sınırları içerisindeki Hazine'ye ait arazilerde nohut, kuru fasulye, patates ektiren ve yetiştirilen ürünleri piyasada satışa çıkararak yerel kalkınma için girişimler sayesinde, tarımsal üretimden elde edilen gelirle hem yoksullara yardım yapmış hem de üniversite öğrencilerine burs vererek toplumcu belediyeçilik uygulamaları yapmıştır (Ovacık Belediye Başkanı 78 Öğrenciye Burs Verdi, 2015).

Ovacık Belediyesi doğal tarım ve hayvancılık destekleri kapsamında 2015 yılında başlatmış olduğu çalışmalar sonucunda, yöredeki üretken güçlere katalizör etkisi yapması neticesinde; ilçedeki tarım ve hayvancılık faaliyetleri 2017 yılında örgütlenerek Sınırlı Sorumlu Ovacık 94 Mahallesi Tarımsal Kalkınma Kooperatifi kurulmuştur. Ovacık'ta başlatılan bu girişimlere, teknoloji ve her türlü haberleşme aracı kullanılarak sinerji ve teşvik ortamı yaratılmaktadır. Sınırlı Sorumlu Ovacık 94 Mahallesi Tarımsal Kalkınma Kooperatifinin ürettiği ürünlerin internet aracılığı tüm ülkeye satışı yapılmakta, bu girişim markalaşmaya ve ulusal pazarda kendine yer bulmaya çalışmaktadır. Tarım alanında kooperatifçilik, üyelerine sağladığı fayda ve özellikle üreticiler için pazardaki olumsuz koşullara karşı olması açısından önemlidir (Nhkoma, 2011).

Ovacık ilçesi, coğrafi açıdan kısıtlı bir bölgede yer almaktadır. Tunceli ile bağlantısı Munzur Vadisi Milli Parkı üzerinden tek şeritli karayolu ile sağlanmaktadır. İlçe, Erzincan ili ile komşu olmasına rağmen, Erzincan ili merkezine ile karayolu bağlantısı bulunmamakta; ancak, Erzincan'ın Kemah ilçesine stabilize yoldan ulaşım sağlanmaktadır. Munzur Dağ silsilesi eteklerinde yer alan ilçede, aktif fayların da bulunması nedeniyle, ilçe, yapılaşma açısından kısıtlıdır. Ayrıca, bölgedeki güvenlik riski, 1990lardan itibaren ilçede dışa doğru büyük göç dalgalarına neden olmuştur.

Tüm bu kısıtlayıcı faktörler, ilçenin kalkınması için engel teşkil etmektedir. Bu nedenle, tüm kısıtlı şartlara rağmen giriştiği yerel kalkınma çalışmaları ve üreticinin pazardan olumsuz etkilenmemesi için kooperatifçiliği başlatması ve desteklemesi açısından Ovacık Belediyesinin toplumcu belediyecilik alanında yaptığı çalışmalar değerlidir.

Bu çalışma ile ilçesinde bulunan dezavantajlı gruplara toplumcu belediyecilik kapsamında yapılacak yardımlara yönelik bütçeyi, Ovacık ilçesindeki kırsal kalkınma potansiyellerini kullanarak oluşturan Ovacık Belediyesinin, ilçede yarattığı sosyo-ekonomik etkileri değerlendirilmeye çalışılacaktır. Çalışma kapsamında, Ovacık Belediyesince yapılan girişimler sınıflandırılarak, bu girişimlerin ilçede bir değişim yaratıp yaratmadığı yerel halk ile yapılan görüşmeler ve ilgili kurumlardan alınan veriler karşılaştırılarak değerlendirilecektir.

Buna göre, bahse konu girişimlerin ilçeye katkı sunup sunmadığı yerel düzeyde, ekonomik, sosyal, kültürel, çevresel ve siyasi olarak katkı sağlaması beklenen yerel kalkınma anlayışı çerçevesinde ele alınarak değerlendirilecek ve Ovacık Belediyesinin ilçedeki gönüllülük, örgütlülük, artı güç kullanarak ilerletmeye çalıştığı bu yerel kalkınma modelinin yerel kalkınmaya katkısı araştırılacaktır.

1.1. Araştırma Soruları ve Hipotez.

Ovacık Belediyenin başlattığı tarımsal üretim çalışmaları, ilçenin sosyal ve ekonomik olarak kalkınmasına katkı sunup sunmadığının araştırılması amacıyla hazırlanan çalışmanın içeriği, araştırma sorularından yola çıkılarak oluşturulmuştur. “Ovacık Belediyesi’nin uyguladığı model neden hangi belediyecilik yaklaşımıyla örtüşmektedir?” sorusu bu tezin çıkış noktasını oluşturmaktadır.

“Ovacık Belediyesinin örgütlülük ve kooperatifçilik girişimleri ile ilçede bir ekonomik ve sosyal kalkınma olmuş mudur?” sorusu ise tezin genel değerlendirilmesinin yapıldığı araştırma sorusu olarak belirlenmiştir.

Bu çalışma ayrıca,

- Ovacık’ta yaşayan yerel halk, Ovacık Belediyesinin sunduğu alternatif ve toplumcu belediyecilik hizmetlerini yeterli buluyor mu ve bu hizmetlerin ilçeye sosyal ve ekonomik anlamda katkı sunduğunu düşünüyor mu?

- Ovacık Belediyesinin başlattığı ve sürdürdüğü tarımsal üretim çalışmaları ile ilçede tarımdan elde edilen gelir artmış mıdır?”
- “Ovacık Belediyesinin sunduğu alternatif ve toplumcu belediyeçilik hizmetleri sayesinde ilçede turizm canlanmış mıdır? Sorularından yola çıkılarak şekillenmiştir.

Araştırma sorularından yola çıkılarak, çalışmanın hipotezi “Ovacık Belediyenin başlattığı ve sürdürdüğü tarımsal üretim çalışmaları, ilçenin sosyal ve ekonomik olarak kalkınmasına katkı sunmuştur.” olarak belirlenmiştir.

1.2. Kapsam

Çalışma altı bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, çalışmanın amacı, önemi, hipotezi, kapsamı ve yöntemi belirtilmiştir.

İkinci bölümde, kavram olarak yerel yönetimler tanımlanmış, yerel yönetimlerin tarihsel süreci detaylandırılmıştır. Türkiye’de yerel yönetimlerin genel yapısı ve tarih içerisindeki değişimleri anlatılmıştır. Toplumcu belediyeçilik kavramı ve Türkiye’deki gelişimi de bu bölümde verilmiştir.

Üçüncü bölümde, uluslararası eylem planlarına göre yeniden yapılanan yerel yönetimlerde yönetim kavramı ele alınmış ve yerel kalkınma kavramı incelenmiştir.

Dördüncü bölümde, yerel kalkınma aracı olarak kooperatifler ve örgütlülük açıklanmıştır.

Beşinci bölümde, Ovacık ilçesinin demografik, doğal ve sosyo-ekonomik yapısıyla ilgili genel bir açıklama yapıldıktan sonra, Ovacık Belediyesi’nin soysal ve toplumcu belediyeçilik uygulamaları değerlendirilmiştir. Bu uygulamaların, yerel halk tarafından değerlendirilmesi ise bu bölümün son kısmında detaylandırılmıştır.

Altıncı bölümde, çalışmanın geneline ilişkin sonuç ve değerlendirmeler yapılmıştır.

1.3. Yöntem

Çalışma ile ilgili öncelikle literatür taraması yapılmış, kavramsal çerçevenin oluşturulması için yayınlanmış makale, rapor, tez ve kitaplar incelenmiştir. Ovacık ilçesine ait verilerin derlenmesi için FKA, DAP, Kültür Bakanlığı, TÜİK, Çevre Şehircilik İl Müdürlüğü vb. resmî kurumların yayınladığı istatistikler ve raporlar

incelenmiş ve elde edilen veriler derlenmiştir. Araştırma; Tunceli iline ait verileri içerse de temel olarak Ovacık ilçesi ile sınırlandırılmıştır.

Araştırmada nitel ve nicel yöntemler bir arada kullanılmıştır. Bu doğrultuda, yarı yapılandırılmış görüşme, anket teknikleri kullanılmıştır. Örneklem alanında yapılan gözlemler de kaydedilmiştir. Ovacık'ta belediye sınırları içerisinde yaşayan yerel halka anket uygulanmış; yerel kalkınma girişimlerini uygulayıcılardan ilki olan Ovacık Belediyesinin son beş yıla ait detaylı faaliyet raporu incelenmiş, diğer bir uygulayıcı olan Sınırlı Sorumlu Ovacık 94 Mahallesi Tarımsal Kalkınma Kooperatifi çalışanı ile kooperatifin çalışmalarına dair yarı yapılandırılmış görüşme yapılmış ve ayrıca kooperatifin 2017-2018 yılına ait faaliyet raporu temin edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşmede veri kaybı olmaması açısından ses kaydı alınmıştır.

Araştırmanın nitel veri toplama aşaması olan anketin içeriği, çalışmanın araştırma sorularına ve hipotezine uygun şekilde geliştirilmiştir. Anket örneklem evreni olarak, Ovacık Belediyesi sınırları dahilindeki mahalleler seçilmiştir. Örneklem kapsamına, 18 yaş üstü, Ovacık Belediyesi sınırları içerisinde bulunan Pulur Mahallesi, Kandolar Mahallesi ve 94 Mahallesi'nde ikamet eden yerel halk alınmıştır. Anketler, örneklem evreninde bulunan sokaklardan, kahvehanelerden, iş yerlerinden ve evlerden rastgele seçilen toplam 100 kişiyle yüz yüze görüşme tekniği ile 27 Nisan-19 Mayıs 2019 tarihleri arasında uygulanmıştır. Toplam üç sayfa, beş bölümden ve 51 tane kapalı uçlu sorudan oluşan anket (EK-B) ile;

- Katılımcıların demografik ve ekonomik durumu,
- Belediye hizmetleri için genel farkındalığın değerlendirilmesi,
- Katılımcıların, 2014 yılı ve sonrası için Ovacık Belediyesi'nin sunduğu belediye hizmetleri için memnuniyet durumunun değerlendirilmesi,
- Ovacık belediyesinin sosyal ve toplumcu belediyecilik girişimlerinin yerel halk tarafından değerlendirilmesi,
- Ovacık belediyesinin sosyal ve toplumcu belediyecilik girişimlerinin yerel halkın ve ilçenin ekonomisine katkı sunup sunmadığı araştırılmak istenmiştir.

Anket çalışması için ana kütle olarak Ovacık Belediyesi sınırları içerisinde yaşayan 18 yaşın üzerindeki nüfus belirlenmiştir. Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sisteminde (ADNKS), 2018 yılı için Ovacık Belediyesine bağlı mahallelerde yaşayan 18 yaş üstü

nüfus 2700 olarak verilmiştir. Evrendeki ana kütle bilindiğinden, örneklem büyüklüğü,

$$n = \frac{N t^2 p q}{d^2(N-1) + t^2 p q} \text{ formülü kullanılarak hesaplanmıştır.}$$

N= Evrendeki birey sayısını,

n= Örneklem alınacak birey sayısını,

p= İncelenen olayın görülüş sıklığını,

q= İncelenen olayın görülmeş sıklığını,

t= Belirli serbestlik derecesinde ve saptanan yanılma düzeyinde t tablosunda bulunan teorik değeri,

d= Olayın görülüş sıklığına göre yapılmak istenen + sapmayı ifade etmektedir (Asan, 2015).

Buna göre, yukarıdaki formül kullanılarak, örneklem büyüklüğü %95 güven seviyesi %5 hata payı ile 336 olarak hesaplanmıştır. Ancak, anket uygulamalarının 31 Mart 2019 yerel seçimlerinin hemen sonrasına denk gelmesi ve katılımcıların ankete tereddütle yaklaşması sebebiyle %95 güven seviyesi sabit tutularak hata payı %10'a çekilmiş ve minimum örneklem büyüklüğü 96 olarak belirlenmiştir. Örneklem seçim Gelişigüzel (Rastgele) Örneklem yöntemi kullanılarak yapılmıştır.

Anket formları bilgisayara ortamına aktarılarak analize tabi tutulmuştur. Öncelikle güvenilirlik analizi uygulanarak ankete verilen yanıtların tutarlılığı ölçülmüştür. Güvenilirlik analizi, veri toplamak maksadıyla gerçekleştirilen ölçme aracını oluşturan yargı, soru, önerme vb. ifadelerin kendi içlerinde tutarlı olup olmadığını test etmek amacıyla kullanılan bir analiz yöntemidir (Çetinkaya ve diğ., 2016). Bu analiz kapsamında Cronbach Alfa Güvenilirlik Katsayısı 0.898 hesaplanmış olup, bu değer “oldukça güvenilir” olarak değerlendirildiğinden (Çetinkaya ve diğ., 2016), yanıtların tutarlı olduğu kabul edilmiştir.

2. YEREL YÖNETİMLER VE BELEDİYESİCİLİK YAKLAŞIMLARI

Bu bölümde, araştırmanın “Ovacık Belediyesi’nin uyguladığı model neden hangi belediyeçilik yaklaşımıyla örtüşmektedir?” alt sorusu kapsamında, yerel yönetim kavramı bu bölümün birinci alt başlığında, yerel yönetimlerin tarihsel gelişimi ise bu bölümün birinci alt başlığında ele alınmaktadır. Bölümün üçüncü alt başlığında ise, Türkiye’de yerel yönetimlerin tarihsel gelişimi, mevcut durumu ve belediyeçilik yaklaşımları incelenmektedir.

2.1. Yerel Yönetim

Anayasa’nın 127. Maddesinde mahalli idareler; il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileri olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca ilgili maddede, yerel yönetimlerin kuruluş, görev ve yetkileri, yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenlenir denilmektedir. Bu tanım, 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununda il halkı, 5393 sayılı Belediye Kanununda Belde sakinleri, 442 sayılı Köy Kanununda ise köy halkı olarak sınıflandırılmıştır.

Tekeli’ye (1983) göre, kavram olarak yerel yönetimler; bireylerin yereldeki ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla oluşturulan, kamu ve mal hizmetlerini sağlayan, yönetici ve karar vericilerinin halk tarafından seçildiği yönetsel kurumlardır. Yerel yönetimlerde bütçede özerklik, idari özerklik ve hukuki yapılanma gibi üç temel nitelik bulunmaktadır. (Dursun; 1996). Yerel yönetimlerin sahip olduğu bu nitelikler ile coğrafi sınırları belirlenmiş yerel düzeyde ortak ihtiyaçların karşılanması amacıyla oluşturulmuş; yasalarla belirlenmiş özel gelir ve bütçeye sahip, merkezi yönetimle ilişkilerinde bağımsız olarak hareket edebilen ve karar ve yürütme organları seçimle göreve gelen kamu tüzel kişileri olduğu görülmektedir.

Gelişmiş ülkelerde, aldıkları karar ve sahip oldukları yetkilerle, kentteki yaşamı biçimlendirecek ve içinde yaşayan farklı potansiyeldeki nüfus gruplarının yaşamlarını değiştirecek nitelikte olabildiklerinden, yerel yönetimler yerel hükümet olarak da adlandırılabilir (Kamalak ve diğ., 2013). Bununla beraber, yerel düzeyde gelir dağılımı, eğitim, sağlık, konut gibi temel sosyal politikaların sağlanmasında ve yetki alanında yaşayan vatandaşların refahının direkt kendi imkânlarıyla arttırılmasında

etkin görev almaktadırlar. (Ersöz, 2005). Merkezi yönetime göre bölge halkının isteklerinin daha uygun biçimde tespit edilmesi ve yukarıda sayılan hizmetlerin yerel yönetimler tarafından etkin olarak gerçekleştirilmesi, belediyelerin hizmet götürdüğü alanda vatandaşlarca ulaşılabilir ve vatandaşlarla etkileşim halinde olmasının doğal sonucudur. Bu açıdan değerlendirildiğinde, Tekeli'nin de (2001) vurguladığı gibi belediyelerin yerelde yaşam biçimlerini yeniden üretmek gibi bir işlevi olduğundan bahsedilebilir.

2.2. Yerel Yönetimlerin Tarihsel Gelişimi

En genel tanımla, yerel kavramı; dar sınırlı, yayılmamış yere özgü anlamına gelmektedir. Yerel Yönetimler, belirlenmiş sınırlı alanlarda yaşayan insan topluluklarının kamusal ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kurulmuş birimlerdir.

Avcı-toplayıcı gruplardan tarım toplumuna ve yerleşik hayata geçiş neolitik devrim ile gerçekleşmiştir. Mumford (2013), kentlerin kökeninin karanlıkta olduğunu, avcı-toplayıcı grupların pratik ihtiyaçları için belirli bölgelerde toplanmalarının kentin ortaya çıkmasında önemli rol oynadığını ve paleolitik çağda da kent hayatına dair ipuçları olduğunu söylese de köy ve kent yerleşimlerinin ilk olarak neolitik çağda ortaya çıktığını söyleyen birçok kaynak bulunmaktadır. Baran'a göre, yerel ve belediye sözcüklerinin yerleşme, mekân edinme ve bir mekâna bağlı yaşam geliştirme anlamlarından yola çıkıldığında yerel yönetim anlayışı, insanların yerleşik yaşama geçmesiyle birlikte ortaya çıkan ortak sorunların giderilmesi amacıyla ilk olarak neolitik çağda başlamıştır (Candan, 2015'de atıfta bulunulduğu gibi). Bu savı, Mumford'un (2013), kentte toplumsal iş birliğinin, neolitik çağ kültürünün hayatın her alanına getirdiği basiret ve disiplin ile ortaya çıktığı savı desteklemektedir.

Neolitik çağın sonlarına doğru, köy olarak adlandırdığımız en küçük yerleşim birimlerinde kutsal mekân, ortak yollar, agora gibi öğeler şekillendiğinden, köy içerisinde kentin ilkel yapısı mevcuttur. Aynı dönemde, köylerde kendiliğinden ortaya çıkmış meclisler vardır ve bu meclisler yönetmek ve karar almaktan ziyade, yaşayanların fikir birliğinin ifadesi olarak tanımlanmaktadır. (Mumford, 2013)

Toprak, yerel yönetimlerin ortaya çıkış tarihinin belli olmadığını, Avrupa ülkelerinde merkezi yönetimlerden önce yerel yönetimlerin kurulduğunu savunmaktadır. (Candan, 2015'de atıfta bulunulduğu gibi). Antik Yunan döneminde var olan site adı verilen ve

demokratik olarak yönetilen toplumsal birimlerin yerel yönetimlerin temelini oluşturduğu görüşüne karşılık (Demir, 2008); Ortaylı, demokratik yerel yönetimlerin tarihçesinin orta çağ dönemine uzandığını söylemektedir (Aykaç, 1999’da atıfta bulunduğu gibi). Orta çağda polis (şehir) ya da komün olarak adlandırılan birimlerde, özerk olarak yasama, yürütme ve yargı organlarının varlığından bahsedilmektedir (Demir, 2008).

16. yüzyıldan itibaren komünler yerine merkezi devlet, yereli yönetmiş, iki yüzyıl boyunca yerel yönetimler ara kurum olarak varlıklarını sürdürmüşlerdir. (Çiçek, 2014)

Berk’e göre (2003), yerel hizmet kuruluşu olarak yerel yönetim örgütlenmesi, sanayi devrimiyle beraber 18. ve 19. yüzyıllarda başlamış ve tarih içerisinde toplumsal ve ekonomik değişimlerle gelişmiş ve evrilmiştir. Sikander (2015) ise, modern anlamda yerel yönetimlerin temelini, 19. yüzyılın ilk yarısındaki özgürlükçü eğilimler olduğunu söylemektedir. Demokrasi ve insan hakları kavramlarının ortaya çıkması ile yerinden yönetim olgusu değişmiş, siyasi iktidarların temeli teokratik temellerden ulus temeline geçmiştir (Kamalak, 2013).

Keleş, 20. Yüzyılın başlarını yerel yönetimler için altın çağ olarak değerlendirerek, bu dönemde mali kaynak bulan yerel yönetimlerin halka hizmet sunma açısından merkezi yönetimden daha üstün duruma geçtiğini belirtmektedir (Çiçek, 2014’de atıfta bulunulduğu gibi). 21. yüzyılın başından itibaren, yerel yönetimlerin, küreselleşme ve uluslararası iş birlikleri sayesinde işlevselliği artmış, hizmet alanı genişlemiş ve hizmet sunma biçimleri gelişmiştir (Berk, 2013).

Yerel yönetimlerin bugünkü hallerini alması için tarih boyunca gösterdiği değişim ve gelişim, Yıldırım tarafından:

- “- Klasik Liberal Yerel Yönetim Anlayışı,
- Beledi Yerel Özerklik ve Reform Hareketi,
- Beledi Sosyalizm
- Beledi Emekçilik ya da Refah Devleti Belediyeciliği
- Yerel Sosyalizm,
- Yerel Marksizm (Liberal Demokrasilerde),
- Sovyet Kenti ya da “Sosyalist Kent” Yönetimi,
- Kentsel Sosyal Hareketler,
- “Yeni Liberalizmin” Yerel Yönetimlere Bakışı

- Alternatif Yerel Yönetim Hareketleri” şeklinde verilmiştir (Aykaç, 1999’da atıfta bulunduğu gibi).

Buna göre, yerel yönetimler yerleşik hayata geçişten günümüze çeşitli aşamalardan geçerek gelişmiş ve değişmiştir. Bugün ve gelecekte de yerel yönetimlerin insanların yaşam ve üretim biçimlerinin değişmesi ve teknolojik ilerlemeler ile farklılaşacağı ve değişime açık bir yapıda olduğu aşikârdır.

2.3. Türkiye’de Yerel Yönetimler

Bu bölümde Türkiye’de yerel yönetimlerin tarihsel gelişimi Osmanlı Devleti’ndeki ilk yerel yönetim denemelerinden başlayacak şekilde alınmış ve günümüze kadar yerel yönetimlerin mevzuat açısından değişim ve gelişimi bölümün birinci alt başlığında incelenmektedir. Bölümün ikinci alt başlığında ise Türkiye’de yerel yönetim yapısı ve mevcut durumu ele alınmaktadır. Türkiye’de mevcut belediyeçilik yaklaşımları ise bölümün üçüncü alt başlığında incelenmektedir.

2.3.1 Türkiye’de yerel yönetimlerin tarihsel gelişimi

Osmanlı Devleti’nde şehirlerde yerel yönetimler, batılı ülkelere göre geç olarak ilk kez Tanzimat döneminde ortaya çıkmıştır. Tanzimat’tan önce kent yönetiminden kadılar sorumludur ve şehir yönetimi kavramı bütüncül olarak ele alınmıştır. Osmanlı Devleti’nde batıyı örnek alan ilk yerel yönetim, merkeze bağlı olarak İstanbul’da 1855 yılında kurulmuştur (Gürdoğan, 1996). Merkezi idarenin yereldeki uzantısı şeklinde faaliyet gösteren bu belediye teşkilatı (Görmez, 2017), Şengül’e göre merkezi yönetimin iradesiyle ve yetki genişliği ilkesiyle kurulmuştur (Bütün Sula, 2017’de atıfta bulunduğu gibi). Buna karşılık, batılı ülkelerde, merkezi yönetime karşı mali ve yönetsel alanda özerklik ilan eden yerel otoriteler sayesinde yerel yönetimler gelişmiştir. Bu açıdan değerlendirildiğinde, Osmanlı Devleti ve Türkiye tarihinde yerel yönetimlerin zengin bir geleneğe ve geçmişe sahip olmadığı görülmektedir. (Ünal, 2011) 19. yüzyıl Osmanlı Belediyesi yargı, kontrol ve ceza alanında başarısızlıklarla karşılaşmasının, teşkilatın kontrol ve hizmet alanındaki yetersizliğinden ziyade, toplum ve şehir yapısının her türlü örgütlenme niteliğinden yoksun olmasından kaynaklandığı savunulmaktadır (Ortaylı, 1973).

Kamalak (2013), Tanzimat’la başlayıp II. Meşrutiyetin ilanı ile devam eden şehirlerde yerel yönetim teşkilatlanmasının köklü değişiminin Kurtuluş Savaşı ile başlayan

süreçte geliştiğini, bu sürecin aynı zamanda temsili demokrasinin başlangıç süreci olduğunu ileri sürmektedir. Kurtuluş Savaşı sırasında, 1921 yılında yürürlüğe giren Teşkilatı Esasiye Kanunu ve bu tarihten günümüze kadar gelen tüm anayasalarda yerel yönetimlerle ilgili düzenlemeler yapıldığı görülmektedir. 1921 Anayasası'nın 16. maddesinde yer alan “Nahiye hususi hayatında muhtariyeti¹ haiz bir manevi şahsiyettir.” hükmü ile özerk bir yerel yönetim anlayışına yer verilmiştir. Ancak bu anayasada tanımlanan özerk ve demokratik idari birimler, 1924 Anayasası ile değiştiğinden uzun ömürlü olamamıştır. Cumhuriyetin ilanından sonra, yerel yönetimlerle ilgili yapılan ilk düzenleme, 1924 Anayasası'nın 91. maddesindeki “İllerin işleri, yetki genişliği ve görev ayrımı esaslarına göre idare olunur.” hükmü ile yapılmıştır. Bu düzenleme ile Tanzimat dönemindeki gibi yetki genişliği ilkesine geri dönmüştür (Başa, 2016).

İlleri, kasabaları ve köyleri 90. maddesi doğrultusunda tüzel birer kişilik olarak kabul eden 1924 Anayasası'na göre hazırlanıp aynı yıl yürürlüğe giren 442 sayılı Köy Kanunu ile köylerin idari bir yapıya dönüştürülmesi, Türkiye'de yerel yönetim yapılanmasındaki önemli dönüm noktalarından biridir.

1930 yılında, 1580 sayılı Belediye Kanunu yürürlüğe girmiştir. Bu Kanun ile savaş sonrası şehirlerin yeniden yapılanması ve fiziksel görünümleri düzeltilmiş modern şehirler inşa edilmesi amaçlanmıştır (Güler, 2004). 29 Ekim 1923 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasından 7 Ocak 1946 tarihinde Demokrat Parti'nin kurulmasına kadar geçen dönem ülkemizde Tek Parti Dönemi olarak adlandırılmaktadır. Tek Parti Dönemi'nin yansıması olarak, yapılan bu yasal düzenleme ile belediyelerin görev ve yetki alanı geniş tutulmasına karşılık, belediyeler idari açıdan geniş vesayet denetimi altında tutulmuştur (Güler, 2004). Bu kanun ve sonrasında yürürlüğe giren 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu, 2290 sayılı Belediye Yapı ve Yollar Kanunu, 2301 sayılı Belediyeler Bankası Hakkında Kanun,

¹ Muhtariyet: özerklik (TDK).

3710 sayılı Belediye İstimlak Kanunu ile kentteki hizmetler için kurumların yetki ve sorumlulukları düzenlenmiştir (Urhan, 2008).

II. Dünya Savaşı sonrası, 1948 yılında Marshall Planı'nın yürürlüğe girmesiyle, Türkiye'de tarımda makineleşme artmış ve buna bağlı olarak köyden kente göçler başlamış, 1950 yılı sonrasında Türkiye'de kentleşme hızlı ve kontrolsüz olarak artmaya başlamıştır. Kontrolsüz kentleşmenin önüne geçebilmek amacıyla, 1960 yılında Devlet Planlama Teşkilatının Kurulması Hakkındaki Kanun ile Devlet Planlama Teşkilatı Kurularak Türkiye'de Planlı Kalkınma Dönemine geçilmiştir. Planlı Kalkınma Dönemi ile birlikte yerel yönetimlere yönelik yeni düzenlemeler yapılması ve idari reform adı verilen çalışmalar hız kazanmıştır. (Urhan, 2008). Birinci Beş Yıllık Kalkınma Döneminde yürütülen Merkezi Hükümet Araştırma Projesi (MEHTAP) ile yerel yönetim ve KİT'lerin merkezi yönetimlerle ilişkilerinin belirlenmesine dair fikirler raporlandırılmıştır. (Coşkun, 2005) Bununla beraber, 1961 yılında yapılan anayasa değişikliği ile yerel yönetimlerin güçlenmesi ve özerkleşmesi yönünde yasal düzenlemeler yapılmasının önü açılmıştır (Güler, 2004). 1960 Askeri Darbesi sonrasında çıkarılan 1961 Anayasası'nın 116. maddesindeki “Mahalli idarelere, görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanır.” hüküm ile yerel yönetimlerin bütçe ve mali kaynak durumu düzenlenmiştir. 1960 sonrası dönemin en önemli adımlarından biri, 19.07.1963 tarihinde yayınlanan 307 sayılı Belediye Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile belediyelerde nispi temsil sistemi uygulanmaya başlanarak belediye başkanlarının, doğrudan ve serbest bir seçimle göreve gelmesinin sağlanmasıdır. (Uyar, 2004) 1961 Anayasası ile getirilen görece daha demokratik yapılanma ile Türkiye'de sol görüşler ortaya çıkmış, 1973 yılında yapılan yerel seçimlerde, muhafazakâr merkezi yönetimin aksine önemli belediyeleri sol görüşlü partilerin kazanması ile “sosyal demokrat – toplumcu belediyecilik” hareketi başlamıştır (Toksöz, 2013).

Yerel yönetimlerin öncelikli olarak kaynak problemini çözmek üzere 1978 yılında Yerel Yönetim Bakanlığı kurulmuştur. Kurulan bakanlığın hizmet süresi zarfında, bu bakanlık aracılığıyla belediyelerde gelirlerin arttırılmasına yönelik girişimlerde bulunulmuş, merkezi yönetimin yerel yönetimler üzerindeki denetimi azaltılmaya çalışılmıştır. (Kızılböğâ Özaslan ve diğ., 2015) Ancak 22 ay faaliyet gösteren Yerel Yönetim Bakanlığı, uzun ömürlü olamamıştır. Genel olarak 1970'li yıllar değerlendirildiğinde, Planlı Kalkınma Dönemi ile başlayan idari reform çalışmaları

sonucunda hazırlanan raporlarda sunulan önerilerin çoğu uygulanamamıştır (Coşkun, 2005).

1980li yıllara bakıldığında, 12 Eylül 1980 Askeri Darbesi'nin kamu yönetimi yapılanması üzerinde önemli ancak demokratik açıdan geriletici etkileri olduğu görülmektedir. Bu darbe ile ilk olarak bütün belediye başkanları görevlerinden alınıp, yerel meclisler feshedilmiştir. Yerel yönetimlerin siyasi yapılanmasını dağıtmayı ve yoğunlaşan şehirleşme sorunlarını çözmeyi hedefleyen 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu 1981 yılında yürürlüğe sokularak, belediye gelirleri arttırılmaya çalışılmıştır (Koçak, 2010).

1982 yılında çıkan ve hala yürürlükte olan Anayasa'nın 126. Maddesinde illerin idaresi yetki genişliği esasına dayandırılmış olup, 127. maddesinde mahalli idarelerin kuruluşu, görevleri ve yetkilerinin yerinden yönetim ilkesine bağlı olarak düzenleneceğine dair hüküm getirilmiştir. Yine 127. maddede bulunan "Kanun, büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimleri getirebilir." hükmü doğrultusunda 1984 yılında çıkarılan 3030 sayılı Kanun ile "Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimine İlişkin Kanun" ile büyükşehir belediyeleri kurulmuştur.

1987 yılında, 3360 sayılı Kanun ile Vilayet İdaresi İl Özel İdaresi olarak değiştirilmiş, bu kanunla İl Özel İdarelerinin görev ve sorumlulukları tanımlanmıştır. İl Özel İdareleri 1864 yılından günümüze kadar var olan, merkezi yönetimin yereldeki uzantısı olarak görev yapan, atama yoluyla görev yapan idaresi ile seçim yoluyla görev yapan meclis yapısı ve tüzel kişiliği olan il yönetimidir.

Devlet Planlama Teşkilatının talebiyle 1989'da Kamu Yönetimi Araştırma Projesi'ne (KAYA) başlanmış, amaçlardan birinin merkezi yönetimin merkez ve taşra örgütü ile yerel yönetimler arasındaki ilişkilerini belirlemek olduğu bu proje 1991 yılında tamamlanmıştır. Yerel yönetimlerle ilgili esas ve öneriler içeren projenin katılımcılık açısından eksiklik taşıdığını belirten Coşkun (2015), KAYA Raporu'nun temel hedefinin merkezîyetçi yönü güçlü, demokratik, etkin ve verimli hizmet sunan yerel düzeyde yönetim kurumlarının oluşturulması olduğunu söylemektedir. KAYA Raporu'nda, il, ilçe, köy yerel yönetimleri ve belediyelerle ilgili temel ilkelerden görev dağılımına, kuruluş özelliklerinden personel yapılanmasına kadar öneriler sunulmuştur (Urhan, 2008).

Soğuk Savaş Dönemi (1947-1991) sonrasında, dünyada ülkelerin ekonomik, sosyal ve kültürel yönden birbirine bağımlı hale geldiği, liberal akımın güçlendiği, teknolojik açıdan büyük gelişmelerin başladığı bir dönem başlamıştır. Bu dönemde Türkiye’deki idari yapılanma; hızlı ve plansız şehirleşme, ekonomik kriz, kamu hizmetlerinin yetersizliği, bölgesel eşitsizlikler, siyasi sorunlar ve sivil toplum hareketlerinin talepleri gibi iç dinamiklere paralel değişmesiyle beraber; Soğuk Savaş Dönemi sonrası ortaya çıkan yeni dünya düzeni, Rio ve Habitat zirveleri ve 1992 yılında kurulan Avrupa Birliği (AB) için adaylık süreci gibi dış dinamikler, yerel yönetim reformunu başlatmıştır (Toksöz, 2013).

Türkiye’nin AB’ye katılım süreci yolunda attığı adımlardan biri, Avrupa Konseyi tarafından hazırlanan ve bazı maddelerine çekince konularak 1988 yılında Türkiye tarafından imzalanan Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı’nın, 1992 yılında Resmî Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmesi olmuştur (Bütün Sula, 2017). Şart, değişen koşullar karşısında giderek sorumlulukları artan yerel yönetimlerin idari ve mali açıdan daha esnek yapılanmasını ve idari yapısının yoğun merkezi vesayet denetiminden korunmasını, yerelin mali olarak güçlenmesini amaçlamaktadır (Akçadağ Alagöz, 2011).

Türkiye’de bu tarihten itibaren yerel yönetimlerle ilgili yapılan yasal düzenlemeler bu şart temel gösterilerek yapılmıştır (Bütün Sula, 2017).

2000’li yıllar kamu yönetiminde yapılan yasal ve kurumsal düzenlemelerin reform düzeyinde arttığı dönemdir. Devletin küçülmesi, hantal bürokratik yapının azaltılması, rekabet, özelleştirme ve yerelleşme gibi ilke ve uygulamalarla kamu yönetim sistemi 2000’li yıllardan itibaren yeniden düzenlenmiş; bilgi edinme, açıklık, şeffaflık ve katılımcılık gibi kavramlar devlet yönetim literatürüne girmiştir (Önen ve diğ., 2017, 62).

Bu dönemde il olarak, Türkiye’nin AB’ye katılım isteği neticesinde, Avrupa Konseyi tarafından hazırlanan “Yerel Topluluklar ve Yerel Yönetimler Arasında Sınırötesi İşbirliği Avrupa Çerçeve Sözleşmesi” 2001 yılında Türkiye tarafından imzalanarak, sınır kentlerde bulunan yerel yönetimler sınır ötesi kurumlarla işbirliği yapmaya başlamıştır (Toksöz, 2013).

2004 yılından itibaren, AB uyum süreci kapsamında, yerel yönetim yapılanmasında bir dizi yeni yasal düzenlemeler yapılmıştır. İlk olarak, “Büyükşehir belediyesi

yönetiminin hukukî statüsünü düzenlemek, hizmetlerin plânlı, programlı, etkin, verimli ve uyum içinde yürütülmesini sağlamak²” amacıyla 2004 yılında, 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu yürürlüğe girmiştir. 1930 tarih ve 1580 sayılı Belediye Kanunu 2005 yılında yürürlükten kaldırılmış, yerini 5393 sayılı Belediye Kanunu almıştır. Yine 2005 yılında İl Özel İdarelerinin görev, yetki ve sorumluluklarını belirlemek amacıyla 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu yürürlüğe girmesi ile 1987 tarih ve 3360 sayılı Kanunun hükmü kalmamıştır. Aynı yıl, 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu çıkarılarak, Mahalli İdareler Birlikleri kurulmuştur. Yapılan bu yasal düzenlemeler ile yerel yönetim birimleri yapısal ve işlevsel olarak dönüşmüştür. İl özel idarelerinin, köylerin ve küçük belediyelerin bu dönüşümden olumsuz etkilendiğini vurgulayan Apan (2016), yetki alanları büyüyen büyükşehir belediyelerinin yapısal değişiklikler yapmak zorunda kaldığını, yerelleşme ve bölgeselleşme politikalarının aynı idari yapı içinde uygulanmaya çalışıldığını savunmaktadır.

2012 yılında yürürlüğe giren 6360 sayılı Kanun ile on dört yeni il büyükşehir statüsüne geçirilmiş, otuz tane büyükşehir belediyesinin sınırları il mülki sınırı olarak değiştirilmiş, bu illerde köy ve beldelerin tüzel kişilikleri, il özel idareleri ve bucak ve bucak teşkilatları kaldırılarak yeni bir yerel yönetim yapılanmasına gidilmiştir.

2.3.2 Türkiye’de yerel yönetim yapısı

Anayasa’da yerel yönetimler birimleri il özel idaresi, belediye ve köy olarak belirlenmiştir. İçişleri Bakanlığının Mülki İdare Bölümleri Envanterine göre, 2018 yılı verilerine göre Türkiye’de 51 il özel idaresi, 1389 belediye ve 18306 köy bulunmaktadır (Çizelge 2.1). Çizelgeye göre, 2016 yılı sonrası İl Özel İdaresi sayısında bir değişiklik olmazken, 2017 yılında artan belediye ve köy tüzel kişiliklerinde 2018 yılında azalma yaşandığı görülmektedir. 2017 yılında Türkiye’de yerel yönetimlerin sayısı 19777 iken 2018 yılında bu sayının 1031 azalarak 18746’ya düştüğü görülmektedir.

² 5216 sayılı Kanun, Madde 1

Çizelge 2.1 : Yıllara göre mahalli idareler sayısı

Yıl	İl Özel İdaresi	Belediye	Köy	Toplam
2016	51	1397	18329	19777
2017	51	1398	18380	19829
2018	51	1389	18306	18746

2.3.2.1 İl özel idareleri

5302 sayılı kanunda il özel idaresi “İl halkının mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi” olarak tanımlanmaktadır (md. 3). Türkiye idari yapıdan 81 ile bölünmüş, bunların otuz tanesi büyükşehir statüsüne alınmıştır. Büyükşehir statüsünde olmayan 51 ilde yapılan il özel idareleri; il içerisinde, çevre düzeni planı, toprak koruma, erozyonla mücadele, kültür, sanat, turizm, yoksullara yardım, bazı kamu kurum ve kuruluşları için bina ve arsa temini, çocuk yuvası ve yetiştirme yurdu yapmak ve belediye sınırları dışında kalan yerlerde ise imar çalışmalarını yürütmek ve kentsel altyapı vb. ihtiyaçlarını karşılamaktan yetkili ve sorumludur (5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, md.6). İl özel idaresinin yetki alanı il sınırlarını kapsamakta, ilin kaldırılmasıyla il özel idaresinin tüzel kişiliği sona ermektedir.

İl özel idaresinin, genel bütçe ve vergilerden pay almasının yanı sıra sahip olduğu taşınır veya taşınmaz malların değerlendirilmesi, faiz ve ceza gelirleri, bağışlar vb. yollarla elde ettiği kendi gelirleri de bulunmaktadır (5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, md.42). İl özel idarelerinin gelirlerinin %85’ini genel bütçe tarafından verilen gelirler oluşturmaktadır (Bütün Sula, 2017).

İl özel idaresi organları, il genel meclisi, il encümeni ve validir (5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, md.3). İl genel meclisi, il özel idaresinin karar organı olup, il genelinde yaşayan seçmenler tarafından seçilerek göreve gelen üyelerden oluşur. Meclis başkanı, meclis tarafından kendi üyeleri arasından seçilmektedir. İl encümeni, valinin başkanlığında, il özel idaresi genel sekreteri, valinin her yıl birim amirleri arasından seçeceği iki üye ile il genel meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından seçeceği üç üyeden oluşmaktadır. Vali ise merkezi hükümet tarafından atama yoluyla

göreve gelen, il özel idaresinin idari amiri ve tüzel kişiliğinin temsilcisidir. İl özel idaresinin organlarının görev, yetki ve sorumlulukları, 5302 sayılı kanunda ayrı ayrı sıralanmıştır. Seçilmiş ve atanmışlardan oluşan yönetim sistemi ve vali onayı olmadan il genel meclisinin almış olduğu kararların yürürlüğe girememesi, il özel idaresi personel atanmasından valinin tam yetkili olması, yıllık faaliyet raporu hazırlanmasında valinin yetkili olması ve bundan dolayı il genel meclisine karşı sorumlu tutulamaması gibi özellikleri nedeniyle özel idarelerinin özerk bir kuruluş olduğunu söylemek mümkün değildir (Çağdaş, 2011; Önen ve diğ., 2016). Gerek bütçe gelirleri açısından değerlendirildiğinde gerekse merkezi yönetim tarafından atanmış bir memur olan valinin il özel idaresi yürütme organının başında olması açısından değerlendirildiğinde il özel idarelerinin merkezi yönetimin vesayet denetimi altında olduğu aşıkardır.

2.3.2.2 Belediyeler

TDK, belediyeyi “İl, ilçe, kasaba, belde vb. yerleşim merkezlerinde temizlik, aydınlatma, su, toplu taşıma ve esnafın denetimi gibi kamu hizmetlerine bakan, başkanı ve üyeleri halk tarafından seçilen, tüzel kişiliği olan örgüt, şehremaneti” olarak tanımlamaktadır. 5393 Sayılı Belediye Kanunu’nda ise belediye “Belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi” olarak tanımlanmaktadır.

Belediyeler, insanların bir arada yaşama gereksiniminden ortaya çıkan, demokratik temellere dayanan ve katılımcı ve sunduğu hizmetler açısından toplumsal değişim için öncü olan yapılanmalardır (Candan, 2015).

TÜİK istatistiklerine göre, 2018 yılında Türkiye’de yaşayan nüfusun %92,3’ü il ve ilçe merkezlerinde yaşamaktadır (Çizelge 2.2). Mevzuata göre il ve ilçe merkezlerinde belediye kurulması zorunludur. Sayı olarak köy idareleri, belediyelerden fazla olsa da belde belediyelerinde yaşayan nüfus da dahil edildiğinde, Türkiye nüfusunun %92,3’ünden fazlası herhangi bir belediyenin hizmet alanı sınırları içerisinde yaşamaktadır.

Çizelge 2.2 : Yıllara göre il/ilçe merkezi ve belde/köy nüfusları

Yıl	Toplam Nüfus	İl ve İlçe Merkezleri	Belde ve Köyler	Toplam	İl ve İlçe Merkezleri	Belde ve Köyler	Toplam
1927	13 648 270	3 305 879	10 342 391	100,0	24,2	75,8	100,0
1940	17 820 950	4 346 249	13 474 701	100,0	24,4	75,6	100,0
1960	27 754 820	8 859 731	18 895 089	100,0	31,9	68,1	100,0
1980	44 736 957	19 645 007	25 091 950	100,0	43,9	56,1	100,0
2000	67 803 927	44 006 274	23 797 653	100,0	64,9	35,1	100,0
2018	82 003 882	75 666 497	6 337 385	100,0	92,3	7,7	100,0

Çizelge 2.2’de yıllara göre il/ilçe merkezinde yaşayanların oranının, 1927 yılından bugüne kadar yaklaşık 4 kat arttığı gözükmemektedir. Yoğun kentleşme oranları göz önünde bulundurulduğunda, belediyelerin yerel yönetimler arasında önemli bir konumda olduğu görülmektedir.

Türkiye’de belediyeler 5393 sayılı kanuna tabi olan belediyeler ile büyükşehirlerde kurulan ve 5216 sayılı kanuna tabi olan büyükşehir belediyeleri olmak üzere iki türlü yapılanmıştır. İçişleri Bakanlığı Mülki İdare Bölümleri envanterine göre ülkemizde 2018 yılı itibarıyla 30 büyükşehir belediyesi, 51 il belediyesi, 519 büyükşehir ilçe belediyesi, 403 ilçe belediyesi ve 386 belde belediyesi olmak üzere toplam 1389 belediye bulunmaktadır (Çizelge 2.3).

Çizelge 2.3 : Türlerine göre belediye sayıları.

Yıl	Büyükşehir Belediyesi	İl Belediyesi	Büyükşehir İlçe Belediyesi Sayısı	İlçe Belediyesi	Belde Belediyesi	Toplam
2018	51	30	519	403	386	1389

5393 sayılı kanuna tabi belediyeler, hizmet alanı içerisinde yaşayanların imar, su, kanalizasyon, altyapı, çevre sağlığı, temizlik, itfaiye, zabıta, acil yardım, trafik düzenleme, defin, park ve yeşil alan ihtiyacı, gıda denetimi, spor, konut, sosyal, kültürel vb. ihtiyaçlarını karşılamaktan sorumlu ve yetkili tüzel kişiliklerdir. (5393 sayılı kanun, md. 14). Mali ve idari olarak özerk yapıdadırlar, kanunla kendilerine verilmiş gelir, yetki ve imtiyazlar bulunmaktadır.

5393 sayılı kanunda, belediye organları, belediye meclisi, belediye encümeni ve belediye başkanı olarak belirtilmiştir. Yine aynı kanunda, belediyenin karar organı belediye meclisi, belediye idaresinin başı ve tüzel kişiliğinin temsilcisi belediye başkanı olarak gösterilmiştir.

Diğer kademe belediye olan büyükşehir belediyesi ise, 5216 sayılı kanunda, ilk mülkü alanı sınırları içerisinde bulunan ilçe belediyeleri arasında koordinasyonu sağlayan, idarî yönden ve mali yönden özerk olan, görev ve sorumlulukları kanunlarla belirlenmiş ve karar organları seçimle göreve gelen kamu tüzel kişileri olarak tanımlanmıştır. Aynı kanunda, nüfusu 750000'den fazla olan illerde bulunan il belediyelerinin kanunla büyükşehir belediyelerine dönüştürülebileceği belirtilmiştir.

Büyükşehir belediyelerinin görev ve sorumlulukları arasında, imar planı, parselasyon planı ve imar uygulaması yapmak, yaptırmak ve onaylamak, sorumluluğunda bulunan işyerlerine ruhsat vermek ve denetlemek, büyükşehir ana ulaşım planını yapmak, yaptırmak ve uygulamak, toplu taşıma hizmetleri sunmak, yetkisinde bulunan trafik düzenlemesinin getirdiği bütün iş ve işlemleri yapmak, ilçeler arasında yol, meydan, bulvar, ana cadde ve ana yollar yapmak, yaptırmak ve bunlarla ilgili her türlü iş ve işlemleri yürütmek, kent bilgi sistemlerini kurmak, sürdürülebilir kalkınma ilkelerine uygun olarak çevre korumasını sağlamak, gıda denetimi yapmak, su kanalizasyon işlerini sağlamak vb. kentin ve kentlinin ulaşım, altyapı, zabıta, defin, sosyal, kültürel, imar gibi ihtiyaçlarını karşılamak ve yürütmek bulunmaktadır.

Büyükşehir belediyesinin organları büyükşehir belediye meclisi, büyükşehir belediye encümeni ve büyükşehir belediye başkanından oluşmaktadır (5216 sayılı kanun, md.3).

Büyükşehir belediye meclisi, büyükşehir belediyesinin karar organıdır, seçilmiş üyelerden oluşurlar. Büyükşehir belediye başkanı, büyükşehir belediye meclisinin başkanıdır. Büyükşehir sınırları içerisinde bulunan diğer belediye başkanları, büyükşehir belediye meclisinin doğal üyeleridir. (5216 sayılı kanun, md.12).

Büyükşehir belediye encümeninin başkanı büyükşehir belediye başkanıdır. Belediye meclisinin kendi üyeleri arasından seçtiği beş üye ile belediye başkanının her yıl birim amirleri arasından seçeceği beş üyeden oluşan yapıdır. (5216 sayılı kanun, md.16).

Büyükşehir belediye başkanı, yerel seçimlerle göreve gelirler ve büyükşehir belediye idaresinin idari sorumlusu ve tüzel kişiliğinin temsilcisidir. (5216 sayılı kanun, md.17).

2.3.2.3 Köyler

Köyler, mahalli idarelerin en küçüğü ve en yaygındır. 442 Sayılı Köy Kanunu'nda nüfusu iki binin altında olan; okul, yayla, otlak gibi orta malları bulunan, toplu veya dağınık evleri, bağları ve bahçeleri bulunan yerler köy olarak tanımlanmıştır. Her köyde muhtar, köy derneği ve ihtiyar meclisi bulunur. Muhtar, köy idaresinin başı ve yürütme organıdır, seçimle göreve gelmesine rağmen muhtarlar merkezi idarenin köydeki görevlisi olarak görev yaparlar (442 Sayılı Kanun, 5. bölüm).

442 sayılı kanunda, köyde yapılması gereken zorunlu ve isteğe bağlı işler belirlenmiştir. Köyde gerekli teknik ve sosyal altyapı hizmetleri için gerekli bütçe, proje ve işlemler merkezi yönetim ya da il özel idareleri tarafından sağlanmaktadır (Kalko, 2010).

2.4. Türkiye'de Belediyecilik Yaklaşımları

Türkiye'de belediyeler tarihsel süreçte dünyadaki ve Türkiye'deki siyasi, ekonomik ve teknolojik gelişmelere paralel olarak değişmiş ve teşkilatlanmıştır. Tarihsel süreç değerlendirildiğinde, Türkiye'de klasik, toplumcu ve sosyal belediyecilik anlayışı olmak üzere üç türlü belediye yönetim anlayışı gelişmiştir (Öztürk ve diğ. 2012).

2.4.1 Klasik belediyecilik

Klasik belediyecilik anlayışı, önceleri Tek Parti Dönemi ve sonrasında merkezi idarenin vesayetçi yaklaşımına maruz kalan ve şehirleşme baskısının hissedilmeye başladığı zamanlarda kısıtlı kaynaklarını sadece kentsel altyapı ve temel belediyecilik hizmetleri için ayırabilen belediyelerde uygulanmıştır.

1580 sayılı Belediye Kanunu ile belediyelere sosyal hizmetler ile ilgili geniş görev ve sorumluluklar verilmiş olmasına rağmen (Öztürk ve diğ., 2012), belediyeler bu görevleri, 1950'li yıllardan itibaren nüfus artışına paralel olarak hızlanan kentleşme sürecinde, kısıtlı kaynağını temel kentsel altyapı hizmetlerinin karşılanmasına yönelik kullanmak zorunda kaldığından yerine getirememiş, eğitim, konut, sağlık, sosyal yardım ve sosyal hizmetler gibi bu görevler, 2000 yılından sonra başlayan kamu

yapılanmasındaki değişikliklere kadar çoğu zaman merkezi yönetim tarafından ifa edilmiştir (Keleş, 2008).

2.4.2 Toplumcu belediyeçilik

1960-1970 yılları arasında dünyada çevresel ve kentsel haklar konusunda önemli sosyal hareketler yaşanırken (Sezgin, 2017), Türkiye’de de çoğunlukçu demokrasi anlayışına sahip, hak ve özgürlükler konusunda kapsamlı maddeler içeren 1961 Anayasası ile ülkede siyasal, ekonomik, sosyal ve kültürel değişimler ve farklılıklar kaçınılmaz hale gelmiştir (Demirtürk, 2015). Bu değişimlere paralel olarak, 1970-1980 yılları arasında büyükşehirlerde sosyal demokrat belediyeçilik deneyimleri denenmiş ve bu deneyimler, ilke ve esaslarıyla toplumcu belediyeçiliği üretmiştir (Bayramoğlu, 2015).

Toplumcu belediyeçilik anlayışının şekillenmesinde; Türkiye’de 1960’lardaki sanayileşme dalgası ile kentlerde güçlü bir işçi sınıfının ortaya çıkması ile fazla nüfus, altyapı yetersizliği, gecekondulaşma gibi sorunların büyümesinin yanı sıra (Sezgin, 2017), özgürlük ve eşitlikle ilgili tüm gelişmelerin etkisi olduğu söylenmektedir (Güler, 2013).

Tekeli (1977), Türkiye’de “sol belediyeçilik” olarak adlandırdığı ilk toplumcu belediyeçilik uygulamalarının İzmit ve Ankara Belediyesi tarafından geliştirildiğini belirtmektedir. 1973 yerel seçimleri sonrasında İzmit ve Ankara gibi büyükşehirlerde belediyeler sol görüşlü partilerce kazanılmış, merkezi hükümet ve belediyeler çatışmış, merkezi yönetim, belediyelere aktardığı kaynağı kısmış, yerelde alınan kararlar merkezi hükümetçe engellenmiş ya da bürokratik olarak zorlaştırılmış, bu sebeple bu kentlerde belediye başkanları, hizmet sunduğu kente özgü sorunların giderilmesi için bizzat kendi politikalarını üretmeye başlamışlardır (Sezgin, 2017).

İzmit ve Ankara Belediyeleri tarafından geliştirilen toplumcu belediyeçilik;

- Demokratik belediye,
- Üretici belediye,
- Tüketimi düzenleyici belediye,
- Birlikçi – bütünlükçü belediye,
- Kaynak yaratıcı belediye ilkeleri ile yapılandırılmıştır (Tekeli, 1977).

Demokratik belediye ilkesi; merkezin sıkı vesayeti altında kalmadan, katılımcılık esası ile karar alan belediyeyi ifade etmektedir.

Üretici belediye ilkesi ile temel kentsel altyapı ve hizmetleri üretmenin yanı sıra piyasa mallarını da üreterek, ürettiği mallardan elde edeceği geliri yine topluma kazandıran belediye tanımlanmıştır. Aynı zamanda bu ilke ile belediyelerin arsa üretmesi de hedeflenmektedir.

Tüketimi düzenleyici belediye ilkesi ile tüketiciyi korumaya yönelik sağlık, fiyat vb. konularda denetimler yapmak ön plana çıkarılmıştır. Ayrıca, her gelir düzeyinden insanın bir arada tüketime katılması neticesinde aynı toplumun parçası olduklarını benimsemeleri açısından “toplumda sosyalleşmiş yeni tüketim biçimleri yaratmak” bu ilkenin bir diğer amacıdır.

Birlikçi – bütünlükçü belediye ilkesi, kent üstü üretim işlevlerini yerine getirebilmek amacıyla belediyeler arası iş birliği ve dayanışmanın öngörüldüğü ilkedir. 1978 yılında kurulan Yerel Yönetim Bakanlığı, bu amaca hizmet eden bir girişim olarak değerlendirilmiştir (Bayramoğlu, 2015).

Son olarak, kaynak yaratıcı belediye ilkesi ile belediyelerin merkezi yönetimin dışında kaynak bulan ve yaratan belediye ifade edilmiştir. Belediyenin ürettiği kentsel rantın yine belediye aktarılması, belediyeler için vergi esnekliği gibi yöntemlerle belediyeler merkezi yönetim dışında gelir kaynağı elde edebileceği öne sürülmüştür (Tekeli, 1977).

Üreten, aktif, siyasi süreci yönetebilen, katılımcı ve halkçı olmayı hedefleyen toplumcu belediyecilik anlayışı (Tekeli, 1977), 1970-1980 yılları arasında varlık gösterebildiği için, planlanan birçok projeye ya başlanılmamış ya da projeler yarım kalmıştır (Sezgin, 2017).

2.4.3 Sosyal belediyecilik

Anayasa'nın 2. maddesinde Türkiye Cumhuriyeti'nin sosyal bir hukuk devleti olduğu belirtilmektedir. Sosyal hukuk devleti yapısında, gelir dağılımını düzenlemek, yoksulluğu engellemek, eğitim ve sağlık hizmetlerine erişimi kolaylaştırmak vb. amaçlarla toplumun yaşam kalitesini iyileştirme, sosyal güvenliğini sağlamak ve adaleti sunmak gibi temel ilkeler bulunmaktadır (Aydın ve diğ., 2017:2). Türkiye'deki

sosyal devlet yapısı, batı toplumlarında refah toplumu olarak tanımlanmaktadır ve bu iki kavram genellikle eş anlamlı kullanılmaktadır (Gül, 2013).

Sosyal refah sisteminde devlet, müdahaleci, düzenleyici ve gelirin yeniden dağıtılması konusunda belirleyici rol üstlenmektedir (Gül, 2013). Sosyal refah devletinin yerelde yansıması olan sosyal belediyecilik; belediyelere sorumlu olduğu mekandaki sosyal, kültürel faaliyetlerin gerçekleştirilmesi için gerekli yetkileri veren, toplumun sosyal güvenliğini ve adaletini sunan, bütçesinden sosyal yardımlar için pay ayıran modeli ifade etmektedir (Mermer ve diğ., 2016).

1980’li yıllardan itibaren yayılan küreselleşme politikaları ile piyasa süreçlerinde özelleştirme politikaları öne çıkmıştır. Devletin küçültülmesi gerektiğini söyleyen bu neo-liberal politikalar ile sosyal ve ekonomik problemlerin çözümünde özel sektörün ön plana çıkarılması gerektiği savunularak, kamu hizmetlerinin artık kamu eliyle sunulmasından vazgeçilerek, kamu yönetiminde rekabetçi, girişimci, esnek, özelleştirme ve yerelleşme gibi ilkelerin benimsenmesi gerektiği söylenmektedir. Buna göre sağlık, konut, sosyal güvenlik gibi alanlarda piyasacı yaklaşım benimsenmiş sosyal hak ve hizmetlerin sunumunda kamusal değişimler yaşanmıştır. Bu dönemde, tüm dünyada yerel yönetimlerin üstlendiği roller bir değişim sürecine girerken; merkezi yönetimler, yürüttükleri sosyal hizmetlerin sunulmasını yerelleşme ilkesi kapsamında yerel yönetimlere devretmiş, sosyal yardım ve hizmetler özel sektör ve piyasalar aracılığıyla sunulmaya başlanmıştır. Aynı zamanda, görev ve sorumlulukları artan ve değişen yerel yönetimlere merkezden kaynak akışı artmıştır (Öztürk ve diğ. 2012).

2000’li yıllarda yaşanan kamu yönetimlerindeki değişiklikler sonrasında sosyal belediyecilik anlayışı yaygınlaşmıştır. 5393 Sayılı Belediye Kanunu ve 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ile yasalaştırılmıştır. 5393 sayılı kanunla “Belediye, hemşehriler arasında sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve kültürel değerlerin korunması konusunda gerekli çalışmaları yapar” (madde 13), “ ...sosyal hizmet ve yardım, meslek ve beceri kazandırma; ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapar veya yaptırır.” (madde 14) hükümleri ile belediyelere sosyal hizmetler ile ilgili görevler verilmiş; aynı kanunun 60. maddesinin (i) bendi ile “Dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile engellilere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar” belediye giderleri arasında sosyal hizmet ve yardımlar gösterilmiştir. 5216 sayılı kanunun 7. Maddesinin (v) bendinde büyükşehir belediyelerinin görev ve sorumlulukları arasında

“...yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işlettirmek...” verilmiştir. Yine aynı kanunda dezavantajlı gruplara karşı yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar belediye giderleri arasında gösterilmiştir (5216 sayılı kanun, madde 24).

2.5. Belediye Yaklaşımları Arasındaki Farklar

Klasik belediyecilikte norm kadro sayısı ve bütçe sınırlıdır. Bilgi yönetimi ve teknoloji açısından geri kalmıştır. Buna karşılık, sosyal belediyecilikte norm kadro uygulaması, geniş bütçe kaynakları bulunmakta ve bu belediyeler, teknoloji ve bilgi yönetiminden etkin şekilde faydalanmaktadır (Öztürk ve diğ. 2012).

Klasik belediyecilik, merkezi vesayet denetiminde olduğundan, demokratik katılımcılık ilkesine sahip değilken, yönetim kapsamında şeffaflık, katılımcılık ve hesap verebilirlik gibi demokratik ilkeler belediye yönetim anlayışına dâhil edilmiştir ancak bu ilkelerin belediyelerce ne kadar uygulandığı tartışmalıdır.

Klasik belediyecilik anlayışında devletçilik ilkesi gereği; toplumcu belediyecilik anlayışında ise üretici ve kaynak yaratıcı belediyecilik ilkeleri gereği, hizmetler doğrudan belediyenin kendisi tarafından sunulmakta iken, sosyal belediyecilik anlayışında, neo-liberal politika anlayışı sonucunda ortaya çıkan özelleştirme kavramı kapsamında hizmetler sunulmaktadır (Öztürk ve diğ. 2012).

Sosyal hizmetlerin sunumuna odaklanan sosyal belediyecilik anlayışı, toplumcu belediyecilik anlayışının mirası niteliğinde olmasına rağmen (Bayramoğlu; 2013), toplumcu belediyecilikteki gibi hizmetlerin doğrudan belediye tarafından sunulması sayesinde elde edilen kazancın doğrudan belediyeye oradan da halka aktarılması yerine, aracı şirketler ya da kurumlar vasıtasıyla uygulanan hizmetlerde kazanç ve rant özel sektöre fayda sağlamakta; küreselleşme, rekabet, piyasalaştırma gibi politikaları benimseyen sosyal belediyecilik anlayışı ile devletin görev ve sorumlulukları özel sektöre, sivil toplum kuruluşlarına, ailelere, cemaatlara ve bireylere devredilmektedir (Öztürk ve diğ. 2012).

Toplumcu Belediyecilik Ulusal Forumu çerçeve tartışma metni (2013), yoksulluğun, sağ görüşlü politikalarda yok edilmesi gereken değil, yönetilmesi gereken bir problem olarak ele alındığını iddia etmektedir. Sosyal belediyecilik anlayışının, kentte var olan

kentsel yoksulluk gibi sorunlara ya da dezavantajlı grupların sorunlarına belli bir program dahilinde olmayan yardım dağıtma uygulamaları ile sistematik çözümler bulmaktan ziyade geçici çözümler sunmakta olduğu söylenmektedir (Öztürk ve diğ., 2012).

Sosyal belediyecilikte, sosyal hizmetleri toplumun dezavantajlı kesimini hedef alırken, toplumcu belediyecilik yetki alanında ikamet eden herkes için sosyal hizmetler sunma hedefindedir (Öztürk ve diğ., 2012). Kentsel yoksulluğun sosyal yardımlarla azaltılması yolunu seçen sosyal belediyecilik anlayışında, toplumun geneli için su, elektrik, gaz ve bedelsiz ulaşım gibi konularda düzenlemeler bulunmamaktadır (Bayramoğlu, 2015).

Sosyal Belediyeciliğin sınırları kanunla belirlenmiş olmasına rağmen, henüz teorik temelde tartışılan toplumcu belediyecilik (Gün, 2015), çoğunlukla kentsel ve toplumsal sorunların yoğunlaştığı zamanlarda pratikte çözüm arayan “tarihsel aktörler” tarafından geliştirilmiş (Gün, 2015), zamansal ve mekânsal fırsatların şekillendirdiği, diğer yerel aktörlerle işbirliğine gidebilen, pragmatik uygulamalardır (Bayramoğlu, 2015).

3. YEREL YÖNETİMDEN YÖNETİŞİME GEÇİŞ VE YEREL KALKINMA

1980’lerden itibaren devletin rolünün kısıtlanması ve piyasanın gücü eline alması ile güç ilişkilerinde önemli değişiklikler olmuş, bu değişimler bazı sermaye sahipleri için avantajlı olurken, bazı kesimler için önemli kayıplara yaratmış, sosyal ve mekânsal eşitsizlikler ortaya çıkmış, homojen olmayan mekânsal örüntüyle homojen devlet yapısının başa çıkması zorlaşmış ve bunlara bağlı olarak yerel yönetimlere biçilen roller değişmeye başlamıştır (Şengül, 2009). Kent yönetimlerinde kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarını içine alan üç sektörlü yapılanma ve tüketimden uzaklaşmaya çalışarak birikim ve üretime öncelik veren bu yeni yerel yapılanmaya ise “yönetişim” adı verilmiştir (Şengül, 2009).

Bölgesel eşitsizlikler, yoksulluk, çevre kirliliği, insan hakları ihlalleri, eğitimde kalitesizleşme ve kayıt dışı ekonomi dahil birçok sorunun giderek artması ülkelerde yurttaş katılımlarının eksik olmasına bağlanmış ve bu sorunlara çözüm üretmek amacıyla, küresel boyutta ortaya konulan ve temeli katılıma dayanan Gündem 21 modeli ortaya konulmuş ve bu model yönetim kavramı etrafında şekillendirilmiştir (Ökmen ve diğ., 2009).

Buna bağlı olarak, yönetim ve yerel kalkınma kavramlarına geçmeden önce, ulusal ve kentsel düzeyde sürdürülebilir kalkınmanın sağlanabilmesi için Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilen eylem planları Gündem 21, Yerel Gündem 21, Birleşmiş Milletler 2030 yılı Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ve Yeni Kentsel Gündem’i kısaca açıklamak yerinde olacaktır.

3.1. Yerel Gündem 21

21. yüzyılda çevre ve kalkınma sorunlarıyla başa çıkılması ve sürdürülebilirlik kalkınma hedeflerine ulaşılmasına yönelik ilke ve eylemleri ortaya koyan (Ökmen ve diğ., 2009), 21. yüzyılın gündemini oluşturmayı amaçlayan ve içerdiği 40 bölüm ile sürdürülebilir kalkınma ekseninde bahse konu yüzyıldaki çevre ve kalkınma sorunları için çözüm önerileri yaratmak amaçlı eylem planları olan Gündem 21 (Arar, 2002), sürdürülebilir kalkınma, küresel ortaklık ve yönetim kavramlarının ortaya çıktığı 1992’de Rio’da yapılan Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı’nın Yeryüzü Zirvesi’nde, Birleşmiş Milletlere üye ülkelerce kabul edilmiştir.

Çevre sorunlarının bağımsız ya da soyut bir sorun olarak değil, ekonomik ve toplumsal faaliyetlere ve gelişme politikalarına dahil edilmesi gereken sorunlar olarak ele alınması gerekliliğini ortaya koyan ve bütün toplumsal stratejinin bu çıkarıma göre yapılandırılması gerekliliğini vurgulayan bir model olması açısından önemlidir (Kayapınar, 2006). Gündem 21'in getirdiği küresel ortaklık kavramı geleneksel yönetim anlayışını katılımcılığa ve ortaklığa dayanan yönetim yaklaşımına bırakmaya başlamıştır (Alp, 2005).

Gündem 21'in 28. Bölümünde yer alan "Gündem 21'in desteklenmesinde yerel yönetimlerin girişimleri" başlığında, Gündem 21'de ele alınan konuların ve bunların çözümlerinin yerel düzeydeki faaliyetlere bağlı olması sebebiyle, belirlenen hedeflere ulaşmak için yerel yönetimlerin katılımın ve iş birliğinin üzerinde durulmuştur (Emrealp, S, 2005). Bu bölümde, her ülkede yerel yönetim düzeyinde katılımcı bir sürecin başlatılması, uluslararası topluluklar ve yerel yönetimler arasında işbirliğinin arttırılması, deneyim ve bilgi alış verişinin güçlenmesi amacıyla diğer yerel yönetim birlikleri ve temsilcilikleriyle işbirliğinin geliştirilmesi ve karar alma, planlama, uygulama süreçlerine kadınlar ve gençlerin dahil edilmesi konusunda 4 ana hedef yer almıştır (Arar, 2002).

Türkiye'deki Yerel Gündem 21 uygulamaları, 1997 yılında UNDP'nin desteğinde, Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Ortadoğu ve Batı Asya Bölge Teşkilatı'nın koordinatörlüğünde yürütülen Türkiye'de Yerel Gündem 21'lerin Teşviki ve Geliştirilmesi adıyla başlatılan proje ile uygulamaya geçmiş ve uygulamalar 2011 yılına kadar devam etmiş (Url-8) ve sürdürülebilir kalkınma kavramının, temel insan ve kentsel haklara uzanan bir çerçevede ele alınması gerektiği vurgulanmıştır (Ökmen ve diğ., 2009).

Yerel Gündem 21, sürdürülebilir kalkınma sorununun çözümüne yönelik olarak yerel sürdürülebilir kalkınmanın stratejik bir planının hazırlanması ve uygulanmasında çeşitli mekanizmaları içeren yerel ortaklara dayalı yönetim anlayışının da yaşama geçirilmesini içeren ve yaşam alanlarının sosyo-ekonomik ve ekolojik taşıma kapasiteleri üzerinde yerel düzeyde odaklanan ve temeli katılıma dayanan bir uygulama yöntemi olarak uygulanmıştır (Ökmen ve diğ., 2009).

Türkiye'de yerel yönetimlerin katılımcı ve demokratik bir yapıya kavuşturulmalarını amaçlayan, yönetim modeliyle ortaklaşmış, demokrasiyi geliştirme projesi olarak da

adlandırılabilir Yörel Gündem 21 (Ökmen ve diğ., 2009) uygulama dönemi içerisinde 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 76. Maddesi ile kendisine yasal dayanak bulmuş ve uygulamalar Kadın ve Gençlik Meclisleri, Kent Konseyleri, Çocuk, Engelli ve Yaşlılar Platformu gibi özel ilgi gruplarına yönelik mekanizmalarla desteklenmiştir (Url-11).

3.2. Yeni Kentsel Gündem

2030 yılını hedef alarak yoksulluğun azaltılması, eşitsizlik ve adaletsizlikle mücadele, iklim değişikliği sorunları, sürdürülebilir tarım, toplumsal refah, eğitimde kalite, toplumsal cinsiyet eşitliği, sağlıklı gıdaya ve suya kolay erişim ve her alanda sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak vb. konularda toplam 17 yeni hedefi içeren 15 yıllık bir eylem planı olan “Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma için 2030 Gündemi” 2015 yılında Birleşmiş Milletler tarafından bir uygulama planı olarak devreye sokulmuştur (Url-9). Eylem planında yer alan “Sürdürülebilir şehir ve yaşam alanları” başlığını taşıyan 11. madde, 2016 yılında Ekvator'un başkenti Kito'da gerçekleştirilen Habitat III Konferansı'nda kabul edilen Yeni Kentsel Gündem'in atıf maddesidir.

Sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle, küresel bağlilikta adil, kapsayıcı ve ekosistemleriyle uyumlu kentsel gelişimi planlamak, geliştirmek, yönetmek ve kentsel yaşam kalitesini arttırmak (Esenler Belediyesi, 2017), kısaca kentlerin ve yerel yönetimlerin 2030 yılına kadar yol haritasını belirlemek hedefli bu bildiride bütüncül kalkınma yaklaşımından yola çıkılarak sosyal, ekonomik ve çevresel faktörler göz önünde bulundurulmuş (Url-11) ve bildirir;

- -“ Sosyal Olarak Kapsayıcı ve Yoksulluğu Sona Erdiren Sürdürülebilir Kentsel Gelişme”
- “Herkes için sürdürülebilir, kapsayıcı kentsel refah ve fırsatlar”
- “Çevresel olarak sürdürülebilir ve dirençli kentsel gelişme”

konuları altında sıralanan bir dizi dönüştürücü taahhütler içermektedir (United Nations, 2017). Aynı bildiride, bu taahhütlerin etkin bir şekilde uygulanacağı da belirtilmiştir. Yeni Kentsel Gündem ile yerelden küresel boyuta kadar tüm düzeylerde mevcut tüm kaynakların kullanılması, yine her yönetim düzeyi, özel sektör, STK'lar, Birleşmiş Milletler sistemi ve diğer aktörler arasında, yoksul ve dezavantajlı olanları

öncelik alarak, eşit, hesap verebilir, insan haklarına saygılı uluslararası iş birliği ve ortaklıkların geliştirilmesini kapsayan uygulama araçlarının kullanılması benimsenmiştir (United Nations, 2017).

Tüm düzeylerde yönetim kademelerine kentin ya da bölgenin çevresel sorunların çözümü, sürdürülebilir kalkınma, sürdürülebilir kentsel planlama, teknik altyapı ve kapasitenin oluşturulması, yoksulluğun giderilmesi, kadınlar, kız çocukları, çocuklar, gençler, yaşlılar, engelliler, yoksul aileler vb. grupların orantısız gelir dağılımından etkilenmemesi için bilim, araştırma ve inovasyonun güçlendirilmesi vb. konularında finansal fonların kurulması ve desteklenmesi amaçlanan Yeni Kentsel Gündem ile tüm kamusal ve özel aktörlerin ve vatandaşların dâhil olduğu paydaşlar arasında, mevcut teknolojiyi ve sosyal araçları kullanarak oluşturulan veri tabanları ile katılımcı, kullanıcı dostu ve açık bilgi paylaşımının yaygınlaştırılması hedeflenmektedir (United Nations, 2017).

Yeni Kentsel Gündem ile beslenme ve gıda güvenliği kent ilkelerine dahil edilmiştir. Herkesin, ayırım yapılmaksızın, eşit koşullarda yeterli gıdaya erişmesini taahhüt eden Yeni Kentsel Gündem, gıda dahil diğer kentsel kaynakların sürdürülebilir olarak yönetilmesinin hedeflediğini belirtmiştir (United Nations, 2017). Bu amaçla, küçük ve orta ölçekteki kentlerin rollerinin güçlendirilmesi, farklı ölçekteki yerleşim birimleri arasında karşılıklı işbirliği ve dayanışmanın oluşturulması gerektiğini söyleyen Yeni Kentsel Gündem, sürdürülebilir gıda güvenliğine katkı sağlaması amacıyla yerel ve sürdürülebilir pazarların kurulmasını, kentsel tarım ve çiftçiliğin desteklenmesini, tüketim ve üretim ağları arasında etkileşimlerin arttırılmasının desteklenmesi ve kentsel / bölgesel ölçekte planlama çalışmalarına gıda güvenliği ve beslenme ihtiyaçlarının dahil edilmesi gerekliliğini belirtmiştir. Ayrıca, israfın azaltılması ve gıda dönüşümü, depolanması, lojistiği, pazarlanması, uygun fiyatla tüketiciye sunulması vb. konuların kolaylaştırılması amacıyla kentlerde ve kırsal alanlarda sürdürülebilir gıda güvenliği ve tarım politikalarının iş birliği içerisinde yürütülmesinin teşvik edileceğini belirtmiştir. Tohum genetik çeşitliliğinin korunması, tehlikeli kimyasal kullanımın tarımsal üretimden çekilmesini içeren gıda politikalarının sağlık, ulaşım, su ve atık politikalarıyla da eşgüdüm içerisinde olması gerektiğini vurgulamıştır (United Nations, 2017).

2016 yılında deklare edilen Bogota Taahhüdü 2030 yılı Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ve Yeni Kentsel Gündem'i harekete geçirecek bir uygulama kılavuzu görevi

görmektedir (Url-11). Yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde belirlediği eylemlerle “Kent Hakkı” çerçevesinde kentte yaşayanların yaşam alanlarının inşa edilmesi amacıyla ortaklıklar kurarak yönetim ve yönetişim kapasiteleri geliştirmeyi, sürdürülebilir geleceği inşa etmeyi hedefleyen Taahhütte, Yeni Kentsel Gündemi harekete geçirmek için yerel düzeyde,

- “Stratejik yönetim kapasitelerini geliştirmek”,
- “Şehirleri ve bölgeleri birlikte oluşturmak için canlı ve bağımsız sivil toplumu teşvik ederek katılımı artırmak”,
- “Şehirlerin ve bölgelerin geleceklerini şekillendirmek için bütüncül kentsel ve bölgesel planlamayı teşvik etmek”,
- “Herkes için kaliteli & dirençli altyapılara ve temel hizmetlere erişimi sağlamak”,
- “İnsan onuruna yakışır istihdam sağlamak ve toplumsal dayanışmanın inşası için yerel ekonomik fırsatlar geliştirmek”,
- “Kent hakkı” yaklaşımını, kentsel ve bölgesel yönetişimin merkezine yerleştirmek”,
- “Düşük karbonlu, dirençli şehirler ve bölgelere doğru dönüşüme liderlik etmek”,
- “İnsan odaklı kültürel politikalar aracılığıyla yerel mirası, yaratıcılığı ve çeşitliliği teşvik etmek”,
- “Çatışmaları önlemek ve barış kültürünün tesisi için köprüler ve diyalog kanalları inşa etmek” konularındaki 9 başlık altında yerel düzeyde eylemler belirlenmiştir (Url-11).

2016 yılında, dünyada, farklı gelişme eğilimine sahip kentlerin, birbirleriyle sürdürülebilirlik kapasiteleri konusunda deneyimlerini paylaşılabilceği ve Yeni Kentsel Gündemin uygulanabilmesi için fikir alışverişinin ve fon ihtiyaçlarının sağlanmasına yönelik Sürdürülebilir Kentler için Küresel Platform kurulmuştur (Özbakır, 2018). Küresel Çevre Fonu desteği ile kurulan bu platform aracılığıyla, Brezilya, Çin, Meksika, Paraguay, Peru, Senegal, Güney Afrika, Fildişi Sahili, Vietnam, Hindistan ve Malezya olmak üzere toplam 11 ülkeden 28 şehirde pilot uygulamalar yapılmaktadır (Url-10).

3.3. Yönetişim

Yönetişim, 1989 yılı itibariyle Birleşmiş Milletler ve Dünya Bankası başta olmak üzere uluslararası birçok raporda kullanılmış fakat literatürde herkesçe kabul görmüş bir tanımı yapılmamıştır. Her ülkede farklı şekilde uygulanan ve yerel ölçekte her ülkenin yerel özelliklerine göre değişen bir kavramdır (Sobacı, 2007). Yönetim ve yönetim kavramsal olarak birbirinden farklıdır. Yönetim, geleneksel ve merkezden denetlenen tek boyutlu bir hiyerarşik ilişkiler ağını tanımlarken, Yönetişim kavramı; yönetimde ortaklık, sorumluluk paylaşımı ve yerindelik ilkesi ile demokratiklik, şeffaflık ve çoğulculuk gibi öncelikleri de içermektedir (Alp; 2005).

Geleneksel yönetim anlayışından yönetişime evrilme, ilgili otoritenin, ihtiyaçların karşılanması amacıyla toplumdaki paydaşları karar alma mekanizmasına katan uygulamaları hayata geçirmesiyle olmuştur. Yönetişim süreci siyasal, toplumsal ve ekonomik ayağı olan bir süreçtir. Siyasi boyutta atanmış ile seçilmişin uyumlu çalışması, ekonomik açıdan idarenin kaynakları etkin ve verimli kullanması, kurumsal yapıda ise bölgedeki halkın ve idarecilerin devlet mekanizmasına ve kurumsal yapıya inanması ve işleyişe saygı göstermeleri şeklinde ifade edilmektedir (Ergün, 2006). Çok aktörlü, etkileşimli ilişkiler üzerine kurulu ve birlikte yönetme, düzenleme ve kamu ile özel sektör ve diğer paydaşların ortaklığına dayanan yönetişim, bu yönüyle klasik yönetim anlayışından ayrılmaktadır (Sobacı, 2007).

Kamusal kaynakların, toplumun öncelikli ihtiyaçlarının karşılanması için etkin bir şekilde kullanılması yönetim türlerinden biri olan iyi yönetim olarak ifade edilmektedir (Ergün, 2006). Siyasi iktidarın sadece yönetim olarak değil aynı zamanda üslup da içermesi gerektiği tartışmalarını içeren iyi yönetim devlet yönetiminde temsil, katılım ve denetimle etkin bir sivil toplumun, hukukun üstünlüğü ilkesi, yerinde yönetim, açıklık ve hesap verme sorumluluğu ile ideal bir demokrasi mümkün olduğu düşünülmektedir (Alp, 2005).

3.4. Yerel Kalkınma

Kalkınma, ülke ve bölge ölçeğinde ekonomik, toplumsal ve siyasal yapıların gelişerek, toplumun ilerlemesini ve refahının artmasını ifade ederken; büyüme ve kalkınma kavramları arasındaki farklılıklar bulunmaktadır. Ekonomik kalkınma, üretim dağıtım ve ürün sayısında çeşitliliği tanımlarken; büyüme, ekonomideki yatırım, tüketim, gelir

ve çıktı ölçeklerinin sayısal değişimini belirtmektedir. Kalkınma, büyümeden farklı olarak; sürdürülebilirlik, üretim ve tüketim modellerinde yapısal değişiklik, teknolojik gelişme, sosyal, idari yapılarda modernlik ve insani yaşama koşullarının iyileştirilmesi konularını kapsamaktadır (Kılınç Savrul, 2012).

Yerel ve bölgesel kalkınma kavramları için ise ortak kararlaştırılmış tek bir anlayış bulunmamakta, kalkınma kavramının içeriği ve anlamı zamana ve mekâna bağlı olarak değişmekte (Pike ve diğ., 2017), toplumsal değişimlere göre içerik kazanmakta iktisat, sosyoloji, şehir planlama ve tarih gibi farklı branşlarda farklı anlamlara bürünmektedir (Şolt, 2018).

Yerel kalkınma tanımlarından biri, yerelin tüm potansiyeli kullanılarak, yerelde mekânın ve toplumun ekonomik, fiziki, ekonomik, kültürel, sosyal ve siyasal alanlarda gelişiminin ve güçlenmesinin sağlanmasıdır (Demir, 2008; Sakınç, 2013, Pektaş, 2010).

Belirli bir yerel mekânda yaşayan insanlar ve kuruluşların bir araya gelerek yerelin kaynaklarını en iyi şekilde kullanmasıyla hizmetlerin güçlenmesi ve istikrarlı hale gelmesi olarak da tanımlanan yerel kalkınmanın (OECD, 2001) önemli amaçlarından biri mevcut kaynakların optimum şekilde kullanılması (Özgürel, 2012) ve belirli bir dönemde tüketilmeyen birikimlerin yatırıma dönüştürülmesi fırsatlarının yaratılmasıdır (Demir, 2008).

Az gelişmiş gelişmekte olan güney küre ülkelerindeki uzun süredir var olan ve sağlık, yaşam kalitesi gibi konuları içermeyen ekonomik kalkınma çalışmaları; ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasi açıdan sürdürülebilirlik kavramının önem kazanması ve 2008 küresel ekonomik krizi sonrasında yeni ekonomik model arayışları vb. sebeplerden dolayı 2000'li yılların başından itibaren yerel kalkınma kavramında büyüme, gelir artışı, istihdam ve yaşam kalitesi gibi ekonomik odaklı ilkeler yaygınlaşmıştır (Pike ve diğ. 2017). Zamanla sosyal, siyasi, kültürel alanları kapsayan kavramın içeriğine sürdürülebilirlik kavramı da dâhil edilmiştir (Pektaş, 2010). Buna göre; Yerel düzeyde ekonominin güçlendirilmesi, istihdam yaratılması, yoksullukla ve işsizlikle mücadele, yerel demokrasinin sağlanması, kurumlar arası iş birliği ve örgütlenme yöntemlerini kullanarak, belirli bir yerel mekanda yaşayan halkın sürdürülebilir şekilde yaşam kalitesinin arttırılması yerel ekonomik kalkınmanın amaçlarındandır (Sakınç, 2013).

Ülkeler ve toplumlar, değişime açık yapılar olduğundan, sahip oldukları kurumsal yapılar, kaynakların dağılımı, üretim araçları, kültürel değerleri ve toplumsal tutum ve davranışları sürekli değişim içindedir (Tolunay ve diğ., 2006). Canlılar gibi farklı karakterlere, sosyal ve etnik değerlere sahip olduğundan, kentlerin kendi varlığını sürdürülebilmesi için, standartlaştırılmış kalkınma modeller her kentte uygulanabilir olamayacağından, kentlerin kendine özgü değerleri kullanacak yöntemleri bulması, yerel kalkınmasını sağlıklı şekilde gerçekleştirmesi açısından önemlidir (Şolt, 2018).

Buna göre, yöreye özgü farklı aktörler, sosyal gruplar ve mekanlar için yerel düzeyde kalkınma,

- Yerel Ekonomik Kalkınma,
- Yerel Sosyal Kalkınma,
- Yerel Kültürel Kalkınma,
- Yerel Çevresel Kalkınma,
- Yerel Siyasi Kalkınma olarak açığa çıkarmaktadır (Pike ve diğ., 2017).

Yerel Ekonomik Kalkınma, belirli bir mekâna özgü potansiyellerin harekete geçirilerek (Zengin ve diğ., 2014), söz konusu mekânda ticaret ve iş gücü sahalarının geliştirilmesi ile refahın artırılması (Demir, 2008) ve aynı mekânda, insanların yaşam standartlarının artması için gereksinim duydukları hizmet ve malların gelişmiş bir ekonomik sistem içerisinde üretilmesidir (Tolunay ve diğ., 2006).

Yerel ölçekte ekonomik kalkınmanın katalizörü, kalkınmaya engel olan durumların ortadan kaldırılmasıdır. Kamu, özel ve sivil toplum kuruluşları gibi paydaşlar arasında sıkı iş birliğini esas alan ve yerelin kapasitesinin geliştirilmesini hedefleyen, girişimci politikaları destekleyen ve benimseyen bir politika olan yerel ekonomik kalkınmada başarı, en uygun müdahale araçlarını seçerek, yerel paydaşların rollerini belirlemek ve katılımlarını sağlamak ile ilişkilidir (Can ve diğ., 2007).

Yerel ekonomik kalkınma yaklaşımları çeşitlilik göstermekle beraber en geniş çerçevede, her iki sektörün de kendine özgü avantajlarını kullanan “Özel-Kamu Ortaklığı Yaklaşımı”, özel yatırım ve yeni iş sahaları yaratma üzerinde duran “Küçük Ölçekli İşletmeler Yaklaşımı”, yöre kaynaklarının etkin kullanılmasını prensip alan “Bölgesel Yaklaşım” ve eğitim kurumları, işletmeler ve sosyal organizasyonları bir araya getiren ve destekleyen “Sektör – Grup Yaklaşımı” olmak üzere 4 grupta değerlendirilmekte ve bu yaklaşımlar çerçevesinde yerel ekonomik kalkınmanın çok

aktörlü, sektörlü ve katmanlı bir kalkınma stratejisi olduğu söylenebilir (Zengin ve diğ., 2013).

Yerel Sosyal Kalkınma ise; yerelde ekonominin gelişmesine bağlı olarak sosyal refah düzeyinin ve bireysel yaşam kalitesinin artmasıdır. Hizmet yönü ağır basan (Tolunay ve diğ., 2006) ve insan odaklı kalkınma anlayışının sonucu olarak ortaya çıkan yerel sosyal kalkınma, bireylere gelir artışı ile beraber daha iyi yaşam, çevre, eğitim, sağlık, ulaşım, spor imkanları vb. konularda daha iyi hizmetler sunulması konularında yoğunlaşmaktadır (Taşkın, 2013).

Yerel sosyal kalkınmanın genel amacı, sosyal hizmetler alanında kapasitenin artırılması olmakla beraber (Akkahve, 2006), yerelde gelir dağılımı arasındaki farkı azaltmak, daha iyi yaşam standartları sunmak ve bireysel ve kolektif düzeyde sosyal ilişkileri, dayanışmayı ve toplumda huzuru arttırmak (Kaya, 2007), toplumun tüm kesimlerini kapsayacak şekilde eşitlik, paylaşım, gönüllük, toplumsal hizmet sunmak gibi amaçları bulunmaktadır (Göymen, 2004).

Yerel Kültürel Kalkınma, yine ekonomik ilerlemelere bağlı olarak açığa çıkan ve yöre kültürünün gelişmesi için gereken yapılanmaların artırılması, yörenin kendine özgü kültürü ile sahip olduğu kültür ve tabiat varlıklarını koruma yöntemlerinin geliştirilmesi yönündeki kalkınmadır. Aynı zamanda, yerelde din, dil, ırk ve kültürel farklılıkların ayrıştırılmadığı tam tersine bu farklılıkların yöreye kattığı zenginliği avantaja çeviren politikaların geliştirilmesini amaçlar (Göymen, 2004).

Yerel Çevresel Kalkınma, yerelin ihtiyaç duyduğu tüm altyapı ve üstyapı donatılarının yaşam standartlarına, sanat kurallarına ve teknik çerçeveye uygun kalitede planlanması, inşa edilmesi ve geliştirilmesini ve bu gelişmelerin çevreye duyarlı ve sürdürülebilir olarak ilerlemesini içeren kalkınma türüdür.

Son olarak Yerel Siyasi Kalkınma ise, katılımcı demokrasi anlayışı içerisinde yerelde yaşayanların, siyasi olarak karar alma süreçlerine katılımını destekleyen ve geliştiren, şeffaf ve hesap verebilir yönetim yapılarının ve süreçlerinin oluşturulmasını sağlayan kalkınmadır. Siyasi kalkınma kavramıyla ifade edilmek istenen; yerel yönetimlerin kararlarının alınması ve uygulamasında halkın katılım kanallarının güçlendirilmesi, demokratik kültürün geliştirilmesidir (Kaya, 2005).

4. YEREL KALKINMA ARACI OLARAK KOOPERATİFLER

Araştırma bir diğer alt sorusu olan “Ovacık Belediyesinin örgütlülük ve kooperatifçilik girişimleri ile ilçede bir ekonomik ve sosyal kalkınma olmuş mudur?” kapsamında, öncelikle kavramsal olarak kooperatifin ne olduğunun incelenmesi bu bölümün birinci alt başlığında yer almaktadır. Bölümün ikinci alt başlığında kooperatiflerin sınıflandırılması yapılmaktadır. Üçüncü ve dördüncü alt başlıklarda ise dünyada ve Türkiye’de kooperatiflerin tarihsel gelişimleri, yasal dayanakları ve mevcut durumları incelenmektedir.

4.1. Kooperatif Tanımı ve İlkeleri

Kooperatif, Türk Dil Kurumu tarafından “Üreticilerin, aracıyı ortadan çıkararak ürünlerini daha iyi şartlarda pazarlamak için kurdukları ortaklık.” olarak tanımlanmaktadır. Kooperatifçilik ise; sermayenin tek bir kişinin veya grubun elinde toplanmasından ziyade, bireysel ya kurumsal işletmelere alternatif olarak, tekelleşmenin neden olduğu her türlü adaletsiz gelir dağılımı, işçilerin sömürüye açık oluşu gibi sorunlara bir çözüm arayışı içinde doğmuş özel bir işletme biçimi olarak tanımlanabilir (Kuş, 2015).

Uluslararası Kooperatifler Birliği (ICA) ise kooperatifi, kendi üyelerinin ekonomik, kültürel ve sosyal istek ve ihtiyaçlarını gerçekleştirmek için kontrol edilip işletilen ve demokratik olarak yönetilen insan odaklı girişimler olarak tanımlanmaktadır (Url-12).

Sıklıkla üretim, konut, hizmet ve pazarlama alanlarında kurulan örgütlü ekonomik iş birliği olarak tanımlanan kooperatifler (Sağlam, 2013), rekabet edebilirliği az olan yerlerde, bir sosyal politika aracı olarak ortaya çıkmıştır (Örki, 2016). Yeterli ekonomik güce sahip olamayan kişilerin, meslek ve geçinme ihtiyaçlarını karşılıklı dayanışma ve yardımlaşma yoluyla rasyonel ve ekonomik olarak karşılayan ve temin eden kooperatiflerin varlıklarını sürdürebilmesi için, üyeleri ve ortakları arasında ortak çıkar ve güç birliği olmalıdır (Sağlam, 2013).

1995 yılında Manchester’da yapılan ICA Kongresi’nde kooperatifler için:

- Gönüllülük ve açık üyelik,
- Üyelerin demokratik katılımı,
- Üyelerin ekonomik katılımı,

- Özerklik ve ekonomik bağımsızlık,
- Eğitim, öğretim ve bilgilendirme,
- Kooperatifler arası işbirliği,
- Toplumsal sorumluluk olmak üzere yedi temel ilke belirlenmiştir (ICA, 2015).

Bu ilkeleri kendisine esas edinerek kooperatiflerin,

- Irk, cinsiyet, politika, sosyal ve din ayrımı olmadan bütün insanlara açık,
- Kendi üyeleri tarafından kontrol edilebilen, demokratik,
- Üyelerin kooperatifin sermayesini adil ve demokratik olarak kontrol edebildiği,
- Kendi kendine yeten bağımsız,
- Seçilmiş temsilcilerini, yöneticilerini ve çalışanlarını eğitime ve öğretime teşvik ederek etkin gelişimi hedefleyen,
- Yerel, ulusal, bölgesel ve uluslararası yapılarla beraber çalışmalar yürüterek kooperatif yapısını güçlendirebilen,
- Üyeleri tarafından onaylanmış politikaları ile içinde bulunduğu topluluk için sürdürülebilir kalkınmayı hedefleyen kuruluşlar olarak yapılanmasının pratiğe dökülmesi hedeflenmiştir (ICA, 2015).

Kooperatifçiliğin kurumsal temelini oluşturan bu yedi ilke birbiriyle ilişki içerisindedir ve birbirlerinden bağımsız değerlendirilmezler ve kooperatiflerin esas gücünün ve etkinliğinin temelini oluşturmaktadır (Çetin, 2009).

4.2. Kooperatiflerin Sınıflandırması

Kooperatifler, faaliyet alanları ve kuruluş amaçlarına göre çeşitlilik göstermektedir ve bu nedenle kooperatifler için farklı sınıflandırmalar yapmak mümkündür (MEB, 2014). Örneğin, ABD’de kooperatif yapılanması, Illinois Kooperatif Kurulu tarafından “Üretici”, “İşçi”, “Tüketici”, “Kredi Birlikleri”, “Perakende ve Satın alma”, “Sosyal” kooperatifler olmak üzere altı temel başlıkta sınıflandırırken (Url-13), yine ABD’de bulunan Bağımsız Kooperatifler Birliğine göre bu sınıflandırma, “Tüketici”, “Üretici”, “İşçi”, “Satın alma” ve “Karma” kooperatifler olmak üzere beş grup olarak yapılmıştır (Url-14).

Türkiye’de yapılan kooperatif sınıflandırılmaları ise genellikle kuruluş amaçları ya da faaliyet alanları ön plana çıkarılarak yapılmıştır. Kooperatiflerin amaçlarına göre, “Tek Amaçlı” ve “Çok Amaçlı” kooperatifler olmak üzere iki grupta sınıflandığını belirtenler olduğu gibi (Sağlam, 2013), çalışma konularına göre “Tarımsal Amaçlı” ve “Tarım Dışı Amaçlara Yönelik” olacak şekilde kooperatif sınıflandırmaları da yapılmıştır (Atasoy, 2009). Nispeten daha geniş kapsamlı bir sınıflandırma ise, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan raporda yapılmış olup (MEB, 2014), bu rapora göre hazırlanan Çizelge 4.1’de detaylandırıldığı üzere, Türkiye’de faaliyet gösterdiği sektörlere göre kooperatiflerin “üretim ve pazarlama”, “tarım”, “inşaat” ve “kredi” kooperatifleri olmak üzere dört grupta sınıflandırıldığı belirtilmiştir.

4.3. Dünyada Kooperatifçilik

Modern anlamda kooperatifler, ilk olarak 1800’lü yıllarda, Sanayi Devrimi’nin İngiltere’deki olumsuz etkilerine bağlı olarak açığa çıkan kötü koşullarda süren uzun çalışma saatleri, işçilerin patronlar gözünde haklarının olmaması ve yoksulluk sınırının altında maaşla çalıştırılması, ayrıca işçilere sunulan tüketim malzemelerinin kalitesiz ve ederinden fazla fiyata ulaşılabılır olması gibi şartlara bağlı olarak, İngiltere’de ortaya çıkmıştır (Cruz-Reyes ve diğ., 2013). İşçilerin haklarını koruyamadığı ve devlet müdahalesinin düşük olduğu bu dönem (Kuş, 2015), Engels’in 1845’te yazdığı “İngiltere’de Emekçi Sınıfının Durumu” adlı kitabında, dönemin koşullarının işçi sınıfını maruz bıraktığı yoksulluk, sefalet ve diğer kötü koşullar çerçevesinde detaylandırılmıştır. Buna göre, ilk olarak 1844 yılında, Manchester şehrinde bağlı Rochdale’de bu olumsuz koşulların azaltılmasına yönelik işçilerin bilinçlendirilmesi ve eğitilmesine katkı sağlamak amaçlı ve daha çok temel ihtiyaçları ucuz fiyatla işçilere ulaştırmaya yönelik tüketim kooperatifi kurulmuştur (Cruz-Reyes ve diğ., 2013).

Rochdale’de kurulan bu kooperatifin yürütülmesini sağlamak amaçlı belirlenen dürüst satışın sağlanması, sağlıklı ürün satışının yapılması, ayrımcılık yapılmaması, demokratik olunması, gelirin belirli bir yüzdesinin eğitime ayrılması vb. bir dizi ilkenin belirlenmesi bu girişimi önemli kılmıştır (Doğan ve diğ., 2016) ve bu ilkeler bugün kullanılan ve Bölüm 4.1’de sıralanan kooperatifçilik ilkelerinin temeli

Çizelge 4.1 : Türkiye’de faaliyet sektörüne göre kooperatiflerin sınıflandırılması.

Faaliyet Sektörü	Kooperatif	Denetleyen Kuruluş
Üretim ve pazarlama	- Tarım Satış Kooperatifleri - Üretim ve Pazarlama Kooperatifleri - Karayolu Yük ve Yolcu Taşıma Kooperatifleri - Tüketim kooperatifleri - Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifleri - Turizm Geliştirme Kooperatifleri - Yaş Sebze ve Meyve Pazarlama Kooperatifleri - Pazarcılar İşletme Kooperatifleri - Küçük Sanat Kooperatifleri - Site İşletme Kooperatifleri - Temin Tevzi Kooperatifi - Eczacılar Üretim Temin ve Dağıtım Kooperatifleri vb.	Ticaret Bakanlığı
Tarım	- Tarımsal Kalkınma Kooperatifleri - Sulama Kooperatifleri - Su Ürünleri Kooperatifleri - Pancar Ekicileri Kooperatifleri vb.	Tarım ve Orman Bakanlığı
İnşaat	- Konut Yapı Kooperatifleri - Küçük Sanayi Sitesi Yapı Kooperatifleri - Toplu İşyeri Yapı Kooperatifleri vb.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
Kredi	- Esnaf ve Sanatkârlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri - Tarım Kredi Kooperatifleri vb.	Ticaret Bakanlığı Tarım ve Orman Bakanlığı

niteliğindedir (Cruz-Reyes ve diğ., 2013; Kuş, 2015; Dondo, 2012, Nuhanović-Ribić, S, 2015). Rochdale kooperatif modelini örnek alarak, 1848’de Zürih-İsviçre’de, Hargicourt-Fransa’da ve 1850’de Turin-İtalya’da kurulan kooperatiflerle Avrupa’da kooperatifleşme hareketi yayılmaya başlamıştır (Nuhanović-Ribić, S, 2015).

Bu tarihten itibaren farklı ülke ve sektörlerde, farklı ihtiyaçlara göre kooperatifler yayılmaya başlamış ve 1895’te ICA kurularak kooperatifleşme hareketleri ortak bir çatı altında toplanmıştır (Url-12).

Zamanla, kooperatiflerin faaliyet gösterdikleri alanlar çeşitlenmiş ve toplumsal yaşantı içinde ihtiyaç duyulabilecek hemen her alanda ihtiyaçların karşılanmasına yönelik kooperatifler kurulmuştur. Günümüzde dünyada çalışabilir nüfusun %9,46’sı dünya genelinde bulunan 2,94 milyon kooperatifin üyesidir (Eum, 2017). 2013 yılında yapılmış istatistiklere göre Kanada’da çalışma yaşındaki her üç kişiden biri en az bir kooperatife üyedir. Bununla beraber, Fransa’da üç kişiden biri, Arjantin’de dört kişiden biri, Almanya’da ve Hindistan’da beş kişiden biri, Kosta Rika ve Kolombiya’da on kişiden biri bir kooperatife üye konumundadır (Cruz-Reyes ve diğ., 2013). Buna göre kooperatifler, farklı ekonomik sisteme sahip ülkelerde, ülke ekonomilerinin önemli kısmını oluşturmaktadır ve dünya genelinde ekonomik ve toplumsal kalkınmanın gerçekleştirilmesinde önemli bir potansiyele sahiptir (Turan, 2002).

EURICSE (Avrupa Kooperatif ve Sosyal Girişimler Araştırma Enstitüsü) tarafından yayınlanan Kooperatif Ekonomisi Keşif Raporunda (2018), dünyanın en büyük 300 kooperatifi belirlenmiştir. Söz konusu raporda dünya çapında yaptığı ciroya göre ilk 10’a giren kooperatifler Çizelge 4.2’de verilmiştir. Buna göre, bahse konu ilk on kooperatiften ilk üçü bankacılık ve finans hizmetleri veren kooperatiflerden oluşmaktadır (EURICSE, 2018). Elde ettiği ciro açısından ilk ona giren kooperatiflerin tamamının kapitalist ekonomik sistemin yoğun olarak uygulandığı ve dünyanın en gelişmiş piyasa ekonomilerinin oluşturduğu G8 ülkeleri olarak adlandırılan ülkelerde kurulduğu görülmektedir.

Çizelge 4.2’de, yapılan sıralamaya göre dünyanın en büyük 10 kooperatifinin 90,16 milyar dolar ile 40,80 milyar dolar arasında gelire sahip olduğu görülmektedir. Bu rakamlar ile, kooperatiflerin, şirketlerden farklı yapıda örgütlenmeler olmasına rağmen, dünyanın en büyük 2000 şirketi sıralamasında yer alan bazı şirketler kadar

gelir elde edebildikleri görülmektedir (Url-18). Bu açıdan değerlendirildiğinde tamamı gelişmiş ülkelerde kurulmuş bu kooperatiflerin, kapitalist ekonomik politikaların parçası ve tamamlayıcıları olduğu söylenebilir.

Çizelge 4.2 : Dünya çapında yaptığı ciro açısından en büyük 10 kooperatif.

Kooperatif Adı	Ülke	Sektör	Gelir (Milyar \$)
Groupe Crédit Agricole	Fransa	Bankacılık ve Finans	90,16
Groupe BPCE	Fransa	Bankacılık ve Finans	67,78
BVR	Almanya	Bankacılık ve Finans	55,36
Zenkyoren	Japonya	Sigorta	54,62
REWE Group	Almanya	Toptan ve Perakende Ticaret	54,57
Nippon Life	Japonya	Sigorta	48,17
ACDLEC – E. Leclerc	Fransa	Toptan ve Perakende Ticaret	48,10
Groupe Crédit Mutuel	Fransa	Bankacılık ve Finans	46,35
Zen-Noh	Japonya	Tarım ve Gıda	44,06
State Farm	ABD	Sigorta	40,80

Çizelge 4.3’te ise, yine aynı raporda verilen elde edilen gelirin kişi başı gayri safi yurt içi hasıla (GSYİH) oranına göre ilk on kooperatif sıralanmıştır. Bu sıralamada ise Hindistan’da faaliyet gösteren bir tarım ve gıda kooperatifi ilk sırada yer almaktadır ve sıralamaya iki tane daha tarım ve gıda sektöründe faaliyet gösteren kooperatifin girdiği görülmektedir.

Bahse konu raporda, sektör bazında yapılan sıralamalara göre elde ettiği yıllık gelir açısından en büyük tarım ve gıda kooperatiflerinin sırasıyla Amerika, Japonya, Kore, Almanya, Danimarka, Fransa ve Hollanda ‘da yer aldığı belirtilmiştir. Yine sektör bazında yapılan sıralamaya göre elde edilen gelirin kişi başı gayri safi yurt içi hasıla (GSYİH) oranına göre oluşturulmuş listelerde ise, büyük tarım ve gıda kooperatiflerinin Hindistan, Japonya, Brezilya, Kore, ABD, Almanya, Yeni Zelanda ve Fransa’da yer aldığı görülmektedir.

Çizelge 4.3 : Dünya çapında yaptığı gelir/kişi başı GSYİH açısından en büyük 10 kooperatif.

Kooperatif Adı	Ülke	Sektör
IFFCO	Hindistan	Tarım ve Gıda
Groupe Crédit Agricole	Fransa	Bankacılık ve Finans
Groupe BPCE	Fransa	Bankacılık ve Finans
Gujarat Cooperative Milk Marketing Federation Limited	Hindistan	Tarım ve Gıda
Zenkyoren	Japonya	Sigorta
Nonghyup	Kore	Tarım ve Gıda
BVR	Almanya	Bankacılık ve Finans
ACDLEC - E. Leclerc	Fransa	Toptan ve Perakende Ticaret
REWE Group	Almanya	Toptan ve Perakende Ticaret
Groupe Crédit Mutuel	Fransa	Bankacılık ve Finans

Aynı raporda (2018), dünya çapında yüksek gelirli 2575 kooperatif için veri toplandığı ve yıllık geliri 100 milyon dolardan fazla olan 1156 kooperatifin bulunduğu belirtilmiştir. Söz konusu 2575 kooperatiften %33'ü tarım ve gıda, %19'u banka ve finans, %16'sı diğer servisler, %15'i toptan ve perakende ticaret, %7'si sanayi, %6'sı sigorta, %4'ü sağlık ve %1 diğer sektörlerde faaliyet göstermektedir (Çizelge 4.4).

Çizelge 4.4 : Kooperatiflerin sektörlere göre dağılımı

Sektör	Kooperatif Sayısı	Oran (%)
Tarım ve Gıda	846	32,85
Banka ve Finans	494	19,19
Diğer Servisler	410	15,92
Toptan ve Perakende Ticaret	376	14,60
Sanayi	174	6,76
Sigorta	156	6,06
Sağlık	97	3,77
Diğer	22	0,85
Toplam	2575	100,00

Bugün, dünya genelinde bulunan 3 milyona yakın kooperatiften bazılarının büyük şirketler kadar yüksek gelirler elde ettiği ancak şirketlerden farklı yapıda girişimler olduğu yukarıda vurgulanmıştır. Şirketler ile kooperatifler arasındaki temel farklar, ICA (2015), MEB Kooperatifler Raporu (2014) ve Cruz-Reyes ve diğerleri (2013) tarafından elde edilen bilgilere göre oluşturulmuş Çizelge 4.5’te verilmiştir.

Çizelge 4.5 : Kooperatif ve şirketler arasındaki temel farklar

Nitelikler	Kooperatif	Şirket
Amaç	Üyelerinin ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlar.	Her bir ortağın koymuş olduğu sermayeyle doğru orantılı kar elde etmeyi amaçlar.
Mülkiyet	Üyeler.	Yatırımcı ortaklar.
Kontrol	Aynı zamanda çalışanlar olan üyeler tarafından demokratik kontrol edilir.	Ortakların yatırım paylarına göre yetkilendirilmesi ile kontrol edilir.
Kar payının dağıtımı	Üyeler tarafından karar verilir.	Ortaklar tarafından karar verilir.
Çalışan gelirleri	Üyeler tarafından karar verilir.	Ortaklar tarafından karar verilir.
İşçi hakları	Her üyenin söz ve oy hakkı vardır.	Çalışanların söz hakkı olmasına rağmen oy verme hakları yoktur.
Hak sahiplerinin temel motivasyonu	Ortak faydalar.	Kişisel faydalar.
Hedef kitle	Ortaklar	Müşteriler

Çizelge 4.5’te görüldüğü üzere, Şirketlerde amaç maksimum oranda kar etmek iken, kooperatiflerde amaç, tek çatı altında toplanan üyelerin meslek ve geçimine yönelik verimin sağlanmasıdır. Sermaye, şirketler için önemli oranda etkiliyken, buna karşılık kooperatiflerde insan önemli bir faktördür. Şirketlerin sermaye ortaklığı, kooperatiflerin de şahıs ortaklığı olduğu söylenebilir. Kooperatifler de şirketler de ülkelerince belirlenmiş yasal mevzuata göre kurulmaktadır (MEB, 2014).

4.4. Türkiye’de Kooperatifçilik

Türkiye’de modern anlamda kooperatif girişimlerinin temeli 1863 yılında Osmanlı Devleti’nde kurulan Memleket Sandıklarına dayanmaktadır (Turan, 2002, Kuş, 2015). Memleket Sandıkları, Rochdale girişimleri sonrası, Almanya’da 1863 yılında başlayan kredi kooperatifçiliğiyle paralel olarak Osmanlı Devleti’nde uygulanmıştır (Bilgin ve diğ., 2008). Bugünkü Sırbistan sınırları içerisinde kurulan Memleket Sandıkları, devlet çapında yayılmış ve Menafi Sandıkları adını almış ve 1888 yılında Ziraat Bankasına dönüşmüş ve günümüze kadar ulaşmıştır. (Kuş, 2015)

İzmir’de 1900 yılında kurulan köy bakkalları tüketim kooperatifçiliği girişimi olarak gösterilebilir (Bilgin ve diğ., 2008). 1910 yılından itibaren Ege Bölgesi’nde üretilen ürünlerin satılamaması, dışa bağımlı hale gelmesi üreticilerin borçlanması, tekelleşme ve üreticilerin pazar bulma sorunları gibi nedenlerle Ege Bölgesi’nde üreticiler örgütlenmeye başlamış ve 1915 yılında kooperatifçilik ilkeleri doğrultusunda ilk tarım satış kooperatifi olan "Kooperatif Aydın İncir Müstahsilleri Anonim Şirketi" kurulmuştur (Url-19). 1. Dünya Savaşı sırasında çalışma imkanı bulamayan kooperatif (Bilgin ve diğ., 2008), Cumhuriyetin kurulmasından sonra tekrar faaliyet geçmiştir ve bugün TARİŞ olarak bilinen İncir, Üzüm, Pamuk ve Yağlı Tohumlar Tarım Satış Kooperatifleri Birlikleri olarak faaliyetine devam etmektedir (Kuş, 2015).

Osmanlı Devleti’nde bazı devlet adamları ve aydınların öncülüğünde uygulanmaya çalışılan kooperatifçilik, halkın katılımı ya da halk kaynaklı girişimler olmamış ve bu nedenle kooperatiflerin etkisi sınırlı kalmıştır. Ayrıca, o dönemlerde yaşanan savaşlar, sanayi devrimin gerçekleştirilememesi ve kooperatif konusunda eğitim seviyesinin düşük olması gibi nedenlerle kooperatifler gelişmemiştir (Bilgin ve diğ., 2008).

Cumhuriyetin ilanından sonra, halkın büyük bölümünün gelir kaynağı olan tarım alanında verimliliği arttırmak amacıyla kooperatifleşmeye ağırlık verilmiştir (Bilgin ve diğ., 2008). Cumhuriyetin ilk on beş yılında, devlet desteği ile tüketim kooperatifleri, tarım satış kooperatifleri, yapı kooperatifleri ve esnaf-sanatkâr kefalet kooperatifleri gibi alanlarda çok sayıda kooperatif kurulmuştur (Kuş, 2015).

Bu dönemde kooperatifleşmeyle ilgili, 1923 yılında “İstihsal, Alım ve Satım Ortaklık Kooperatifleri Nizamnamesi” ve kooperatiflerle ilgili ilk esaslı yasa olarak değerlendirilen (Yıldırım Kocabaş, 2002) “İtibar-ı Zirai Birlikleri Kanunu” 1924 yılında, Zirai Kredi Kooperatifleri Kanunu ise 1929 yılında çıkarılmış, 1935 yılında

ise 2834 sayılı “Tarım Satış Kooperatifleri Kanunu” ve 2836 sayılı “Tarım Kredi Kooperatifleri Kanunu” kabul edilmiştir. (Akyel, 2015).

1960lı yıllara kadar duraklama dönemine giren kooperatifleşme faaliyetleri (Kuş, 2015), 1961 Anayasası’nın 51. maddesinde yer alan “Devlet, kooperatiflerin gelişmesini sağlayacak tedbirleri alır.” hükmü ile tekrardan canlanmaya başlamıştır. 1. Beş Yıllık Kalkınma Planında kooperatiflerin kurulmasının desteklenmesi ile ilgili maddeler yer almaktadır (Kalkınma Planı, 1963). 2. Planlı Kalkınma Dönemi içerisinde ise, 1196 sayılı “Tütün Tarım Satış Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu” ve 1163 sayılı “Kooperatifler Kanunu” çıkarılmıştır (Akyel, 2015). 1972 yılında ise 1581 sayılı “Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu” çıkarılmıştır.

1982 Anayasası’nın 171. maddesinde yer alan “Devlet, millî ekonominin yararlarını dikkate alarak, öncelikle üretimin artırılmasını ve tüketicinin korunmasını amaçlayan kooperatifçiliğin gelişmesini sağlayacak tedbirleri alır.” hükmü ile kooperatifçilik için devlet aracılığıyla alınacak tedbirlerin, üretimin artırılması ve tüketicinin korunması amacına hizmet edeceği belirtilmiştir.

Türkiye’de kooperatifler için yürürlükte olan kanunlar 1163 sayılı “Kooperatifler Kanunu”, 1581 sayılı “Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu” ve 200 yılında yürürlüğe 4572 Sayılı “Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanun”dur. Bununla beraber, 2012 yılında, mülga Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından Türkiye Kooperatifçilik Stratejisi ve Eylem Planı (2012-2016) Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu Eylem planı ile “Kooperatifçiliğe daha elverişli bir ortam sağlamak; toplumda olumlu bir kooperatifçilik imajı oluşturmak ve sektöre güveni artırmak; verimli ve etkin uygulamaları ortaya çıkarmak; sürdürülebilirlik, rekabet edebilirlik ve yenilikçiliği sağlamak; kooperatiflerin ekonomik kalkınmaya ve gelirin daha adil paylaşımına olan katkılarını arttırmak” amacıyla 7 stratejik hedef başlığı altında 36 öncelikli eylem belirlenerek 2016 yılına kadar eylemlerin gerçekleştirilmesi planlanmıştır (Türkiye Kooperatifçilik Stratejisi ve Eylem Planı, 2012). Bahse konu strateji planının somut sonuçları ve yeni strateji planının oluşturulması ile ilgili çalışmalar devam etmektedir (Url-20).

Kalkınma planlarında ekonomik ve sosyal kalkınmayı destekleyici oluşumlar olarak verilen kooperatifler, kendisine kalkınma planlarıyla verilen görevi yerine getirme konusunda başarılı olamamış ve devletin kooperatifler üzerindeki etkisinin tamamen

silinmemesi nedeniyle daha bağımsız ve demokratik bir yapıya kavuşamamıştır (Kuş, 2015).

2016 verilerine göre, Ticaret Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve Tarım ve Orman Bakanlığının görev sorumluluk alanında, 35 ayrı türde faaliyet gösteren 53.259 kooperatif bulunmakta olup, bu kooperatiflerin ortak sayısı 7.422.994'tür (Türkiye Kooperatifçilik Raporu, 2017).

Yine Türkiye Kooperatifçilik Raporu (2017) verilerine göre oluşturulan Çizelge 4.6'da görüldüğü üzere, Türkiye'de mevcut kooperatiflerin %55,28'i inşaat, %19,98'i tarım, %19,80'i üretim, pazarlama ve diğer, %4,94'ü ise kredi sektöründe faaliyet göstermektedir. Buna karşılık herhangi bir kooperatife üye olanların sayıları açısından Çizelge 4.6 incelendiğinde, tarım kooperatiflerine üye olanlar %38,86, kredi kooperatiflerine üye olanlar %22,37, İnşaat kooperatiflerine üye olanlar %19,98 ve üretim, pazarlama ve diğer kooperatiflere üye olanlar ise %18,78 oranında dağılmaktadır. Buna göre, en yüksek üye sayısına sahip kooperatif sektörü tarım sektörüdür. Ayrıca, kredi sektöründe faaliyet gösteren kooperatifler sayıca az olmasına rağmen, bu kooperatiflere üye olanların oranının fazla olduğu görülmektedir.

Çizelge 4.6 : Türkiye'de sektörlere göre kooperatif ve üye sayıları.

Sektör	Kooperatif Sayısı	Kooperatif Yüzdesi	Üye Sayısı	Üye Yüzdesi
Üretim, pazarlama ve diğer	10543	19,80	1394358	18,78
Tarım	10643	19,98	2884871	38,86
İnşaat	29444	55,28	1482941	19,98
Kredi	2629	4,94	1660824	22,37
Toplam	53259	100,00	7422994	100,00

5. ALAN ARAŞTIRMASI

Alan araştırması bölümü temel olarak iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Ovacık ilçesinin coğrafi, demografik ve sosyo-ekonomik mevcut durumu incelenmektedir. İkinci bölümde ise araştırma bulguları çerçevesinde Ovacık Belediyesinin Toplumcu Belediyecilik Çerçevesinde Başlattığı Yerel Kalkınma Girişimlerinin genel farkındalık, memnuniyet ve sosyo-ekonomik açıdan değerlendirmeleri yapılmaktadır.

5.1. Ovacık İlçesine Genel Bakış

Ovacık ilçesinin mevcut konumu, ulaşımı, idari durumu, doğal yağı durumu, demografik yapısı ve sosyo ekonomik yapısı bu bölümde verilmektedir.

5.1.1. Konum, ulaşım ve idari durum

Ovacık ilçesi, Doğu Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Fırat Bölümü'nde bulunan Tunceli ilinin kuzeyinde yer almakta ve ismini Munzur dağlarının güneybatı eteklerindeki 74 km²'lik (Url-1) ovaadan almaktadır. Ovacık, kuzeyde Erzincan (Kemah, İliç ve Merkez ilçeleri), doğuda Pülümür, güneyde Tunceli Merkez ve Hozat ilçeleri ile komşudur. 1401 km² (Url-6) alanı ile Tunceli'nin coğrafi açıdan en büyük 2. ilçesidir.

Şekil 5.1: Ovacık ilçesinin konumu (Url-2).

ADNKS’e göre, ilçede toplamda 62 köy ve ilçe belediyesi sınırları içerisinde yer alan Pulur Mahallesi, 94 Mahallesi ve Kandolar Mahallesi ile beraber 65 yerleşim birimi bulunmaktadır (Çizelge 5.1).

Çizelge 5.1 : Ovacık ilçesinde bulunan köy/mahalle sayıları

Yıl	Köy	Mahalle	Toplam
2019	62	3	65

İl merkezine 60 km uzaklıkta bulunan ilçeye il merkezinden ulaşım, Munzur Vadisi Milli Parkı içerisinde, Munzur Nehri boyunca ilerleyen tek şeritli karayolu aracılığıyla sağlanmaktadır. Ayrıca, 40 km uzaklıktaki Hozat ilçesine karayolu bağlantısı bulunmaktadır (Şekil A.1). Karayolları Genel Müdürlüğü verilerine göre, komşuluğu bulunan diğer ilçelerle direkt karayolu bağlantısı bulunmamaktadır (Çizelge 5.2).

Çizelge 5.2 : İlçe mesafeleri.

Yerleşim Yeri	Karayolu ile Uzaklık (km)	Kuş Uçuşu Uzaklık (km)
Pülümür	124	61
Hozat	40	28
Tunceli Merkez	60	46
Çemişgezek	99	41
Erzincan Merkez	187	54
Kemah	233	30
İliç	225	57

5.1.2. Doğal yapı durumu

Ovacık ilçe merkezi, kuzeyi ve kuzeybatısı yüksek dağlarla çevrelenmiş Ovacık Ovası’nda konumlanmıştır. Munzur dağlarının batı ve orta uzantısı olan bu dağların üzerinde “batıdan doğuya doğru Çatal Tepe (3252 m); Vitgan Gediği Tepe (3112 m); Döldül Ayağı Tepe (3068 m); Haraminin Başı Tepe (3239 m) gibi yüksek zirveler dizisinin yer aldığı arızalı ve sarp bir topoğrafya” bulunmaktadır (Çılğın, 2003). Munzur Dağlarının güney kısımları meşe, ardıç ve söğüt ağaç toplulukları bulunması

dışında bitki örtüsü olmayan ve tümüyle çıplak olan Munzur Dağlarının yüksek rakımlarında 3000 metreden yüksek kesimleri kalıcı karlarla kaplıdır. (Url-4, Çılğın, 2003). Ovacık Ovası'nın kuzey doğusunda ise Mercan Dağları olarak bilinen ve 2800-3000 metreye çıkan yükselti kuşağında çok dik yamaçlar bulunmakta ve bu yüksek sırtlarda yayla alanları bulunmaktadır.

İlçenin önemli su kaynakları Munzur Çayı, Mercan Çayı, Ziyaret Deresi, Kızılca Suyu, Kuru Dere, Bogaz Deresi, Arel Deresi, Pasadüzü Deresi, Degirmendere, Aksu Deresi, Harami Dere, Karagöl Dere, Mağara Dere ve Çayüstü Deresidir (Url-4, Çılğın, 2003). Ayrıca, Munzur dağı ve Mercan dağı yüksek rakımlarında buzul ve krater gölleri yer almaktadır.

İlçe merkezinin topoğrafik yapısı ve Ovacık fayı Şekil 5.2'de gösterilmektedir.

Şekil 5.2: İlçe merkezinin topoğrafik yapısı ve Ovacık fayı.

2012 yılında MTA Genel Müdürlüğü tarafından yayınlanan diri fay haritasına (Şekil A.2) göre ilçe Merkezi kuzeyinden Ovacık Fayı geçmekte olup, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı tarafından hazırlanıp 01 Ocak 2019 yılında yürürlüğe giren Türkiye Deprem Haritası (Şekil A.3) incelendiğinde ilçenin deprem açısından tehlikeli bir bölgede yer aldığı görülmektedir.

TRB1 Bölgesi Bitkisel Üretim Sektörü Stratejisi ve Eylem Planı Nihai Raporu'ndan alınan verilere göre ilçenin arazi kullanım durumu Çizelge 5.3'de verilmiştir.

Çizelge 5.3 : Ovacık arazi kullanımı dağılımı

Kullanım	Yüzölçümü (km ²)	Oran (%)
Doğal Bitki Örtüsü ile Karışık Tarım Alanları	30,17	2,06
Doğal Çayırılık Alan	241,29	16,49
Karışık Tarım Alanları	33,79	2,31
Mera	7,13	0,49
Orman Alanları	388,34	26,54
Sulanabilen Alanlar	27,21	1,86
Yerleşim Alanları	0,25	0,02
Diğer Alanlar	734,87	50,23
Toplam	1463,05	100

Ovacık ilçesinde karasal iklim hakimdir. Yaz ayları sıcak ve kurak geçer ancak kısa sürer. Yaz ayları ilin güney illerine göre daha serindir (Durmuş ve diğ., 2009). Kış mevsimi ise soğuk ve kar yağışlı geçer. Kar kalınlığının kış aylarında zaman zaman 3 metreyi aşıp (Url-3), 4 (Url-4) metreye yaklaştığı ilçede, kar örtüsü yıl içinde kasım ayı ortasından nisan ayı ortasına kadar ilçe merkezinde kalabilmektedir.

Tunceli Meteoroloji İstasyonu verilerine göre, bölgenin 1960-2018 yılları arası yıllık ortalama sıcaklık değeri 12.8 °C'dir. 1960 – 2018 yılları arasında ölçülmüş en yüksek sıcaklık temmuz ve ağustos ayında 43.5 °C ve en düşük sıcaklık ocak ayında -30.3 °C olarak ölçülmüştür.

Munzur dağlarının 1800 metreden az rakımlı yerlerinde tek tük meşe ve ardıç ağaç toplulukları bulunmakta, dağın eteklerinden Munzur çayına doğru yaklaştıkça, çay boyunca meşe ve ardıç ağaçlarının yanı sıra söğüt, gürgen, dışbudak, söğüt, kavak ve çınar ağaçları ilçede yoğunlaşmaktadır. Munzur dağlarının 1800 metre ve yukarısında, doğal ve iklim şartları nedeniyle nadir bitki örtüsü yetişmektedir ve dağ yamaçları genel olarak çıplaktır (Yılmaz, 2018).

Platolardaki doğal bitki örtüsü kısa çayır otlarıdır ve bu alanlar yaylacılık açısından değerlidir.

Zengin bitki örtüsüne sahip ilde, Munzur Vadisi Milli Parkı florasında 1518 çeşit bitki kayıtlıdır ve bu bitkilerin 43 tanesi Munzur vadisi, dağları ve çevresine özgüdür, 227 çeşidi ise Türkiye’de yetişen endemik bitkilerdendir. Ovacık ve çevresine ait endemik bitkilerden bazıları Erzincan Kirazı, Çan Çiçeği, Binbirdelikotu, Munzur Kekliği, Munzur Dügün Çiçeği, Dağçayı, Munzur Dağı Oltuotu ve Munzur Menekşesidir. (Yılmaz, 2018)

Bunun yanında, endemik bir tür olan ve literatüre “*Allium Tuncelianum*” olarak geçen Tunceli Sarımsağı da Ovacık’ta yetişmekte ve korunması gereken bitkiler içerisinde değerlendirilmektedir. (Yoğunlu, 2011)

Özellikle Munzur Vadisi ve çevresinde, ormanlarla kaplı arazilerin varlığı, ulaşımın kısıtlı olması, sarp ve kayalık arazilerin varlığı ve bu alanların yerleşim merkezlerine uzak olması gibi nedenlerden dolayı neslini koruyabilen yaban hayvan türleri fazladır, bölgedeki değişik mikro ölçek ve farklılıktaki alanlar yaban hayvanlarına hayatta kalabilme şansı verebilmektedir (Yılmaz, 2018). Bu alanlarda Çengel Boynuzlu Yaban Keçisi, Bezuvar ve Ur Kekliği gibi yöreye özgü yaban hayvanları bulunmaktadır. Bununla beraber, akademik çalışmalarla bölgede yeni türlere de rastlanabilmektedir. Buna örnek olarak, Munzur çayı çevresinde bulunan yeni bir kurbağa alt türünün literatüre “*Neurergus Strauchii Munzurensis*” olarak kaydedilmesi gösterilebilir (Url-5).

Munzur çayı ve Mercan çayında yaşayan endemik alabalık türlerinden kırmızı benekli alabalık önemli bir değere sahiptir ve avlanması yasaklanmıştır.

5.1.3. Demografik yapı

ADNKS’ye göre, 2018 yılı nüfusu 6998 kişi olan Ovacık ilçesinin toplam nüfusu ilçe nüfusunun %7,93’ünü oluşturmaktadır. Ovacık, nüfus büyüklüğü açısından, toplam 8 ilçesi bulunan Tunceli’nin 5. büyük ilçesidir. Ovacık’ta nüfus yoğunluğu 5 kişi / km²’dir. Nüfus yoğunluğu değerlendirildiğinde ise ilin 2. en düşük yoğunluklu ilçesi olduğu ve Türkiye geneli nüfus yoğunluğu değeri ile kıyaslandığında, Ovacık ilçesinde

nüfus yoğunluğu oranının il düzeyine ve ülke düzeyine göre çok düşük kaldığı görülmektedir. (Çizelge 5.4)

Çizelge 5.4 : 2018 yılı Tunceli ve ilçeleri nüfus yoğunlukları.

İlçe Adı	Nüfusu	Yüzölçümü (km ²)	Nüfus Yoğunluğu (kişi / km ²)
Nazımiye	3599	543	6.63
Pülümür	3760	1437	2.62
Hozat	6891	663	10.39
Ovacık	6998	1401	5.00
Çemişgezek	8347	851	9.81
Mazgirt	8430	702	12.01
Pertek	11699	858	13.63
Merkez	38504	1128	34.13
İl Geneli Toplamı	88198	7582	11.63
Türkiye Geneli Toplamı	82003882	780043	105.13

Ovacık ilçesinde yaşayanların yaş aralıklarına baktığımızda, ilçede 18-64 arasında olan çalışabilir nüfus, toplam nüfusun %72,5'inden fazladır (ADNKS). Dünya Sağlık Örgütü, 66 - 79 yaş aralığını orta yaşlı, 80 yaş ve üstünü ise yaşlı olarak kabul etmektedir (Çataloğlu, 2018). Buna göre, ilçenin genelinin %12,4'e yakın kısmı orta yaşlı, %4,8'i ise yaşlılardan oluşmaktadır (Çizelge 5.5).

Çizelge 5.5 : Ovacık ilçesi, 2018 yılı için yaş aralıklarının toplam ilçe nüfusuna oranları

Yıl	0-19 yaş	Oran (%)	20-64 yaş	Oran (%)	64-79 yaş	Oran (%)	80 yaş ve üstü	Oran (%)	Toplam Nüfus
2018	724	10,3	5074	72,5	867	12,4	333	4,8	6998

2018 yılında Ovacık ilçesinde yaşayanların %54,8'i köylerde, %45,2'si ise ilçe merkezinde yaşamaktadır (ADNKS). Çizelge 5.6 incelendiğinde, 2012 yılı itibariyle köy nüfusunun toplam ilçe nüfusuna oranının artmaya başladığı ve 2018 yılında Ovacık ilçesi şehir nüfusu oranında bir önceki yıla göre %5'e yakın azalma olduğu görülmektedir.

Çizelge 5.6 : Yıllara göre Ovacık ilçesi nüfusunun köy/şehir dağılımı.

Yıl	Köy Nüfusu	Oran	Şehir nüfusu	Oran	Toplam nüfus
2008	2773	41,7	3871	58,3	6644
2009	2715	45,7	3227	54,3	5942
2010	2754	47,9	2991	52,1	5745
2011	2711	45,7	3223	54,3	5934
2012	2650	41,7	3702	58,3	6352
2013	3234	49,4	3316	50,6	6550
2014	3105	49,0	3230	51,0	6335
2015	3164	49,1	3274	50,9	6438
2016	3034	49,7	3069	50,3	6103
2017	2929	49,1	3041	50,9	5970
2018	3834	54,8	3164	45,2	6998

Ovacık ilçe merkezinin 2018 toplam nüfusu 3164'dür (ADNKS, Çizelge 5.7). İlçede 2018 yılı erkek nüfusu sayısı 1833, kadın nüfusu sayısı 1329'dur. Buna göre, ilçe merkezinde, erkek nüfus sayısının kadın nüfus sayısından %37,7 fazla olduğu görülmektedir. Yıllara göre nüfus artış oranına baktığımızda ise 2008-2013 yılları arasında nüfus artış oranlarında hareketlilik olmasına rağmen, son beş yıl içerisinde nüfus artış oranlarında belirgin değişiklikler olmamıştır.

Çizelge 5.7 : 2008-2018 yılları arasında Ovacık belediye nüfusu.

Yıl	Erkek	Kadın	Toplam nüfus	Toplam nüfus artışı (%)
2008	2503	1368	3871	-15.9
2009	1816	1411	3227	-16.6
2010	1568	1423	2991	-7.3
2011	1776	1447	3223	7.8
2012	2246	1456	3702	14.9
2013	1891	1425	3316	-10.4
2014	1759	1471	3230	-2.6
2015	1822	1452	3274	1.4
2016	1720	1349	3069	-6.3
2017	1712	1329	3041	-0.9
2018	1833	1331	3164	4

5.1.4. Sosyo-ekonomik yapı

TÜİK'ten alınan, 2015 yılı için hazırlanmış, illerde yaşam endeksi ve il sıralamaları bilgilerine göre Tunceli ili eğitim endeksine göre 1. sırada, yaşam memnuniyeti endeksine göre 81. sırada yer almaktadır. Çevre endeksi ile 25. sırada olan Tunceli'de konut, çalışma hayatı ve servet ve gelir endeksleri Türkiye'deki illerin yarısından geride kalmaktadır. Sağlık, güvenlik, sivil katılım, altyapı hizmetlerine erişim, sosyal yaşam endekslerinin ise son sıralarda yer almaktadır (Çizelge 5.8).

2004 yılında Kalkınma Bakanlığı tarafından hazırlanan araştırma raporuna göre, demografi, ekonomi, eğitim, sağlık, alanlarından seçilen 32 farklı gösterge ile oluşturulmuş ilçelerin sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyi çalışmasına göre, Ovacık ilçesi sosyo-ekonomik gelişmişlik açısından 872 ilçe arasından 377. sıradadır (Dinçer ve diğ., 2004).

Çizelge 5.8 : Tunceli ili yaşam endeksi il sıralamaları ve endeks değerleri, 2015

Yaşam Endeksi	Endeks değeri	Türkiye sıralaması
Konut	0,6978	49
Çalışma hayatı	0,5773	42
Gelir ve Servet	0,4004	49
Sağlık	0,5085	63
Eğitim	0,7468	1
Çevre	0,6573	25
Güvenlik	0,4706	74
Sivil katılım	0,2835	73
Altyapı hizmetlerine erişim	0,3106	67
Sosyal yaşam	0,2572	75
Yaşam memnuniyeti	0,0000	81

İlçede, Millî Eğitim Bakanlığına (MEB) bağlı ve taşımali eğitim veren 8 adet resmi eğitim kurumu bulunmaktadır. Bunlardan Ovacık Öğretmen Evi ve Akşam Sanat Okulu'nda 2018-2019 öğretim yılında derslik açılmamıştır. İlçede toplam öğrenci sayısı Öğrenci sayısı 512, öğretmen sayısı 52, derslik sayısı 43'tür. Derslik başına düşen öğrenci sayısı ilçe geneli ortalaması 12, bir öğretmene düşen öğrenci sayısı ise

10'dur (Çizelge 5.9). Okullardan 2 tanesi yatılı bölge okulu olup, taşınmalı eğitime tabidir.

Çizelge 5.9 : Ovacık ilçesi 2018-2019 öğretim yılı MEB'e bağlı eğitim kurumları istatistikleri.

Okul	Sayısı	Derslik	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci / derslik sayısı	Öğrenci / öğretmen sayısı
Anaokulu	1	3	57	3	19	19
İlkokul	2	11	166	11	15	15
Ortaokul	2	14	185	20	13	9
Lise	1	12	104	15	9	7
Halk eğitim Merkezi	1	3	0	3	0	0
İlçe Toplam	7	43	512	52	12	10
Ülke Geneli (2018)	65568	686800	17885248	1030130	26	17

Ülke geneli için yapılmış 2018 yılı istatistikleri ile kıyaslandığında Ovacık ilçesinde derslik başına düşen öğrenci sayısı ve bir öğretmene düşen öğrenci sayısı açısından eğitim şartlarının ülke ortalamasının üstünde olduğu görülmektedir. İlçe merkezinde bulunan Meslek Yüksek Okulu güvenlik gerekçesiyle 2016 tarihinde il merkezine taşınmıştır.

2017 verilerine göre bitirilen eğitim düzeyleri Çizelge 5.10'da gösterilmiştir.

Çizelge 5.10 : 2017 yılı Ovacık ilçesi bitirilen eğitim düzeyi.

Eğitim Durumu	Sayı	Oran (%)
Okuma Yazma Bilmeyen	523	10,00
Okuma Yazma Bilen Fakat Bir Okul Bitirmeyen	398	7,60
İlkokul	1254	23,90
Ortaokul	1267	24,20
Lise	1198	22,85
Yüksekokul veya Fakülte	571	10,90
Yüksek Lisans (5- 6 Yıllık Fakülteler Dahil)	27	0,50
Doktora	3	0,05
Toplam	5241	100

İlçede sağlık hizmetleri sunan bir adet ilçe hastanesi ve bir adet aile sağlığı merkezi bulunmaktadır.

İlçede tarım sektörü değerlendirildiğinde TÜİK'ten alınan verilere göre oluşturulmuş Çizelge 5.11'de görüldüğü üzere Tunceli ve Türkiye'de ekili tahıl ve diğer bitkisel ürünlerin alanı yıllara göre azalırken, Ovacık'ta bu alanlar artmıştır. Ovacık ilçesinde ekili tahıl ve diğer bitkisel ürünlerin alanın Tunceli'deki ekili tahıl ve diğer bitkisel ürünlerin alanına oranı yıllara göre artış göstermektedir.

TÜİK'ten alınan veriler doğrultusunda hazırlanan Çizelge 5.12'de, Ovacık ilçesi, Tunceli ve Türkiye'de kuru fasulye ekili alanlardaki değişim yıllara göre verilmiştir. Buna göre Ovacık ilçesinde kuru fasulye ekili alan %8,40 oranında artarken, Türkiye genelinde kuru fasulye ekilen alanlar %5,48 oranında azalmıştır.

Çizelge 5.11 : Ekili tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerin alanı.

	Yıl	Tunceli (dekar)	Ovacık (dekar)	Ovacık Tunceli içindeki oranı (%)	Türkiye (dekar)
	2004	380020	26680	7,02	179616500
	2005	389220	29360	7,54	180053190
	2006	394385	27533	6,98	174396988
	2007	329582	31107	9,44	169449599
	2008	337647	37863	11,21	164602571
	2009	395001	36093	9,14	162174208
	2010	367306	34027	9,26	163330020
	2011	338535	34976	10,33	156915671
	2012	345702	38577	11,16	154633765
	2013	322027	38041	11,81	156128995
	2014	318005	37171	11,69	157818172
	2015	304547	37016	12,15	157230212
	2016	281090	35939	12,79	155746391
Tahıllar ve Diğer Bitkisel Ürünlerin Alanı	2017	288971	37090	12,84	155363201
	2018	286624	38618	13,47	154359791

Çizelge 5.12 : Kuru fasulye ekili alan.

	Ovacık	Önceki yıla göre artış (%)	Tunceli	Önceki yıla göre artış (%)	Türkiye	Önceki yıla göre artış (%)
2009	11000	0,00	12655	-0,52	949280	-3,36
2010	11000	0,00	12663	0,06	1033811	8,90
2011	11200	1,82	12865	1,60	946254	-8,47
2012	11200	0,00	12855	-0,08	931740	-1,53
2013	10993	-1,85	12618	-1,84	847630	-9,03
2014	10993	0,00	12641	0,18	911103	7,49
2015	10993	0,00	12648	0,06	935840	2,72
2016	11000	0,06	12158	-3,87	898197	-4,02
2017	13100	19,09	14072	15,74	897221	-0,11
2018	14200	8,40	15150	7,66	848045	-5,48

Ekilen Alan (Fasulye, Kuru) -
Dekar

Ovacık ilçesi, Tunceli ve Türkiye’de nohut ekili alanlardaki değişim yıllara göre incelendiğinde ise (Çizelge 5.13), 2017 yılında Ovacık ilçesinde nohut ekili alanlarda %212,5, Tunceli’deki alanlarda %115,92 oranında bir artış olmasına rağmen, nohut ekili alanlardaki artış Türkiye genelinde 9,95 seviyesinde kalmıştır. Yine 2018 yılında ise Ovacık’ta nohut ekili alanlarda %40 oranında bir artış, Tunceli’de %91,17 oranında bir artış gerçekleşerek, %30,13 seviyesinde kalan Türkiye genelinin üstünde bir artış göstermiştir.

Çizelge 5.14 ve 5.15’de kuru fasulye ve nohut üretim miktarları Ovacık, Tunceli ve Türkiye geneli için yıllara göre verilmiştir. Buna göre Çizelge 5.18’de Türkiye genelinde kuru fasulye üretim miktarı, 2017 yılında %1,70 oranında artış gösterirken, Ovacık’ta %16,64, Tunceli’de ise %12,79 oranında artış göstermiştir. 2018 yılında ise, Türkiye genelinde kuru fasulye üretim miktarı %7,95 oranında azalmışken, Ovacık’ta %7,50, ve Tunceli’de %6,56 oranında artmıştır.

Yine, Çizelge 5.19’daki verilere göre Türkiye genelinde nohut üretim miktarı, 2017 yılında %3,30 oranında artış gösterirken, Ovacık’ta %212,50, Tunceli’de ise %79,05 oranında artış göstermiştir. 2018 yılında ise, Türkiye genelinde nohut üretim miktarı %34,04 oranında, Ovacık’ta %8, ve Tunceli’de %82,98 oranında artmıştır.

Tüm bu veriler değerlendirildiğinde son iki yılda Ovacık ilçesinde ve Tunceli’de kuru fasulye ve nohut üretimindeki ve ekili alanlarındaki artış oranı, Türkiye genelinin üzerindedir.

Ovacık ilçesinde hâkim bir diğer sektör olan arıcılıkla ilgili TÜİK’ten alınan verilere göre oluşturulmuş Çizelge 5.16’da Ovacık, Tunceli ve Türkiye geneli için arıcılık faaliyeti yapan işletme sayısının değişimi yıllara göre verilmiştir. Verilen değerlere göre Ovacık ilçesinde arıcılıkla ilgili faaliyet gösteren işletme sayısındaki artış oranı 2018 yılı için %18,87 verilmiştir. Tunceli ilinde ise arıcılıkla ilgili faaliyet gösteren işletme sayısında % 19,53 oranında azalma görülmüştür.

Çizelge 5.13 : Nohut ekili alan.

	Ovacık	Önceki yıla göre artış (%)	Tunceli	Önceki yıla göre artış (%)	Türkiye	Önceki yıla göre artış (%)
2009	30		5220	133,24	4559344	-9,75
2010	30	0,00	3631	-30,44	4556900	-0,05
2011	150	400,00	4254	17,16	4464129	-2,04
2012	275	83,33	3125	-26,54	4162416	-6,76
2013	353	28,36	4003	28,10	4235570	1,76
2014	375	6,23	2655	-33,67	3885175	-8,27
2015	375	0,00	2520	-5,08	3593042	-7,52
2016	400	6,67	2487	-1,31	3595289	0,06
2017	1250	212,50	5370	115,92	3953099	9,95
2018	1750	40,00	10266	91,17	5144159	30,13

Ekilen Alan. (Nohut, Kuru) -
Dekar

Çizelge 5.14 : Fasulye üretim miktarı.

	Ovacık	Önceki yıla göre artış (%)	Tunceli	Önceki yıla göre artış (%)	Türkiye	Önceki yıla göre artış (%)
2009	1100	0,00	1417	-0,42	181205	17,19
2010	1100	0,00	1329	-6,21	212758	17,41
2011	1120	1,82	1350	1,58	200673	-5,68
2012	1411	25,98	1631	20,81	200000	-0,34
2013	1099	-22,11	1322	-18,95	195000	-2,50
2014	1119	1,82	1351	2,19	215000	10,26
2015	1127	0,71	1359	0,59	235000	9,30
2016	1112	-1,33	1243	-8,54	235000	0,00
2017	1297	16,64	1402	12,79	239000	1,70
2018	1393	7,40	1494	6,56	220000	-7,95

Üretim Miktarı ve (Fasulye,
Kuru) - Ton

Çizelge 5.15 : Nohut üretim miktarı.

	Ovacık	Önceki yıla göre artış (%)	Tunceli	Önceki yıla göre artış (%)	Türkiye	Önceki yıla göre artış (%)
2009	3		534	156,73	562564	8,60
2010	3	0,00	399	-25,28	530634	-5,68
2011	15	400,00	451	13,03	487477	-8,13
2012	66	340,00	380	-15,74	518000	6,26
2013	85	28,79	486	27,89	506000	-2,32
2014	90	5,88	344	-29,22	450000	-11,07
2015	90	0,00	343	-0,29	460000	2,22
2016	56	-37,78	315	-8,16	455000	-1,09
2017	175	212,50	564	79,05	470000	3,30
2018	189	8,00	1032	82,98	630000	34,04

Üretim Miktarı ve (Nohut,
Kuru) - Ton

Çizelge 5.16 : Arıcılıkla ilgili faaliyet gösteren işletme sayıları. .

	Ovacık	Önceki yıla göre artış (%)	Tunceli	Önceki yıla göre artış (%)	Türkiye	Önceki yıla göre artış (%)	
2009	33		239		21469		
2010	33	0,00	223	-6,69	20845	-2,91	
2011	33	0,00	230	3,14	21131	1,37	
2012	37	10,81	257	11,74	21307	0,83	
2013	34	-8,82	633	146,30	79934	275,15	
2014	38	10,53	485	-23,38	81108	1,47	
2015	43	11,63	503	3,71	83475	2,92	
2016	43	0,00	475	-5,57	84047	0,69	
2017	43	0,00	594	25,05	83210	-1,00	
Arıcılık Faaliyeti Yapan İşletme Sayısı	2018	53	18,87	478	-19,53	81830	-1,66

5.1.5. Değerlendirebilir kaynaklar ve gelişme eğilimleri

Ovacık ilçesindeki coğrafi kısıtlılıkların ve yağış rejiminin ilçeye olumlu ve olumsuz katkıları bulunmaktadır. İlçedeki mevcut yer altı ve yer üstü su kaynakları bu yağış rejimi sayesinde dengede kalabilmektedir. Yer üstü su kaynaklarından Munzur ve Mercan gözeleri, yüksek rakımlardaki krater ve buzul gölleri doğa turizmi ve günübirlik turizm açısından değerlendirilebilir kaynaklardır. İlçenin, yüksek rakımlarında bulunan platolar yaylacılık için uygun şartlar taşımaktadır. Bu alanlarda yayla turizmi de geliştirilebilir. Bununla beraber, yüksek rakımlı tepeler doğa sporları için kullanılabilir. Ayrıca, ilçenin topografik yapısı ve kar örtüsünün uzun süre yerde kalabilmesi, kış sporları açısından avantaj sunmaktadır.

Munzur Vadisi Milli Parkı'ndaki bio-çeşitlilik ilçenin turizm açısından gelişmesi için potansiyel oluşturmaktadır. Bölgede endemik bitkilerin olması arıcılık sektörüne katkı sunmaktadır. Buna ilaveten, bu endemik bitkiler gıda, tarım, kozmetik, sağlık vb. sektörlerde değerlendirilebilir.

İlçe şartları, küçükbaş hayvancılık ve arıcılık sektörlerinin geliştirilmesi için uygundur.

Taşınmalı eğitimin ve uzun kış şartlarının yarattığı dezavantajlar olmasına karşın, derslik başına düşen öğrenci, bir öğretmene düşen öğrenci sayısı gibi kriterleriyle ülke ortalamasının üstünde eğitim şartlarına sahip Ovacık'ta, bu şartların fırsata çevrilmesi ve eğitim kalitesinin artması yönünde teşvikler ve girişimler yapılabilir.

5.1.6. Ovacık ilçesi planlama durumu.

Ovacık ilçe merkezi ve çevresini kapsayan mevcut planlar aşağıdaki gibidir:

- TRB1 Bölge Planı (2014-2023)
- Malatya-Elazığ-Bingöl-Tunceli Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği (2018)
- 1/5000 ölçekli Ovacık Nazım İmar Planı
- 1/1000 ölçekli Ovacık Uygulama İmar Planı

TRB1 Bölge Planı, Malatya, Bingöl, Elazığ ve Tunceli illerinin 2023 yılına kadar olan öncelik ve tedbirlerinin yansıtıldığı, 2014 yılında FKA tarafından hazırlanıp Kalkınma

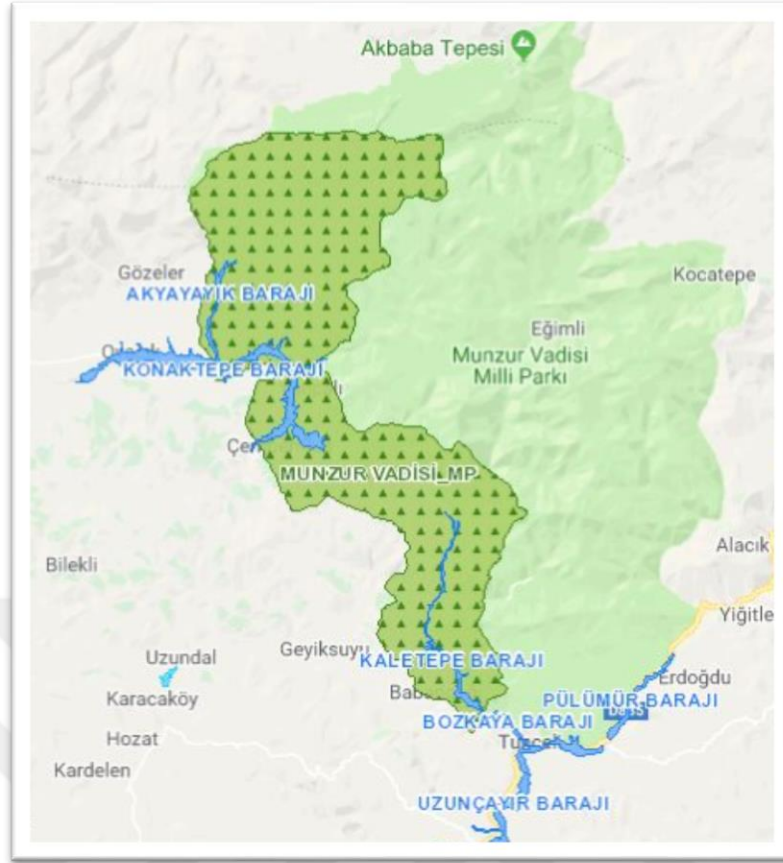
Bakanlığı tarafından onaylanmıştır. 2010 yılında yine FKA tarafından hazırlanmış olan TRB1 Bölge Planı (2010-2013)'nın devamı niteliğindedir.

TRB1 Bölge Planı kapsamında, bölgenin kendi içinde ve diğer bölgelerle arasındaki gelişmişlik farklarının azaltılmasına ve bölgenin sahip olduğu potansiyeli ve rekabet gücünü arttırmaya yönelik tedbirler ve öneriler belirlenmiş olup, bu tedbir ve öneriler “yaşam kalitesi” ve “sürdürülebilir ekonomi” alanlarında değerlendirilmiştir. Yaşam kalitesi, sosyal ve beşeri açıdan ve fiziki altyapı açısından ele alınmıştır. Sürdürülebilir ekonomi ise tarımda üretimin ve verimliliğin artırılması, alternatif turizmin geliştirilmesi, endüstriyel üretimin geliştirilmesi ve enerji ve yer altı kaynaklarının değerlendirilmesi açılarından değerlendirilmiştir.

TRB1 Bölge Planı'nda Ovacık ilçesi ile ilgili analiz çalışmaları yapılmış ve ilçenin potansiyelleri ve fırsatları belirlenerek ilçe için tarım, hayvancılık, turizm, yer altı ve yer üstü kaynakları sosyal doku, çevre, beşeri sermaye, çevre ve erişilebilirlik ve yöresel ürünlerin ticarileştirilmesi vb. konularda proje ve faaliyet tedbirleri ile ilçenin diğer çevre yerleşim yerleriyle kümelenme ilişkileri belirlenmiştir. Bölge Planında ilçenin mevcut potansiyelleri tespit edilerek, sektör bazında değerlendirmeleri yapılmıştır.

Buna göre, planın coğrafi işaretler başlığı altında TRB1 Bölgesi'nde gıda sektörünün gelişmesi için bölgedeki yöresel ve markalaşma değeri olan ürünlerin değerlendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu çerçevede, planda, Ovacık ilçesindeki yerel ürünlerden Ovacık Fasulyesi ve endemik bir bitki olan Tunceli Sarımsağı'nın markalaştırılarak iyi pazarlanabilmesinin yollarının araştırılması gerektiği değerlendirilmiştir.

Planda ayrıca, Ovacık ilçe merkezine yakın konumda Akyayık ve Konaktepe Barajlarının planlandığı ve Munzur Vadisi Milli Parkı içerisinde Kaletepe ve Bozkaya Barajları olmak üzere 2 adet daha baraj projesi olduğu belirtilmektedir. Şekil 5.3'de gösterilen bahse konu barajlar, ilk 1967 Fırat Havzası İnkişaf Planı'nda ele alınmış ve günümüze kadar çeşitli plan ve projelerle aktarılmıştır (Dünya, 2012).

Şekil 5.3: Ovacık ilçesinde planlanan barajlar (Url-21).

1/100.000 ölçekte hazırlanan Malatya-Elazığ-Bingöl-Tunceli Planlama Bölgesi Çevre Düzeni Planı yine Fırat Kalkınma tarafından hazırlanarak Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından il olarak 02.04.2012 tarihinde onaylanmıştır. Askı süresi içerisinde yapılan itirazlara bağlı olarak plan ikinci kez 16.09.2013 tarihinde onaylanmıştır. Yapılan revizyon çalışmaları ile söz konusu planda değişikliğine gidilmiş ve Malatya-Elazığ-Bingöl-Tunceli Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği ilk olarak 28.08.2015 tarihinde onaylanmıştır. Yapılan itirazlara bağlı olarak değişiklik yapılan plan paftaları ayrı ayrı 2017 ve 2018 yılları içinde ayrı ayrı tarihlerde onaylanmış olup, Ovacık ilçesinin içinde bulunduğu J42 numaralı paftaya ait plan değişikliği onay tarihi ise 29.05.2018'tir.

Malatya-Elazığ-Bingöl-Tunceli Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planının 2012 yılında onaylanmış ilk halinde, 2040 yılı için Ovacık merkezinin nüfusu 4314, nüfus yoğunluğu ise 33 kişi/ha olarak belirlenmiştir. Ayrıca planlanan Konaktepe Barajının Ovacık yerleşimine olası etkileri göz önüne alınarak, baraj altında kalan yerleşimlerin taşınması için 51 ha yeni gelişim alanı belirlenmiştir.

Ayrıca bahse konu ekolojik öneme sahip alanlar içerisinde yapılacak her türlü faaliyetin Çevre Etki Değerlendirmesine (ÇED) tabi tutulacağı, alt ölçekte yapılan çalışmalarla kesinleşen sınırların içinde Uluslararası Doğa Ve Doğal Kaynakları Koruma Birliği listesine göre belirlenmiş türlerinin bulunduğu alanlar tespit edilirse bu alanlarda hiçbir faaliyete izin verilemeyeceği ve bu alanlarda alt ölçeklerde tespiti yapılan türlerin tohumlarının toplanıp Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı bünyesinde bulunan Türkiye Tohum Gen Bankası'na konulması zorunluluğu hükümleri getirilmiştir.

Şekil 5.4 'te görüldüğü üzere Ovacık ilçe merkezinde Konaktape Barajı'nın ve merkeze yakın konumda Akyayık Barajı'nın planlandığı görülmektedir ve bu planlanan bu baraj kararının Ekolojik Öneme Sahip Alan hükümleriyle bağdaşmadığı görülmektedir.

2018 yılında son halini alan Malatya-Elazığ-Bingöl-Tunceli Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği'nin Ovacık Merkezine ait plan ait bölümü ise Şekil 5.5'te ve plan lejantı ise Şekil B.2'de verilmektedir. Buna göre, Ovacık ilçe merkezi için verilen plan kararları ve hükümlerinde önemli değişikliklerin olmadığı görülmektedir. Plan değişikliği ile 2040 yılı için Ovacık merkezinin nüfusu 4350'ye çıkarılmış, nüfus yoğunluğu ise 33 kişi/ha olarak belirlenmiştir.

Şekil 5.5: TRB1 Bölgesi için hazırlanan Malatya-Elazığ-Bingöl-Tunceli Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği (2018).

Bahse konu plan değişikliğine göre Ovacık ilçe merkezi yine “Ekolojik Öneme Sahip Alan” lejantında kalmaktadır. Plan değişikliği plan hükümlerinde “Ekolojik Öneme Sahip Alan” için verilen kararlarda da önemli değişiklikler olmamakla beraber, “Bu alanlarda yapılacak tüm faaliyetlere faaliyet türüne bakılmaksızın ÇED yapılması zorunludur.” maddesi, “Bu alanlarda yapılacak ve 1.maddede belirtilenlerin dışında kalan tüm faaliyetlerden ÇED’e tabi olmayanlar ve ÇED Yönetmeliği’nin Ek-II

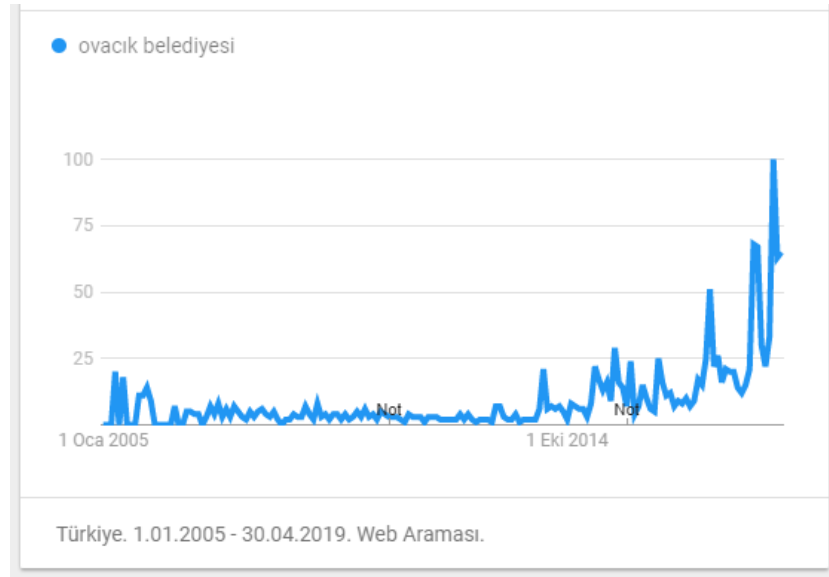
Listesinde yer alanlar için imar planlarının hazırlanması aşamasında, üniversitelerin ilgili bölümlerince faaliyetin çevreye olan etkilerinin ve alınacak önlemlerin açıklandığı Ekosistem Değerlendirme Raporu hazırlanması zorunludur.” şeklinde değiştirilmiştir.

İlçe Merkezini kapsayan ve yürürlükte olan 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı ile 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planları ise Ovacık Belediyesi tarafından yaptırılmış olup 2008 yılında onaylanmıştır. Planların revizyon çalışmaları devam etmektedir.

5.2. Ovacık Belediyesinin Toplumcu Belediyecilik Çerçevesinde Başlattığı Yerel Kalkınma Girişimleri

1908 yılında bugünkü ilçe sınırları içerisinde bulunan Yeşilyazı köyünde kurulu ilçe teşkilatı Elazığ’a bağlı iken, 1936 yılında çıkarılan kanun ile kurulan Tunceli iline bağlanmış, 1937 yılında Yeşilyazı’dan kaldırılan ilçe teşkilatı bugünkü Pulur Mahallesi’ne taşınmış, 1580 sayılı Belediye Kanunu’nun 2. maddesine istinaden taşındığı yerde belediye teşkilatı kurulmuştur (Url-1). Kuruluş tarihinden itibaren, küçük yerleşimlerdeki belediyelerin personel, kaynak, bütçe, ekipman yetersizliği vb. sorunlarına sahip Ovacık Belediyesi, coğrafi kısıtlılıkları ve bölgenin güvenlik durumu nedeniyle çoğu zaman diğer ilçe ve kentlerle rekabet edebilme konusunda dezavantajlı durumda olmuştur. Ancak, 2014 yılı sonrasında uyguladığı yerel yönetim modeli ile Ovacık Belediyesi, önceki yıllara oranlara dikkat çekmeyi başarmıştır. Bu savı, 01 Ocak 2005-30 Nisan 2019 tarihleri arasında Google arama motoru üzerinden “Ovacık Belediyesi”ne zaman içerisinde gösterilen ilgiyi belirten Şekil 5.6 desteklemektedir.

Bu bölümde, Belediyenin 2014 yılı sonrasında yerel, ulusal ve yabancı basının da dikkatini çeken (Çizelge 5.17) yönetim modeli, Bölüm 2.4.2 ‘de açıklanan, Tekeli’nin (1977), toplumcu belediyeciliği temellendirdiği “Demokratik”, “Üretici”, “Tüketimi düzenleyici”, “Birlikçi – bütünlükçü” ve “Kaynak yaratıcı” ilkeler çerçevesinden değerlendirip, yapılan faaliyetler bağlamında, bu modelin toplumcu belediyecilik ile örtüşüp örtüşmediği değerlendirilmektedir.

Şekil 5.6: 01.01.2005 – 30.04.2019 arası web araması.

Çizelge 5.17 : Ovacık Belediyesi ile ilgili, yazılı basında 2014 yılı öncesinde ve sonrasında yayınlanmış haber sayısı.

Yazılı Basın	2014 öncesi	2014 sonrası
Yerel Basın: Özgür Dersim	17	44
Ulusal Basın: Hürriyet	0	25
Yabancı Basın: The New Yorker	0	1
Yabancı Basın: Deutschlandfunk	0	1

Bölüm 2.4.3’te sosyal belediyciliğin, 5393 sayılı Belediye Kanunu ile yasal temellere oturtulduğu ve öncelikli olarak kadınlara, çocuklara, gençlere, işsizlere, yoksullara, yaşlılara ve engellilere yönelik sosyal belediycilik uygulamaları belediyeler arasında yaygınlaşmaya başladığı belirtilmiştir.

Türkiye’de,

- Gençlere yönelik, spor bilim merkezleri, gençlik merkezleri, gençlik grupları, spor tesisleri, kültür ve tarih gezileri, kongre ve sergi merkezleri, ücretsiz eğitim faaliyetleri, sertifika programları, istihdam merkezleri, macera parkları yapılması;
- Yaşlılara yönelik, yaşlı bakım merkezleri, evde sağlık hizmetleri, evde temizlik hizmetleri, Alzheimer merkezleri, Güçsüz ve düşkünler evi, huzur evi, mahalle konakları yapılması,

- Çocuklara yönelik, kreş ve gündüz bakım evleri, çocuk kulüpleri, yaz spor okulları, çocuk şenlikleri, kurslar, oyuncak ve kitap paylaşma etkinlikleri, tiyatro etkinlikleri yapılması,
- Engellilere yönelik, engelli destek merkezleri, engelsiz yaşam parkları, engelli servis araçları, engelli kütüphaneleri, festivaller yapılması,
- Kadınlara yönelik, meslek edindirme kursları, aile yaşam merkezleri, kadın dayanışma merkezleri, kermes faaliyetleri, okuma yazma kursları, hobi eğitim merkezleri yapılması,
- Yoksullara yönelik, gıda, yakacak, kıyafet ve eşya vb. yardımların yapılması, aşevleri kurulması,
- Genele yönelik olarak ise hobi bahçelerinin kurulması gibi sosyal belediyeçilik uygulamaları gerçekleştirilmektedir (Yıldız Çakır, 2016).

Ovacık Belediyesinin bu dezavantajlı gruplara yönelik sosyal belediyeçilik uygulamaları, 2014 yılı ve sonrası için hazırlanmış faaliyet raporlarından alınan verilere dayanılarak oluşturulmuş Çizelge 5.22’de sıralanmıştır. Çizelge 5.22’de görüldüğü üzere, Ovacık Belediyesinin kendi imkânları dâhilinde gerçekleştirdiği birçok sosyal belediyeçilik uygulaması bulunmaktadır. Bu sosyal belediyeçilik uygulamalarının diğer belediyelerin uygulamalarından ayrılan yönü düzenlenen etkinliklerin ücretsiz olması ve ihtiyaç sahiplerine yapılan yardımların birçoğunun belediyenin kamu, özel sektör ya da gerçek kişiler tarafından hibe, bağış, destek yoluyla elde ettiği kaynaklar aracılığıyla ya da gönüllülük esası ile gerçekleştirilmiş olmasıdır (Ovacık, 2019).

Çizelge 5.23’te ise, Ovacık belediyesinin 2014 yılı sonrasında toplumcu belediyeçilik kapsamında değerlendirilebilecek uygulamaları sıralanmış ve bu uygulamaların toplumcu belediyeçiliğin hangi temel ilkesi kapsamında değerlendirilebileceği belirtilmiştir (Ovacık, 2019).

Çalışmanın önceki bölümlerinde, toplumcu belediyeçilik ile sosyal belediyeçilik uygulamaları arasındaki temel farklılıklar şu şekilde verilmiştir:

- Toplumcu belediyeçilikte hizmetler doğrudan belediyenin kendisi tarafından sunulmakta iken, sosyal belediyeçilik anlayışında hizmetler çoğunlukla özelleştirme kavramı kapsamında sunulmaktadır.

- Sosyal belediyecilik anlayışında aracı şirketler ya da kurumlar vasıtasıyla uygulanan hizmetlerde kazanç ve rant özel sektöre fayda sağlamakta; küreselleşme, rekabet, piyasalaştırma gibi politikaları benimseyen sosyal belediyecilik anlayışı ile devletin görev ve sorumlulukları özel sektöre, sivil toplum kuruluşlarına, ailelere, cemaatlara ve bireylere devredilmekte iken toplumcu belediyecilik anlayışında elde edilen kazancın doğrudan belediyeye oradan da halka aktarılması hedeflenmektedir.
- Sosyal belediyecilik anlayışı, kentte var olan sorunlara sistematik çözümler bulmaktan ziyade geçici çözümler sunma yolunu seçerken, toplumcu belediyecilik sürdürülebilir ve üretici çözümler sunmayı amaçlamaktadır.
- Sosyal belediyecilikte, sosyal hizmetleri toplumun dezavantajlı kesimini hedef alırken, toplumcu belediyecilik yetki alanında ikamet eden herkes için sosyal hizmetler sunma hedefindedir.
- Sosyal belediyecilik anlayışında, toplumun geneli için su, elektrik, gaz ve bedelsiz ulaşım gibi konularda düzenlemeler bulunmamaktadır.
- Sosyal Belediyeciliğin sınırları kanunla belirlenmiş olmasına rağmen, toplumcu belediyecilik henüz teorik temelde tartışılmaktadır.

Belediyenin şüphesiz en dikkat çeken toplumcu uygulamaları, ilçede ücretsiz ulaşım sunması, içme suyunun sembolik olarak fiyatlandırılması, şeffaf ve katılımcı yönetim anlayışı ve başlattığı tarımsal üretim çalışmalarıdır. Bu çalışmaların, yukarıda bahsedilen sosyal belediyecilik uygulamalarından ayrılan en temel özelliği, belirli bir hedef kitlesi için değil, toplumun tamamına fayda sağlamak amacıyla uygulanmak istenmesidir.

TRB1 Bölgesi Bitkisel Üretim Sektörü Stratejisi ve Eylem Planı Nihai Raporunda (2012) ve TRB1 Bölge Planı Raporu'nda (2014), Ovacık Fasulyesinin yöresel bilinirliği, marka değeri olmasına rağmen değerlendirilemeyen ürünlerden olduğu vurgulanarak, işlenmesine ve paketlemesine yönelik çalışmalar ve yatırımlarla baklagillerin TRB1 bölgesi önemli bir gelir alanı haline gelebileceği belirtilmiştir.

Yine, DAP Bölgesi Yöresel Ürünlerini Ticarileştirme Stratejilerinin Belirlenmesi Projesi Raporuna göre (2016), bilinirlik, organizasyon varlığı, gelir potansiyeli, sürdürülebilirlik gibi verilerden oluşan Analitik Hiyerarşik Proses (AHP) yöntemi ile üretim, verim, işletme, hane halkı katsayısı vb. kantitatif veriler kullanılarak

hazırlanmış DAP Bölgesinde illere göre en yüksek puanları alan yöresel ürünler sıralama çizelgesinde (Çizelge 5.18), Tunceli ili içerisinde en yüksek 2. puanı alan yöresel ürün olarak Ovacık Fasulyesi belirlenmiştir.

Çizelge 5.18 : Tunceli ilinde en yüksek puanı alan ilk iki yöresel ürün.

Ürün	AHP Puanı	Kantitatif Puan	Toplam Puan
Tunceli Balı	6,89	0,17	7,06
Ovacık Fasulyesi	6,27	0,13	6,41

Buna göre, 2015 yılında, Ovacık Belediyesi, öncelikli olarak ilçede markalaşma değeri bulunan Ovacık fasulyesi ile diğer bakliyat ürünlerinin üretimine ilçenin tarımsal potansiyelini, gönüllü işgücü ve hazine arazilerini kullanarak başlamıştır. Ovacık Belediyesinin başlattığı doğal tarımsal üretim çalışmaları, geleneksel üretimi savunan, yerel ürünlerin ilaç kullanılmadan ve denetimlerden geçerek üretildiği, sağlıklı gıdaya kolay erişim, üretimde örgütlülüğü ve araçları ortadan kaldırarak tüketiciye doğrudan ulaşan üreticileri destekleyen bir çerçevede yürütülmeye çalışılmıştır (Ovacık, 2019).

Toplumcu belediyeçilik, toplum için sürdürülebilir ve üretici çözümler sunmayı amaçlamaktadır (Öztürk ve diğ., 2012). 2017 yılında, söz konusu üretimin değerlendirilmesi ve pazarlanması konusunda yasal engellerin kaldırılması amacıyla, belediyenin desteği ile Sınırlı Sorumlu Ovacık 94 Mahallesi Tarımsal Kalkınma Kooperatifi kurulmuş, üretim ve ilçede istihdam yaratma işi sürdürülebilir kılınmaya çalışılmıştır. (Ovacık, 2019)

Kooperatif Çalışanı, Sınırlı Sorumlu Ovacık 94 Mahallesi Tarımsal Kalkınma Kooperatifi'nin diğer kooperatiflerden ayrılan yönünü şu şekilde aktarmıştır:

“Türkiye’de birçok kooperatif var. Bunların çoğunun batık olmasının sebebi yönetime maaş bağlanması. Bu üreticiden ziyade yönetici zümrenin zenginleşmesine sebep oluyor. Bizim kooperatifimizin bu noktada ayrılan yönü, yöneticiye maaş, huzur hakkı, yol hakkı gibi ödemelerin yapılmaması. Yöneticiler, tamamen gönüllülük esası ile yönetimde yer alıyorlar.” (Kooperatif Çalışanı, kişisel görüşme, 27 Nisan 2019)

Sınırlı Sorumlu Ovacık 94 Mahallesi Tarımsal Kalkınma Kooperatifi’nden alınan bilgilere göre, 235 tanesi Ovacık ilçesinden olmak üzere toplam 371 üreticiden alınan süt, fasulye, nohut, bal, pekmez, dut kurusu, tuz, patates ve elma paketleme işlemleri

yapıldıktan sonra satışa sunulmuştur. 2017 yılı için üreticilere ödenen toplam ücret 2.011.000 TL ve 2018 yılı ocak – kasım arası için il genelinde bulunan üreticilere ödenen toplam bedel 4.651.551 TL’dir. 2018 yılı ocak - kasım ayı arasında Ovacık’ta bulunan üreticilere ödenen ücret 2.131.794 TL olarak bildirilmiştir (Çizelge 5.19).

Çizelge 5.19 : 2018 yılı ocak - kasım ayı arası üreticiye ödenen ücret.

Ürün	Üretici sayısı (Ovacık)	Üretici sayısı (İl Geneli)	Üreticiye ödenen ücret (TL)
Süt	26	26	25.600
Ovacık Fasulyesi	165	165	1.273.500
Nohut	0	55	1.304.000
Bal	41	97	1.780.350
Pekmez	0	12	130.000
Dut Kuruşu	0	11	82.500
Kaya Tuzu	0	2	40.000
Patates	1	1	13.350
Elma	2	2	2.250
Ovacık İlçe Toplamı	235	-	2.131.794
İl Geneli Toplamı	-	371	4.651.550

Kooperatifte çalışan kişi sayıları incelendiğinde, ilçede kadın ağırlıklı istihdam yaratılmak istenildiği görülmektedir (Çizelge 5.20).

Çizelge 5.20 : İstihdam sayısı ve yıllık toplam ödenen ücret.

İstihdam türü	Kadın	Erkek	Yıllık Toplam Ödenen Ücret (TL)
Sürekli	2	2	82.560
Sezonluk	4	4	68.800
Dönüşümlü	68	5	60.550
Tekstil atölyesi çalışanları	3	1	25.120
İl Geneli Toplamı	77	12	237.030

Çizelge 5.19 ve 5.20 incelendiğinde, kooperatif aracılığıyla 2018 yılı ocak ve kasım ayları arasında Ovacık’ta bulunan toplam 235 üreticiye 2.131.794 TL ve 2018 yılı tamamında kalıcı ve geçici olmak toplam 89 kişiye 237.030 TL gelir sağlanarak ilçeye ekonomik olarak toplam 2.368.824 TL katma değer sunulduğu görülmektedir.

Ayrıca, ADNKS ve Sınırlı Sorumlu Ovacık 94 Mahallesi Tarımsal Kalkınma Kooperatifi'nden alınan verilere göre oluşturulmuş Çizelge 5.21'de görüldüğü üzere, kooperatifin devam ettirdiği tarımsal üretim çalışmalarında yer alan kadınların ilçedeki çalışabilir kadınların nüfusuna oranı %3,90, toplam çalışan sayısının ilçenin çalışabilir nüfusuna oranı %6,30'dur.

Çizelge 5.21 : 2018 yılında kooperatif çalışanlarının iş gücüne katılım oranı.

Çalışan sayısı	15-64 yaş arası nüfus	İşgücüne katılım oranı (%)
77 (kadın)	1974 (kadın)	3,90
324 (toplam)	5135 (toplam)	6,30

Kooperatiften elde edilen gelir ile yeni istihdam alanları yaratmayı, öğrencilere burs vermek gibi sosyal politikaları hayata geçirmeyi ve ilçede kültürel gelişmeyi arttırmayı hedeflediklerini belirten Kooperatif Çalışanı'ndan alınan bilgilere göre, Kooperatif aracılığı ile 10 öğrenciye kooperatif aracılığıyla burs verilmekte ve ayrıca ilçede bulunan anaokulundaki öğrencilerin bal, pekmez ve kaşar ihtiyaçları ücretsiz olarak karşılanmaktadır. Bununla beraber, kooperatif tarafından, 2 Mayıs 2019'da faaliyete geçirilmesi ve 19 kadının çalıştırılması öngörülen Tekstil Atölyesi ile 15 kadının çalıştırılması öngörülen El Emeği Atölyesinin hayata geçirilmesi planlanmakta ve ilçede yeni istihdam alanları yaratılması hedeflenmektedir. (Kooperatif Çalışanı, kişisel görüşme, 27 Nisan 2019)

Yukarıda vurgulandığı gibi, Ovacık Belediyesinin kapsayıcı, üretici ve sürdürülebilir yaklaşımlı tarımsal kalkınma çalışmaları ile Çizelge 5.27'de detaylı olarak verilen diğer uygulamaları, henüz teorik aşamada şekillenmiş olan (Gün, 2015) toplumcu belediyeçilik anlayışı ile uyuştugu ve ilçenin kalkınması için yerel dinamiklerin harekete geçirildiği söylenebilir.

Çizelge 5.22 : Ovacık Belediyesinin sosyal belediyeçilik uygulamaları.

HEDEF KİTLE	UYGULAMALAR
Kadınlar	- 40 kadına arıcılık ve fidan üretimi kursu verilmiştir. - Kadın istihdamını desteklemek amacıyla, kadın işçilerin çalıştığı bir atölye kurulması için yer tahsis edilmiş ve bu atölyede alım garantili bez torba üretimi başlatılmıştır. - Belediyenin katkısıyla kadın dayanışma grubu kurulmuştur ve grup tarımsal üretim çalışmaları yapmıştır. - Kadınların sosyal, ekonomik ve siyasal alana katılımlarının sağlanması amacıyla kadın atölyesi çalışmaları yapılmıştır.
Çocuklar	- Çocuklara kitap okuma alışkanlığını teşvik etmek amacıyla, kitap okuyan çocuklara bisiklet kullanma fırsatı verildi. - Çocuk tiyatrosu gösterimi yapılmıştır. - Çocuk atölyesi çalışmaları yapılmıştır. - Çocuklara ana dil kursları düzenlenmiştir. - Çizgi roman atölyesi düzenlenmiştir. - 5 adet bisiklet ihtiyaç sahibi çocuğa dağıtılmıştır.

Çizelge 5.22 (devam) : Ovacık Belediyesinin sosyal belediyecilik uygulamaları

HEDEF KİTLE	UYGULAMALAR
Gençler	- Ortaokul öğrencilerinin tamamına dizüstü bilgisayar dağıtılmıştır. - 10 genç İzmir’de gerçekleştirilen kültürlerarası tanışma-iletişim programına gönderilmiştir.
İşsizler	- Uygulamalı girişimcilik eğitimi verilmiştir.
Yoksullar	- 2014-2018 yılları arasında üniversite öğrencilerine burs verilmiştir. - Giyim, kitap, kırtasiye gibi ihtiyaç malzemeleri ihtiyaç sahiplerine dağıtılmıştır. - Ücretsiz tavuk civcivi dağıtımı yapılmıştır. - İhtiyaç fazlası mont ve kitaplar il dışı ve il içinde ihtiyaç sahiplerine yollanmıştır. - İhtiyaç sahiplerine dış cephe boyası dağıtılmıştır.
Engelliler	- 2 adet akülü sandalye ihtiyaç sahiplerine verilmiştir.

Çizelge 5.22 (devam) : Ovacık Belediyesinin sosyal belediyecilik uygulamaları.

HEDEF KİTLE	UYGULAMALAR
Genel	- Meyve ve süs fidanları ücretsiz olarak halka dağıtılmıştır. - Çevre kirliliğine karşı gönüllü çöp toplama çalışmaları yapılmıştır. - Fotoğraf sergileri düzenlenmiştir. - Belediye hizmet binası içerisinde kütüphane kurulmuştur. - Futbol turnuvası düzenlenmiştir. - Tohum takas etkinliği düzenlenmiştir. - Köylülere bal kabağı tohumu dağıtılmıştır. - Kültür – sanat etkinlikleri kapsamında şiirli buluşmalar etkinliği, ücretsiz belgesel ve film gösterimleri, resim çalışmaları, tiyatro gösterimleri, fotoğraf yarışması, müzikal etkinlikler, resim sergileri düzenlenmiştir. - Bağlama ve gitar kursları verilmiştir.

Çizelge 5.23 : Ovacık Belediyesinin toplumcu belediyeçilik ilkeleri çerçevesinde yaptığı uygulamalar.

İLKE	ÖZELLİKLER	UYGULAMALAR
Demokratik belediyeçilik	- Merkezi yönetim vesayetinden uzak, - Şeffaf, - Hesap verebilir, - Katılımcı.	- 45 günde bir yapılan halk toplantıları ile belediye faaliyetlerinin değerlendirmeleri yapılmıştır. Belediye anonsu ile toplantılar duyurulmuş, katılım tüm halka açık olmuştur. - Gelir-gider tabloları bez brandaya basılarak, yıllık olarak belediye girişine asılmıştır.
Üretici belediyeçilik	- Ürettiği kentsel hizmetler ve piyasa mallarından elde edilen rantı topluma kazandırmak.	- Tavuk civcivi üretim projesi ile köylerden toplanan yumurtalardan kuluçka yöntemiyle elde edilen tavuk civcivlerinin bir süre bakımı yapılarak ihtiyaç sahiplerine ücretsiz dağıtılmıştır. - İlçede kullanılan beton parkeler, belediyenin kendine ait tesislerde üretilmiştir. - Bakliyat Yetiştiriciliği Projesi ile ilçede tarımsal üretimle uğraşan çiftçilere tohum tedarik edilmiş, bakliyat ekimi için teşvik yapılmıştır. Elde edilen ürünler çiftçilerden satın alınarak, aracısız bir şekilde tüketiciyle sunulmuştur.

Çizelge 5.23 (devam) : Ovacık Belediyesinin toplumcu belediyeçilik ilkeleri çerçevesinde yaptığı uygulamalar.

İLKE	ÖZELLİKLER	UYGULAMALAR
Tüketimi düzenleyici belediyeçilik	- Tüketiciyi korumaya yönelik sağlık, fiyat vb. konularda denetimler yapmak. - Farklı gelir gruplarından insanlar için ortak ve sosyalleşmiş tüketim biçimleri yaratmak.	- Ovacık Belediyesinin sürdürdüğü tarımsal üretim çalışmalarının öncelikli amacı sağlıklı gıdaya ulaşımı kolaylaştırmak olarak açıklanmaktadır. - Üreticiden direkt tüketiciye aracısız pazarlama yöntemi. - Ulaşım ücretsiz yapılmıştır. - Su fiyatları yasaların öngördüğü minimum miktarda tutulmuştur.
Birlikçi – bütünlükçü belediyeçilik	Kent üstü belediyeler arası işbirliği ve dayanışma sağlamak.	- Çiğli Belediyesi, İç Anadolu Belediyeler Birliği, Beşiktaş Belediyesi tarafından Ovacık belediyesine vidanjör, kamyon ve itfaiye aracı hibe edilmiştir. - Seferihisar Belediyesi dayanışması ile tohum takas etkinliği yapılmıştır. Etkinliğe Nilüfer Belediyesi ve Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi de destek sunmuştur. - Kadıköy Belediyesi, ilçede bir çocuk parkının yapımına katkı sunmuştur. - Mazgirt Belediyesine, ihtiyaç sahiplerine dağıtılmak üzere ihtiyaç fazlası mont gönderilmiştir.

Çizelge 5.23 (devam) : Ovacık Belediyesinin toplumcu belediyeçilik ilkeleri çerçevesinde yaptığı uygulamalar.

İLKE	ÖZELLİKLER	UYGULAMALAR
Kaynak yaratıcı belediyeçilik	Merkezi yönetimden ayrı olarak kaynak bulmak ya da yaratmak.	- Şahıs, özel sektör ile kamu kurum ve kuruluşları ile bağlantıya geçilerek, ilçenin farklı ihtiyaçlarında kullanılmak üzere çeşitli hibe ve bağışların yapılması sağlanmıştır. - Üst yapı çalışmalarında kullanılan beton parkeler satın alma yöntemiyle değil belediye tesislerinde üretilerek tasarruf edilmiştir. - Tarımsal üretim çalışmaları başlatarak, ilçede tarımsal ve hayvansal üretimin örgütlenmesine öncülük etmiştir.

5.3. Ovacık Belediyesinin Toplumcu Belediyecilik Çerçevesinde Başlattığı Yerel Kalkınma Girişimlerinin Değerlendirilmesi

Araştırma kapsamında anket, yarı yapılandırılmış görüşme ve Ovacık Belediye Başkanlığı ile Sınırlı Sorumlu Ovacık 94 Mahallesi Tarımsal Kalkınma Kooperatifi faaliyet raporları ve Kültür ve Turizm Bakanlığı istatistik verilerinden yararlanılarak Ovacık Belediyesinin toplumcu belediyecilik kapsamında yürüttüğü kırsal kalkınma çalışmalarının değerlendirilmesi için karma bir yöntem seçilmiştir. İlçede, yerel kalkınma girişimlerini uygulayıcılardan ilki olan Ovacık Belediyesinin son beş yıla ait detaylı faaliyet raporu incelenmiş, diğer bir uygulayıcı olan Sınırlı Sorumlu Ovacık 94 Mahallesi Tarımsal Kalkınma Kooperatifi çalışanı ile kooperatifin çalışmalarına dair hem yarı yapılandırılmış görüşme yapılmış hem de kooperatifin 2017-2018 yılına ait faaliyet raporu temin edilmiştir. Katılımcı ve yararlanıcı konumdaki yerel halka ise anket uygulanmıştır.

Ovacık ilçe merkezinde bulunan Pulur, Kandolar ve 94 Mahallesi'nde sokaktan, kahvehanelerden, iş yerlerinden ve evlerden rastgele seçilen toplam 100 kişiyle yüz yüze görüşme tekniği ile uygulanan anketler ile,

- Yerel halkın demografik yapısı incelenmiş ve yerel halkın belediye hizmetleri ile ilgili genel farkındalık durumu değerlendirilmiştir,
- Yerel halkın, Ovacık Belediyesince 2014 yılı sonrasında uygulanan klasik, sosyal ve toplumcu belediyecilik hizmetlerini ve yerel kalkınma girişimlerini değerlendirmesi ve,
- Yerel kalkınma girişimlerinin ilçenin sosyo - ekonomik yapısı ve turizme olan etkileri incelenmiştir.

5.3.1. Demografik yapı ve belediye hizmetleri ile ilgili genel farkındalık değerlendirmesi

Bu bölümde anket katılımcılarının cinsiyeti, yaş dağılımı, eğitim durumu, medeni durumu, çalışma durumu, ikamet süresi, hane halkı sayısı, aylık geliri ile 5393 Sayılı Belediye Kanunu kapsamında belediyelerin sunması gereken klasik ve sosyal belediyecilik hizmetleri ile ilgili genel farkındalık değerlendirilmesi yapılmıştır.

5.3.1.1 Demografik yapı

Çizelge 5.22’de görüldüğü üzere katılımcıların %19’u kadın, %81’i erkeklerden oluşmaktadır. Sokak, işyeri, kahvehane ve evlerden rastgele yöntemle katılımcılar seçildiğinden, anket uygulanan günlerde söz konusu yerlerde ankete katılmayı kabul eden kadınlara fazla denk gelinmediğinden kadın ve erkek katılımcı sayısı arasında büyük fark meydana gelmiştir.

Katılımcıların %3’ünün 18-25, %31’inin 26-35, %29’unun 36-45, %25’inin 46-55, %7’sinin 56-65 yaş arasında ve %5’inin ise 65 yaşın üstünde olduğunu gösteren Çizelge 5.22’de yaş aralığının 26-55 arasında yoğunlaştığı ve yaşlı katılımcı sayısının düşük olduğu görülmektedir.

Katılımcıların medeni durumları incelendiğinde, %55’inin evli, %45’inin bekar olduğu görülmektedir (Çizelge 5.24).

Çizelge 5.24 : Katılımcıların cinsiyet, yaş ve medeni duruma göre dağılımı.

		Frekans	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	19	19,0
	Erkek	81	81,0
	Toplam	100	100,0
Yaş	18-25 yaş	3	3,0
	26-35 yaş	31	31,0
	36-45 yaş	29	29,0
	46-55 yaş	25	25,0
	56-65 yaş	7	7,0
	65 yaş üstü	5	5,0
	Toplam	100	100,0
Medeni Durum	Evli	55	55,0
	Bekar	45	45,0
	Toplam	100	100,0

Çizelge 5.25’te katılımcıların eğitim ve çalışma durumu dağılımları gösterilmiştir. Ankete katılanlardan okuma yazma bilmeyenlerin oranı %1, okur yazarların oranı %6, ilkokul mezunlarının oranı %7, ortaokul mezunlarının oranı %17, lise mezunlarının oranı %42, ön lisans mezunları %11, lisans mezunlarının oranı %16’dır. Katılımcılardan lisans üstü mezunu bulunmamaktadır. Çizelge 5.25’e göre lise ve üstü okullardan mezun olan katılımcıların toplam katılımcılara oranı %69 olup, bu oran 2017 yılı için Ovacık ilçesinde bitirilen eğitim düzeylerini gösteren Çizelge 5.10’da verilen Ovacık ilçe genelindeki lise ve üstü okul mezunu oranından fazladır.

Ankete katılanların çalışma durumları %13 oranında işsiz, %6 oranında emekli, %13 oranında esnaf, %12 memur, %8 çiftçi, %29 işçi, %14 serbest çalışan, %1 öğrenci, %4 diğer olarak dağılmaktadır. TÜİK verilerine göre 2019 yılı şubat ayı için Türkiye geneli için işsizlik oranı %14,7'dir. Buna göre, katılımcıların işsizlik oranı Türkiye değerine yakın çıkmıştır.

Çizelge 5.25 : Katılımcıların eğitim ve çalışma durumu dağılımı.

		Frekans	Yüzde (%)
Eğitim	Okur yazar değil	1	1,0
	Okur yazar	6	6,0
	İlkokul	7	7,0
	Ortaokul	17	17,0
	Lise	42	42,0
	Ön Lisans	11	11,0
	Lisans	16	16,0
	Lisans Üstü	0	0,0
	Toplam	100	100,0
Çalışma Durumu	İşsiz	13	13,0
	Emekli	6	6,0
	Esnaf	13	13,0
	Memur	12	12,0
	Çiftçi	8	12,0
	İşçi	29	29,0
	Serbest Çalışan	14	14,0
	Öğrenci	1	1,0
	Diğer	4	4,0
	Toplam	100	100,0

Çizelge 5.26'da eğitim durumu ve çalışma durumu karşılaştırmalı olarak verilmiştir. Buna göre işsiz olduğunu belirten katılımcıların % 7,7'i okuma yazma bilmediğini, %30,8'i okur yazar olduğunu, %7,7'si ilkokul mezunu olduğunu, %38,5'i lise mezunu, %15,4'ü ön lisans mezunu olduğunu bildirmiştir. İşsiz olduğunu beyan eden lisans mezunu bulunmamaktadır.

Çizelge 5.26 : Katılımcıların eğitim ve çalışma durumu karşılaştırması.

			Çalışma Durumu								Toplam	
			İşsiz	Emekli	Esnaf	Memur	Çiftçi	İşçi	Serbest Çalışan	Öğrenci	Diğer	
Eğitim	Okur yazar değil	Sayı	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
		% Eğitim içinde oranı	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0
		% Çalışma Durumuna Oranı	7,7%	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0
		% Toplama oran	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0
	Okur yazar	Sayı	4	2	0	0	0	0	0	0	0	6
		% Eğitim içinde oranı	66,7%	33,3%	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0
		% Çalışma Durumuna Oranı	30,8%	33,3%	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	6,0
		% Toplama oran	4,0	2,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	6,0
	İlkokul	Sayı	1	0	4	0	0	0	2	0	0	7
		% Eğitim içinde oranı	14,3%	0,0	57,1%	0,0	0,0	0,0	28,6%	0,0	0,0	100,0
		% Çalışma Durumuna Oranı	7,7%	0,0	30,8%	0,0	0,0	0,0	14,3%	0,0	0,0	7,0
		% Toplama oran	1,0	0,0	4,0	0,0	0,0	0,0	2,0	0,0	0,0	7,0

Çizelge 5.26 (devam): Katılımcıların eğitim ve çalışma durumu karşılaştırması

		Çalışma Durumu								Toplam	
		İşsiz	Emekli	Esnaf	Memur	Çiftçi	İşçi	Serbest Çalışan	Öğrenci	Diğer	
Ortaokul	Sayı	0	3	3	0	1	7	3	0	0	17
	% Eğitim içinde oranı	0,0	17,6%	17,6%	0,0	5,9%	41,2%	17,6%	0,0	0,0	100,0
	% Çalışma Durumuna Oranı	0,0	50,0	23,1%	0,0	8,3%	28,0	21,4%	0,0	0,0	17,0
	% Toplama oran	0,0	3,0	3,0	0,0	1,0	7,0	3,0	0,0	0,0	17,0
Lise	Sayı	5	0	4	4	5	15	5	0	4	42
	% Eğitim içinde oranı	11,9%	0,0	9,5%	9,5%	11,9%	35,7%	11,9%	0,0	9,5%	100,0
	% Çalışma Durumuna Oranı	38,5%	0,0	30,8%	33,3%	62,5%	51,7%	35,7%	0,0	100,0	42,0
	% Toplama oran	5,0	0,0	4,0	4,0	9,0	11,0	5,0	0,0	4,0	42,0
Ön Lisans	Sayı	2	1	2	0	2	2	1	1	0	11
	% Eğitim içinde oranı	18,2%	9,1%	18,2%	0,0	18,2%	18,2%	9,1%	9,1%	0,0	100,0
	% Çalışma Durumuna Oranı	15,4%	16,7%	15,4%	0,0	16,7%	8,0	7,1%	100,0	0,0	11,0
	% Toplama oran	2,0	1,0	2,0	0,0	2,0	2,0	1,0	1,0	0,0	11,0

Çizelge 5.26 (devam): Katılımcıların eğitim ve çalışma durumu karşılaştırması.

		Çalışma Durumu								Toplam	
		İşsiz	Emekli	Esnaf	Memur	Çiftçi	İşçi	Serbest Çalışan	Öğrenci	Diğer	
Lisans	Sayı	0	0	0	8	0	5	3	0	0	16
	% Eğitim içinde oranı	0,0	0,0	0,0	50,0	0,0	31,3%	18,8%	0,0	0,0	100,0
	% Çalışma Durumuna Oranı	0,0	0,0	0,0	66,7%	0,0	20,0	21,4%	0,0	0,0	16,0
	% Toplama oran	0,0	0,0	0,0	8,0	0,0	5,0	3,0	0,0	0,0	16,0
Toplam	Sayı	13	6	13	12	8	29	14	1	4	100
	% Eğitim içinde oranı	13,0	6,0	13,0	12,0	8,0	29,0	14,0	1,0	4,0	100,0
	% Çalışma Durumuna Oranı	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	% Toplama oran	13,0	6,0	13,0	12,0	8,0	29,0	14,0	1,0	4,0	100,0

Ankete katılanların %9'u 0-5 yıl, %8'i 6-10 yıl, %6'sı %11-15 yıl, %14'ü 16-20 yıl süresince ve %63'ü 21 yıl ve üzerinde aynı yerde ikamet etmektedir. Buna göre, katılımcıların %83'ü on yıl ve üzeri süresince Ovacık Merkezinde ikamet ettiğinden, Ovacık Merkezindeki 2014 yılı ve sonrasındaki değişimleri gözlemleme ve değerlendirme güçlerinin yüksek olduğu öngörülebilir (Çizelge 5.27).

Çizelge 5.27 : Katılımcıların ikamet süresi.

		Frekans	Yüzde (%)
İkamet Süresi	0-5 yıl	9	9,0
	6-10 yıl	8	8,0
	11-15 yıl	6	6,0
	16-20 yıl	14	14,0
	21 yıl ve üstü	63	63,0
	Toplam	100	100,0

Hane halkı sayısı açısından anketler değerlendirildiğinde, ankette “7 ve üzeri” şıkkı olması ve bu şıkkı seçenlerin katılımcılar tarafından seçilmesi sebebiyle, hane halkı büyüklüğü net olarak hesaplanamamıştır ancak 3,11 civarında olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların %9'u evinde tek kaldığını, %31'i evlerinde iki kişinin, %26'sı 3 kişinin, %22'si 4 kişinin, %2'si 5 kişinin, %6'sı 6 kişinin ve %4'ü 7 ve üzeri kişinin kaldığını belirtmişlerdir (Çizelge 5.28).

Türkiye’de 2019 yılı için belirlenen asgari ücret tutarı 2020 TL’dir. Türkiye’de faaliyet gösteren işçi sendikaların açlık ve yoksulluk sınırı raporları incelenmiş, bugünkü asgari ücrete en yakın değeri veren Türkiye İşçi Sendikası’nın 2019 yılı Şubat ayı için yayınladığı rapordaki açlık ve yoksulluk sınırları ankette kullanmak için esas alınmıştır. Söz konusu raporda 4 kişilik bir aile için açlık sınırı 2030 TL, yoksulluk sınırı 6609 TL; bekar ve yalnız yaşayan bir çalışanın yaşam maliyeti tutarı ise yaklaşık 2480 TL olarak verilmiştir (Url-15). Aylık gelir açısından değerlendirildiğinde katılımcıların %16’sının asgari ücret ve altında çalıştığı (2020 TL ve altı) ve %24’ünün 2021 TL – 2480 TL arası, %36’sının 2481 TL - 6609 TL ve %11’inin 6610 TL ve üstü gelire sahip olduğu görülmektedir. Geliri olmayan katılımcıların oranı %13’tür (Çizelge 5.28). Bekar olup yalnız yaşayan ve 2480 TL’nin üzerinde geliri olan 1 katılımcı bulunmaktadır ve bu katılımcının, bekar ve yalnız yaşayan toplam 4 katılımcıya oranı %25’tir. Hane halkı 4 ve üzeri kişiden oluşan toplam 15 katılımcıdan ise geliri 6610 TL ve üzeri olan bulunmamaktadır.

Çizelge 5.28 : Evde yaşayan kişi sayısı ve aylık gelir.

		Frekans	Yüzde (%)
Evde yaşayan kişi sayısı	1	9	9,0
	2	31	31,0
	3	26	26,0
	4	22	22,0
	5	2	2,0
	6	6	6,0
	7	4	4,0
Toplam		100	100,0
Aylık gelir	2020 TL ve altı	16	16,0
	2021 TL – 2480 TL	24	24,0
	2481 TL – 6609 TL	36	36,0
	6610 TL ve üstü	11	11,0
	Geliri yok	13	13,0
	Toplam	100	100,0

5.3.1.2 Belediye hizmetleri ile ilgili genel farkındalık

5393 Sayılı Belediye Kanunu’nun 14. maddesinde belediyelerin görevleri sıralanmıştır. Bu madde kapsamında belediyeler yetki sınırları dahilinde yol, kaldırım vb. altyapı, su ve kanalizasyon, ulaşım, park ve yeşil alanlar, kültür ve sanat, gençlik ve spor, sosyal hizmet ve yardım, meslek ve beceri kazandırma ile ilgili hizmetleri yapmak ve yaptırmakla; sağlıkla ilgili her türlü tesisi açabilmek ve işletebilmekle ve gıda denetimi yapmakla yetkilendirilmiştir. Aynı maddede belediyelere, hizmet sunumunda engelli, yaşlı, düşkün ve dar gelirli olanların durumuna uygun yöntemler uygulanması için yetki verilmiştir. Bu bölümde, yerel halkın, belediyelerin kanunla yetkilendirildiği klasik ve sosyal belediyeçilik hizmetlerinden beklentileri tespit edilmek istenilmiştir.

Bu kapsamda, Çizelge 5.29’da görüldüğü üzere, katılımcıların %100’ü belediyelerin yol, kaldırım, altyapı hizmetleri ile yeterli miktarda yeşil alan ve park yapması görevini gerçekleştirme gerekliliğine katıldıklarını ve tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir. Bununla beraber, katılımcıların %95’inden fazlası, belediyeler tarafından içme suyunun temini, toplu taşıma hizmetlerinin yerine getirilmesi, spor ve sağlık hizmetleri sunulması, engellilere, yaşlılara, hastalara ve yoksullara yardım yapılması, yeterli sayıda meslek edindirme kursu açılması ve gıda denetimi yapılması gerekliliğine katıldıklarını ve tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir. Buna göre, yerel halkın, belediyelerin sunması gereken hizmetlerin farkında olduğu açıkça görülmektedir.

Çizelge 5.29 : Belediye hizmetlerini değerlendirme.

	Kesinlikle		Kesinlikle		Toplam
	Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	
BELEDİYELER, İçme suyunun temini ve dağıtım hizmetlerini eksiksiz sağlamalıdır.	87	11	2	0	100
	%87	%11	%2	%0	%100
Toplu taşıma hizmetlerindeki eksiklikleri gidermelidir.	87	11	0	2	100
	%87	%11	%0	%2	%100
Yol / kaldırım / altyapı yapımı işlerini eksiksiz sağlamalıdır.	92	8	0	0	100
	%92	%8	%0	%0	%100
Yetki alanlarında yeterli miktarda yeşil alan ve parklar yapmalıdır.	92	8	0	0	100
	%92	%8	%0	%0	%100
Spor ve sağlık hizmetleri sunmalıdır.	71	28	1	0	100
	%71	%28	%1	%0	%100
Engellilere yönelik hizmetler sunmalıdır.	83	16	1	0	100
	%83	%16	%1	%0	%100
Yaşlılara, hastalara ve yoksullara yardım etmelidir.	81	16	2	1	100
	%81	%16	%2	%1	%100
Yeterli sayıda meslek edindirme kursu açmalıdır.	78	17	2	1	100
	%78	%17	%2	%1	%100
Gıda üreten tesislerin denetim hizmetlerini sunmalıdır.	81	15	2	0	100
	%81	%15	%2	%0	%100

5.3.2. 2014 yılı sonrası Ovacık Belediyesince uygulanan belediyeçilik hizmetleri ve yerel kalkınma girişimlerinin değerlendirilmesi

Uygulanan anketin 3. ve 4. bölümünde, yerel halkın, 2014 yılı sonrası için Ovacık Belediyesince uygulanan klasik, sosyal ve toplumcu belediyeçilik girişimlerini değerlendirmesi istenmiştir. Bu bölümde, 2014 yılı sonrasında belediyenin sunduğu içme suyu, ulaşım, yol, kaldırım, altyapı, yeşil alan ile ilgili sunduğu hizmetler ve spor, sağlık, engellilere, yaşlılara, hastalara ve yoksullara yaptığı yardımlar, açtığı meslek edindirme kursları ile gıda üreten tesisleri denetleme konularında sunduğu hizmetlerine yerel halk tarafından duyulan memnuniyet düzeyi ve bu hizmetlerin yeterli bulunup bulunmadığı ele alınacaktır.

Çizelge 5.30'da gösterildiği üzere, 2014 yılı ve sonrası için belediye hizmetlerini, uygulanan anketin 3. Bölümünde yer alan sorularla değerlendirmesi istenilen katılımcıların %68'si en yüksek oranla toplu taşıma hizmetleri için memnuniyet duyduklarını belirtmiştir. Bunu, %55 oranıyla şebeke suyu hizmeti, %54 oranıyla yol, kaldırım ve altyapı hizmeti ve %51 oranıyla gıda üreten tesislerin denetlenmesi hizmetine duyulan memnuniyet takip etmektedir.

Belediyenin sunduğu yaşlı, hasta ve yoksullara yapılan hizmetlere duyulan memnuniyet %28, spor ve sağlık hizmetlerine duyulan memnuniyet %29, engellilere yönelik hizmetlere duyulan memnuniyet %35, meslek edindirme hizmetlerine duyulan memnuniyet %42 ve spor ve sağlık hizmetlerine duyulan memnuniyet ise %48 seviyesinde kalmıştır. Buna göre, yaşlı, hasta, yoksul ve engellilere yönelik sunulan hizmetler ile spor ve sağlık hizmetlerinin yerel halk tarafından memnun edici nitelikte olmadığı görülmektedir.

Katılımcılar en fazla “çok memnunum” cevabını %39 oranıyla toplu taşıma hizmetleri için vermiştir. Toplu taşıma hizmetlerine memnuniyet duymayan katılımcılara, bu hizmetin ücretsiz sunulduğu halde neden olumsuz değerlendirildiğinin sebebi sorulduğunda, ikamet ettikleri mahalle içerisinde toplu taşımaya ihtiyaç duymadıklarını ve bu hizmeti hiç kullanmadıklarını belirtmişlerdir. Örneğin, ilçedeki toplu taşıma hizmetlerinden hiç memnun olmadığını belirten ve K1 olarak adlandırılan bir katılımcı bunun sebebini aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

“İlçemizde yaklaşık 3 km’lik tek toplu taşıma hattı var, ben hiç kullanmadım, ihtiyaç duymadım ve bunun ücretsiz olması bence memnuniyetle karşılanacak

bir durum değil, ancak daha büyük bir yerleşim yerinde aynı uygulama yapılırsa ben buna başarı derim (K1, erkek).”

Anketin 4. Bölümünde katılımcılardan Ovacık Belediyesinin 2014 yılı sonrasında toplumcu belediyeçilik kapsamında uyguladığı yerel kalkınma ve kooperatifleşme girişimleri ile bu kapsamda kadınlara, çocuklara, yaşlılara, yoksullara, engellilere, çiftçilere yönelik desteklerin ilçe için yeterli ve faydalı olup olmadığının değerlendirilmesi istenilmiştir ve sonuçlar izelge 5.31’de verilmiştir. Buna göre, katılımcıların %91’i Ovacık Belediyesinin 2014 yılı sonrasında başlattığı yerel kalkınma çalışmalarının ilçe için faydalı, %63’ ise bu çalışmaları yeterli olduğunu belirtmektedir. Bu girişimleri yeterli bulanların tamamı girişimlerin faydalı olduğunu belirtirken, girişimleri faydalı fakat yetersiz olarak niteleyenlerin oranı %20’dir.

Katılımcıların %96’sı, başlatılan kooperatifçilik çalışmalarının desteklenmesi ve devam ettirilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Katılımcıların %58’inin yerel kalkınma çalışmalarının kadınlar için, %53’ünün de bu çalışmaların çocuklar için yeterli olduğunu dşnrken, engellilere, yaşlılara ve yoksullara yönelik çalışmaların yeterli olmadığını düşünenlerin sayısı yeterli olduğunu düşünenlerin sayısından fazladır.

Yerel kalkınma çalışmaları kapsamında, katılımcıların %67’si belediye tarafından yapılan desteklerin tarımla uğraşan çiftçilere, %63’ de arıcılar için yeterli olduğunu belirtirken, bu çalışmaların hayvancılıkla uğraşan çiftçiler için yetersiz olduğunu belirtenlerin oranı %52’dir. Anketler uygulanırken arıcılıkla uğraşan, hayvansal ve tarımsal üretim yapan çiftçilere denk gelinmiştir. Hayvancılıkla uğraşan bir katılımcı, süt rnleri üreticileri için girişimlerin 2018 yılı içerisinde başladığını ama öncesinde bu üreticilerin belediye ve kooperatif aracılığı ile desteklenmesi ile ilgili bir çalışma yapılmadığını belirtmiştir. Bununla beraber, altı yıldır ilçede atıl durumda olan mandırada, geçen sene deneme amaçlı kaşar üretimi yapıldığı ve bu sene mandıranın faal hale getirilerek ilçenin köylerinde yaşayanlar için yeni istihdam alanı yaratılacağı söylenmiştir. (Kooperatif alışanı, kişisel görüşme, 27 Nisan 2019). Sınırlı Sorumlu Ovacık 94 Mahallesi Tarımsal Kalkınma Kooperatifinin 2017-2018 yıllarına ait faaliyet raporu, süt rnleri ile ilgili çalışmaların 2018 yılında başladığını doğrulamaktadır.

Çizelge 5.30 : Belediye hizmetlerine duyulan memnuniyet.

	Çok Memnunum	Memnunum	Kararsızım	Memnun Değilim	Hiç Memnun Değilim
BELEDİYENİN,					
Şebeke suyu hizmetlerinden memnun musunuz?	18 %18,0	37 %37,0	7 %7,0	20 %20,0	18 %18,0
Toplu taşıma hizmetlerinden memnun musunuz?	39 %39,0	29 %29,0	19 %19,0	4 %4,0	9 %9,0
Yol / kaldırım / altyapı yapım hizmetlerinden memnun musunuz?	25 %25,0	29 %29,0	8 %8,0	17 %17,0	21 %21,0
Yeşil alan/ park miktarından memnun musunuz?	18 %18,0	30 %30,0	6 %6,0	34 %34,0	12 %12,0
Sunduğu spor ve sağlık hizmetlerinden memnun musunuz?	14 %14,0	15 %15,0	26 %26,0	25 %25,0	20 %20,0
Engellilere sunduğu hizmetlerden memnun musunuz?	16 %16,0	19 %19,0	26 %26,0	21 %21,0	18 %18,0
Yaşlı, hasta ve yoksullara sunduğu hizmetlerden memnun musunuz?	14 %14,0	24 %24,0	17 %17,0	28 %28,0	17 %17,0
Meslek edindirme hizmetlerinden memnun musunuz?	15 %15,0	27 %27,0	15 %15,0	23 %23,0	20 %20,0
Gıda üreten tesislerin denetim hizmetlerinden memnun musunuz?	23 %23,0	28 %28,0	10 %10,0	16 %16,0	23 %23,0

Çizelge 5.31 : Ovacık Belediyesinin yerel kalkınma çalışmalarını değerlendirme.

	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	Toplam
OVACIK BELEDİYESİNİN, Tarımsal kalkınma girişimlerini yeterli buluyor musunuz?	63 63,0%	13 13,0%	24 24,0%	100 %100
Tarımsal kalkınma girişimlerini ilçe için faydalı buluyor musunuz?	91 91,0%	5 5,0%	4 4,0%	100 %100
Sürdürdüğü tarım kooperatifi çalışmaları desteklenmeli ve devam ettirilmeli midir?	96 96,0%	2 2,0%	2 2,0%	100 %100
Kadınlara yaptığı yardım ve çalışmaları yeterli buluyor musunuz?	58 58,0%	18 18,0%	24 24,0%	100 %100
Çocuklara yaptığı yardım ve çalışmaları yeterli buluyor musunuz?	53 53,0%	21 21,0%	26 26,0%	100 %100
Yaşlılara yaptığı yardım ve çalışmaları yeterli buluyor musunuz?	35 35,0%	22 22,0%	43 43,0%	100 %100
Yoksullara yaptığı yardım ve çalışmaları yeterli buluyor musunuz?	36 36,0%	26 26,0%	38 38,0%	100 %100
Engellilere yaptığı yardım ve çalışmaları yeterli buluyor musunuz?	22 22,0%	35 35,0%	43 43,0%	100 %100
Çiftçilere yaptığı destekleri yeterli buluyor musunuz?	67 67,0%	8 8,0%	25 25,0%	100 %100
Bal üreticilerine yaptığı destekleri yeterli buluyor musunuz?	63 63,0%	16 16,0%	21 21,0%	100 %100
Süt ürünleri üreticilerine yaptığı destekleri yeterli buluyor musunuz?	35 35,0%	13 13,0%	52 52,0%	100 %100

5.3.3. Yerel kalkınma girişimlerinin ilçenin sosyo-ekonomik yapısı ve turizm etkisinin değerlendirilmesi

Uygulanan anketin 5. Bölümünde, Ovacık Belediyesinin uyguladığı sosyal ve toplumcu belediyeçilik hizmetlerinin ilçenin yerel kalkınma dinamiklerini harekete geçirip geçirmediğini değerlendirmek amaçlı, bu hizmetlerin yerel halk üzerinde sosyal ve ekonomik katkılarını ölçmeye yönelik sorular bulunmaktadır. Bu bölümde, bahse konu sorulara yerel halk tarafından verilen yanıtlar ile Kültür ve Turizm Bakanlığı, TÜİK ve Sınırlı Sorumlu Ovacık 94 Mahallesi Tarımsal Kalkınma Kooperatifinin 2017-2018 yılı istatistikleri değerlendirilerek, toplumcu belediyeçilik kapsamında yapılan yerel kalkınma girişimlerinin ilçenin sosyo-ekonomik yapısında ve turizmne katkı sunup sunmadığı iki ayrı başlık altında incelenecektir.

5.3.3.1 Sosyo-ekonomik açıdan değerlendirilmesi

Çizelge 5.32’de yerel halkın şimdiki gelir durumuyla 2014 yılı öncesi gelir durumu karşılaştırılmıştır. Buna göre katılımcıların %19’u gelirinin 2014 yılı öncesine göre arttığını, %28’i gelirinde önemli bir değişim olmadığını ve %53’ü gelirinin azaldığını belirtmiştir. Gelirinin arttığını söyleyen 19 kişinin %42,1’i (8 kişi) anketin 5. bölümünde yer alan “Ovacık Belediyesinin sürdürmüş olduğu tarımsal üretim çalışmaları sayesinde gelirim arttı.” sorusunu “tamamen katılıyorum” ile cevaplamıştır. Katılımcıların %33’ü Ovacık Belediyesinin yerel kalkınma girişimleri sayesinde gelirlerinin arttığını belirtmesine rağmen, sadece %8 oranında katılımcı bu gelir artışı ile 2014 yılı öncesine göre daha fazla kazandığını söylemektedir (Çizelge 5.32). Bu oranlar arasındaki farkın, son yıllarda, enflasyonun yükselmesi ve döviz kurunun artması sebebiyle tüketicinin alım gücünün zayıflamasından kaynaklandığı düşünülebilir.

Ovacık Belediyesinin yerel kalkınma girişimlerinin katılımcıların gelirine direkt katkı sunup sunmadığını belirlemek amacıyla yöneltilen sorulara verilen yanıtlar Çizelge 5.33’de gösterilmektedir. Buna göre, katılımcılardan, Ovacık Belediyesinin sürdürmüş olduğu tarımsal üretim çalışmalarında ücretli yer alanların oranı %4, söz konusu tarımsal üretim çalışmaları sayesinde gelirinin arttığını belirtenlerin sayısı %33, Belediye tarafından sosyal yardım verilenlerin oranı %5, kendisine ya da çocuğuna Ovacık Belediyesi tarafından burs verilenlerin oranı %4 ve belediye sınırları içerisinde ücretsiz ulaşımdan faydalananların sayısı %51’dir.

Çizelge 5.32 : Aylık gelir – önceki gelir karşılaştırması.

		2014 yılı Öncesi Gelir Durumu							
		Asgari ücretin		Asgari ücretle	Asgari ücretin	Asgari ücretin			
		Gelirim yoktu	kazanıyordum	çalışıyordum	kazanıyordum	kazandığımдан	Gelirim	Toplam	
			altında		bugün	bugün	değişmedi		
					kazandığımдан az	kazandığımдан			
					kazanıyordum	çok kazanıyordum			
Aylık Gelir Durumu	Asgari ücret ve altı	Sayı	8	0	5	0	3	0	16
		Aylık Gelire Oranı (%)	50,0%	0,0%	31,3%	0,0%	18,8%	0,0%	100,0%
		Önceki Gelire Oranı (%)	40,0%	0,0%	25,0%	0,0%	6,3%	0,0%	16,0%
		Toplamda (%)	8,0%	0,0%	5,0%	0,0%	3,0%	0,0%	16,0%
2021 TL -2480 TL		Sayı	2	1	13	0	7	1	24
		Aylık Gelire Oranı (%)	8,3%	4,2%	54,2%	0,0%	29,2%	4,2%	100,0%
		Önceki Gelire Oranı (%)	10,0%	25,0%	65,0%	0,0%	14,6%	50,0%	24,0%
		Toplamda (%)	2,0%	1,0%	13,0%	0,0%	7,0%	1,0%	24,0%
2481 TL -6609 TL		Sayı	2	0	0	5	28	1	36
		Aylık Gelire Oranı (%)	5,6%	0,0%	0,0%	13,9%	77,8%	2,8%	100,0%
		Önceki Gelire Oranı (%)	10,0%	0,0%	0,0%	83,3%	58,3%	50,0%	36,0%
		Toplamda (%)	2,0%	0,0%	0,0%	5,0%	28,0%	1,0%	36,0%
6610 TL ve üstü		Sayı	0	0	0	1	10	0	11
		Aylık Gelire Oranı (%)	0,0%	0,0%	0,0%	9,1%	90,9%	0,0%	100,0%
		Önceki Gelire Oranı (%)	0,0%	0,0%	0,0%	16,7%	20,8%	0,0%	11,0%
		Toplamda (%)	0,0%	0,0%	0,0%	1,0%	10,0%	0,0%	11,0%

Çizelge 5.32 (devam):Aylık gelir – önceki gelir karşılaştırması.

		2014 yılı Öncesi Gelir Durumu						
		Asgari ücretin altında		Asgari ücretle çalışıyordum	Asgari ücretin bugün kazandığımdan az	Asgari ücretin bugün kazandığımdan çok kazanıyordum	Gelirim değişmedi	Toplam
Aylık Gelir Durumu	Gelirim yok	Sayı	Gelirim yoktu	kazanıyordum	0	0	0	13
		Aylık Gelire Oranı (%)	61,5%	23,1%	15,4%	0,0%	0,0%	100,0%
		Önceki Gelire Oranı (%)	40,0%	75,0%	10,0%	0,0%	0,0%	13,0%
		Toplamda (%)	8,0%	3,0%	2,0%	0,0%	0,0%	13,0%
Toplam		Sayı	20	4	20	6	48	100
		Aylık Gelire Oranı (%)	20,0%	4,0%	20,0%	6,0%	48,0%	100,0%
		Önceki Gelire Oranı (%)	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		Toplamda (%)	20,0%	4,0%	20,0%	6,0%	48,0%	100,0%

Artış olmuştur.

Önemli bir değişim olmamıştır.

Azalış olmuştur.

Çizelge 5.33 : Gelir artışı karşılaştırması.

Ovacık Belediyesinin sürdürmüş olduğu tarımsal üretim çalışmaları sayesinde gelirim arttı.

			Katılıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Total
Gelir Artışı	Artış olmuştur	Sayı	8	11	0	19
		Gelir Artışı İçinde (%)	42,1%	57,9%	0,0%	100,0%
		Toplamda (%)	8,0%	11,0%	0,0%	19,0%
	Önemli bir değişim olmamıştır	Sayı	11	41	1	53
		Gelir Artışı İçinde (%)	20,8%	77,4%	1,9%	100,0%
		Toplamda (%)	11,0%	41,0%	1,0%	53,0%
	Azalış olmuştur	Sayı	14	7	7	28
		Gelir Artışı İçinde (%)	50,0%	25,0%	25,0%	100,0%
		Toplamda (%)	14,0%	7,0%	7,0%	28,0%
	Toplam	Sayı	33	59	8	100
		Gelir Artışı İçinde (%)	33,0%	59,0%	8,0%	100,0%
		Toplamda (%)	33,0%	59,0%	8,0%	100,0%

Çizelge 5.34’te, Ovacık Belediyesinin yerel kalkınma çalışmalarına gönüllü katılım ve bu çalışmaların katılımcıların sosyal, kültürel, spor ve sağlık imkanlarına katkısı, sağlıklı gıdaya ulaşma imkanlarının gelişmesi ile yaşam kalitesine etkisi değerlendirilmiştir. Katılımcıların %32’si bu çalışmalarda gönüllü olarak yer aldığını belirtmiştir. Belediyenin yerel kalkınma girişimlerinin ilçedeki sosyal ve kültürel imkanlarını arttırdığını düşünenlerin oranı %44, sağlık ve spor imkanlarını geliştirdiğini düşünenlerin oranı %27, sağlıklı gıdaya ulaşma imkanlarının geliştiğini belirtenler %61, yaşam kalitelerinin arttığını düşünenlerin oranı ise %44 ‘tür.

Çizelge 5.34 : Yerel kalkınma çalışmalarının katılımcıların sosyal, kültürel vb. yaşamlarına katkısı.

	Tamamen Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	Toplam
OVACIK BELEDİYESİNİN, Sürdürmüş olduğu tarımsal üretim çalışmalarında gönüllü yer aldım.	32 32,0%	2 2,0%	66 66,0%	100 %100
Sürdürmüş olduğu tarımsal üretim çalışmaları sayesinde ilçede sosyal ve kültürel imkânlarım arttı.	44 44,0%	22 22,0%	34 34,0%	100 %100
Sürdürmüş olduğu tarımsal üretim çalışmaları sayesinde yaşam kalitem arttı.	44 44,0%	26 26,0%	30 30,0%	100 %100
Sürdürmüş olduğu tarımsal üretim çalışmaları sayesinde spor ve sağlık imkânlarım gelişti.	27 27,0%	34 34,0%	39 39,0%	100 %100
İlçede sağlıklı gıdaya ulaşma imkanlarınızın arttığını düşünüyor musunuz?	61 61,0%	26 26,0%	13 13,0%	100 %100

Belediyenin yürüttüğü ve uyguladığı çalışmaların, ulaşım giderlerinin azaltılması konusunda katılımcılara sunduğu katkı ile birey bazında katılımcılara doğrudan ya da dolaylı gelir artışı sağlaması açısından değerlendirildiğinde, katılımcıların minimum %33’üne katkı sunduğu görülmektedirken (Çizelge 5.35), Ovacık Belediyesinin yerel kalkınma girişimleri neticesinde ilçede istihdamın arttığını düşünenlerin oranı %68’dir (Çizelge 5.36).

Çizelge 5.35 : Yerel kalkınma çalışmalarının katılımcıların ekonomik yaşamlarına katkısı.

	Tamamen Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	Toplam
OVACIK BELEDİYESİNİN,				
Ovacık Belediyesinin sürdürmüş olduğu tarımsal üretim çalışmalarında ücretli yer aldım.	3 3,0%	1 1,0%	96 96,0%	100 %100
Ovacık Belediyesinin sürdürmüş olduğu tarımsal üretim çalışmaları sayesinde gelirim arttı.	33 33,0%	8 8,0%	59 59,0%	100 %100
Ovacık Belediyesi tarafından sosyal yardım aldım.	5 5,0%	0 0,0%	95 95,0%	100 %100
Ovacık Belediyesi tarafından bana ya da çocuğuma burs verildi.	4 4,0%	0 0,0%	96 96,0%	100 %100
Ovacık Belediyesinin sunduğu ücretsiz ulaşımından faydalaniyorum.	51 51,0%	1 1,0%	48 48,0%	100 %100

Kooperatif Çalışanı, kooperatif çalışmalarının, ilçe halkı üzerindeki etkilerini şu şekilde aktarmıştır.

“Bugüne kadar Ovacık’taki en büyük sıkıntı, ilçenin, yarattığı değeri bir türlü ekonomik değer haline getirememesiydi. Bu nedenle hep büyük oranda göç veren bir yer oldu. Burada, yavaş yavaş istihdam alanı yaratılıyor, insanlar artık yarattığı değerlerin ekonomik karşılığı olduğunu gördüğünde, üretimde daha hevesli yer alıyor. Özellikle köylülerin kooperatife yaklaşımı çok iyi ve istihdam yaratılmasının ilçe halkı üzerinde olumlu bir karşılığı olduğu görülüyor. Genel intiba çok iyi. Çünkü burada daha öncesinde tefeci tüccarlar bu ürünleri alırdı. Giderdi aylar sonra parasını verirdi ya da ortadan kaybolurdu. Ürünleri düşük fiyatlarla alırdı ve buradaki üretici hiçbir şey kazanamazdı. Buradaki insanların temel geliri zaten tarım ve hayvancılıktır. Çok uzun bir kış dönemi var. Yaz

dönemi tarımda kazandığını bütün kışını bununla geçirir. Bundan kaynaklı da kooperatifin açıkçası Ovacık halkı üzerinde ayrı bir yeri olduğunu düşünüyoruz. (Kooperatif Çalışanı, kişisel görüşme, 27 Nisan 2019).”

Çizelge 5.36 : İlçenin istihdamına katkısı

	Tamamen katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
Ovacık Belediyesinin sürdürmüş olduğu tarımsal üretim çalışmaları sebebiyle ilçede istihdamın arttığını düşünüyor musunuz?	68 68,0%	21 21,0%	11 11,0%

Uygulanan anketler sırasında fikirlerini ileten K2 ve K3 olarak adlandırılan katılımcılardan ikisi, çalışmaların ilçedeki etkisini şu şekilde aktarmışlardır:

“Bu tarımsal çalışmalar nedeniyle köylerine dönüp arazilerini tekrardan ekip biçmeye başlayan çok kişi bulunmaktadır. Bu olumlu bir gelişmedir (K2, erkek).”

“Eskiden mahsullerini satmaya çalışan köylüler tenekesini satıcılara 40-50 TL’den verirlerdi ve paralarını aylarca bazen de hiç tahsil edemezlerdi. Şimdi kilosunu 8-10 TL’den veriyorlar ve paralarını kolay alıyorlar. Bir teneke kaç kilo? 15-20 kg gelir. Bu köylüye faydadır. Köylü kazanırsa parasını nerede harcayacak? İlçeye gelir, ilçedeki esnafa da kazandırır (K3, erkek).”

Tüm bu değerlendirmeleri, 2018 yılında Ovacık’ta köy nüfusunun önceki yıllara oranla fazla olduğunun görüldüğü, köy/şehir nüfusu dağılımını gösterir Çizelge 5.6 doğrulamaktadır.

5.3.3.2 Turizm açısından değerlendirilmesi

Turizm, gelişmekte olan ekonomilerde, özellikle sanayi potansiyeli zayıf olan bölgelerin, eğer varsa zengin turizm potansiyelini kullanarak, bölgenin kalkınmasını hızlandıran ve bölgesel dengesizliklerin giderilmesini sağlayan ve dengeli yerel kalkınma açısından önemli sektörlerden biridir (Kılıçoğlu, 2018)

2014 yılı ve sonrasında Ovacık Belediyesinin yerel kalkınma girişimleri tarımsal kalkınma aracılığı ile başlatılmış olsa da dikkat çeken uygulamalar neticesinde ilçeye gelen turist sayısında artış olduğu düşüncesi ile bu bölümde bu çalışmaların ilçenin turizmine katkı sunup sunmadığı değerlendirilecektir.

Ovacık ilçesine giren turist sayısı, yıllara göre turizm işletme belgeli konaklama tesislerine geliş, konaklama ve doluluk oranı Kültür ve Turizm Bakanlığı istatistiklerine göre oluşturularak Çizelge 5.37’de gösterilmiştir. Kültür ve Turizm Bakanlığı sitesinde yer alan bilgilere göre, ilçede 1 adet turizm işletme belgeli konaklama tesisi bulunmaktadır. Oysa, ilçede 2 Otel, 4 pansiyon ve konaklama merkezi, 1 Öğretmen Evi ve Gençlik ve Spor İl Müdürlüğüne bağlı Kayak Merkezi Oteli bulunmaktadır ancak bu konaklama yerlerine ait istatistiklere ulaşılamamıştır. Bu nedenle anket ile, yerel halka ilçeye gelen turist sayısında artış olup olmadığı ve katılımcıların evlerinde turist mahiyetinde misafir ağırlama sayısında artış olup olmadığı sorularak, ilçeye gelen turist sayısındaki değişim incelenmiştir.

Çizelge 5.35’de 2004 yılı ve sonrasına ait turist sayıları verilmiştir. Bu süre 3 dönemlik yerel yönetim süresini kapsamaktadır. Buna göre, turizm tesisinin doluluk oranının en yüksek olduğu yıl 2006 olarak verilmiştir. 2014 yılı sonrası için ise 2016 yılında ilçenin turist sayısında önemli bir düşüş olduğu görülmektedir. Bunun sebebi, 2015 ve 2016’da bölgedeki askeri operasyonların yoğunlaşması ve 2016’da Türkiye genelinde ilan edilen OHAL kapsamında getirilen kısıtlamalar olabilir. 2017 yılında ise doluluk oranında son beş yıl içindeki en yüksek değere çıktığı görülmektedir.

Çizelge 5.37 : Turizm İşletme Belgeli Konaklama Tesislerinde Tesislere Geliş, Geceleme, ve Doluluk Oranları

Yıl	Tesise Geliş Sayısı	Geceleme Sayısı	Doluluk Oranı (%)
2018	3 835	5 416	41,79
2017	4 143	7 430	57,33
2016	1 269	2 859	21,70
2015	3 406	6 636	50,50
2014	2 711	5 198	39,56
2013	3 735	6 378	48,54
2012	3 961	6 423	48,75
2011	3 390	6 086	46,32
2010	2 628	5 385	40,98
2009	2 416	5 216	39,70
2008	1 957	3945	29,94
2007	2021	3974	30,24
2006	4 094	8 314	63,27
2005	3 190	8 216	62,53
2004	1 496	3 984	30,24

2014 yılı sonrasında turist sayısındaki değişimi değerlendirilmek adına katılımcılara yöneltilen “Ovacık Belediyesinin sürdürmüş olduğu tarımsal üretim çalışmaları

sebebiyle evimde ağırladığım misafir sayım arttı.” Sorusuna katılımcıların %64’ü tamamen katılıyorum, %31’i kısmen katılıyorum cevabı vermiştir. “Ovacık Belediyesinin sürdürmüş olduğu tarımsal üretim çalışmaları sebebiyle ilçeye gelen turist sayısında artış olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusunu ise katılımcıların %90’ı tamamen katılıyorum olarak cevaplamıştır. (Çizelge 5.38)

Çizelge 5.38 : Yerel kalkınma çalışmalarının ilçe turizmine katkısı.

	Tamamen katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Ovacık Belediyesinin sürdürmüş olduğu tarımsal üretim çalışmaları sebebiyle,			
Evimde ağırladığım misafir sayım arttı.	64 64,0%	31 2,0%	5 5,0%
İlçeye gelen turist sayısında artış olduğunu düşünüyor musunuz?	90 90,0%	2 8,0%	8 2,0%

Oldukça yüksek oranda ilçeye gelen turist sayısında artış olduğunu destekleyen bu oranlar, ilçenin, il dışında tanınırlığının arttığını düşündürmektedir. K4 olarak adlandırılan bir katılımcı 2014 yılı sonrasında yapılan çalışmaları yeterli ve etkin bulmadığını belirtse de ilçenin tanınırlığı açısından katkı sunduğunu şu şekilde ifade etmiştir:

“Ben bu çalışmaların ilçemiz için yeterli ve başarılı olduğunu düşünmüyorum. Ne var ki bu işlerin tek faydası il dışına çıktığımız zaman Ovacık’tan geldiğimizi söylediğimizde, artık ilçemizin dışarıda, bizimle en alakasız yerde bile tanındığını görmek (K4, erkek).”

Buna göre, 2014 yılı sonrasında Ovacık Belediyesince uygulanan hizmetler ve girişimler ile ilçenin tanınırlığının arttığı Şekil 5.6 ve Çizelge 5.17’de verilen verilerle de doğrulanmaktadır. Sonuç olarak, bu girişimlerin ilçe turizmine olumlu katkı sunduğu söylenebilir.

6. GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Ovacık ilçesi tarihi boyunca ilçe merkezini büyük oranda etkileyecek baraj ve hidro-elektrik santral projeleri, özel güvenlik bölgesi ilan edilen alanları, askeri operasyonları, siyanürle altın arama çalışmaları ve içinden geçen fayın yaratacağı etkiler vb. olumsuz olaylarla anılırken, 2014 yılı sonrasında ilçenin dinamikleri ve dışarıda yarattığı algılar, Ovacık Belediyesi'nin başlattığı tarımsal üretim çalışmaları ve alternatif belediyecilik anlayışı ile değişmeye başlamıştır. Türkiye'de neo-liberal belediyecilik anlayışına alternatif ilk uygulama olmamasına rağmen, "Ovacık Modeli" olarak tanımlanmaya başlanan bu çalışmalar ulusal ve uluslararası boyutta dikkat çekmeyi başarmıştır. Toplumcu Belediyecilik Çerçevesinde Yerel Kalkınma Girişimlerinin Sosyo – Ekonomik Değerlendirmesi: Ovacık Örneği başlıklı bu çalışma ile ilçe dışında dikkat çeken bu girişimlerin, ilçe halkı üzerinde oluşturduğu intiba ile ilçe ölçeğinde yerel kalkınma dinamiklerini harekete geçirip geçirmediği ve sosyo-ekonomik katkı sunup sunmadığı nicel ve nitel araştırma metotları kullanılarak incelenmiştir.

İnceleme "yerel yönetim", "yerel kalkınma", "kooperatif" kavramları ekseninde temellendirilmiş, Ovacık ilçesinin mevcut demografik, coğrafi ve ekonomik yapısı ve ilçede yerel halk üzerinde yapılan anket uygulamalarına göre bahse konu çalışmaların değerlendirilmesi ile ilerletilmiştir.

Türkiye'de iç ve dış siyasi ve ekonomik olaylara paralel olarak değişim ve gelişim gösteren yerel yönetimler, 2000'li yıllarda kamu yönetiminde yapılan birtakım düzenlemelerle son halini almıştır. Yerel yönetimlere sosyal politika üretme konusunda yetkiler ve sorumlu olduğu yerleşim birimindeki potansiyelleri kullanarak bütçe yaratma olanağı verilmiş olsa da küçük ölçekli yerel yönetimlerin rekabet edebilme ve bütçe konusunda kaynak yaratma imkanları bulundukları coğrafyanın potansiyellerini değerlendirebilme marifetleri ile kısıtlı kalmıştır.

Belirli bir yerel mekânda yaşayan insanlar ve kuruluşların bir araya gelerek yerelin kaynaklarını en iyi şekilde kullanmasıyla hizmetlerin güçlenmesi ve istikrarlı hale gelmesini amaçlayan yerel kalkınmanın araçlarından biri, kendilerine verilen yasal yetkiler ile yerelde ekonomik, sosyal, kültürel ve demokratik gelişme dinamiklerini harekete geçirme gücü verilen yerel yönetimler olarak görülmeye başlanmıştır. Yerel yönetim anlayışı, Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilen yerel yönetim eylem

planlarında da sıklıkla vurgulanan şeffaflık, katılımcılık, yönetim gibi yeni kavramlar dahil edilerek genişletilmiştir. Bu çalışma dahilinde, yönetim, yerel kalkınma ve Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilen yerel yönetim eylem planları da incelenmiştir.

Rekabet eden ülkelerin yanı sıra, kentler arası rekabetin de başladığı küresel boyutta (Zengin ve diğ., 2014), yerel kalkınma kavramının küresel aktörlerden etkilendiği ve küresel etkilere maruz kaldığı görülmektedir. Küresel değerler kapsamında, yerel kalkınmanın temel güçleri (1) yerel örgütler ve iş birlikleri, (2) inovasyon ve eğitim, (3) altyapı sistemleri ve (4) kurumsal çerçevenin güçlendirilmesi olarak verilmiştir (Vázquez-Barquero ve diğ., 2018) Ovacık, gerek nüfus yoğunluğunun ve büyüklüğünün az olması gerekse coğrafi ve iklim şartlarının zor olması sebebiyle, küresel ve ulusal ölçekte rekabet edebilme gücü düşük bir ilçe konumundadır. Küçük ölçekli çoğu belediye gibi, bu belediye de klasik belediyecilik faaliyetlerini sürdürebilmek için bile kısıtlı bütçe, personel ve ekipmana sahipken, sosyal politikalar üretmek için kaynak oluşturma gücü konusunda büyük beklentiler yaratmamaktayken, ilçede tarımsal gelişme dinamiklerinin devreye sokulması, gönüllü ve örgütlü üretim politikalarının benimsenmesi, katılımcı ve şeffaf belediyecilik anlayışı ile Ovacık belediyesi ilçenin yerel kalkınması konusunda bir atılım gerçekleştirmiştir.

Bu atılımın ilçe içerisinde yarattığı etkilerin değerlendirilmesi amacıyla, ilçede yerel halka anket uygulanmış, TÜİK'ten alınan ilçe tarım ve turizm verileri derlenmiş ve Sınırlı Sorumlu Ovacık 94 Mahallesi Tarımsal Kalkınma Kooperatifinde çalışan bir görevli yapılan görüşme ve kooperatifin faaliyet raporundaki veriler incelenmiştir.

Yapılan anket sonuçlarına göre; Ovacık Belediyesi tarafından uygulanan alternatif belediyecilik girişimlerinin, belediyenin yetki alanında bulunan mahallelerde yaşayan yerel halka doğrudan ekonomik katkı sunduğunu söyleyenlerin oranı %33, dolaylı olarak ekonomik katkı sunduğunu (toplu taşıma hizmetlerinden ücretsiz faydalanma) söyleyenlerin oranı %51 olarak belirlenmiştir. İlçede istihdamın arttığını söyleyenlerin oranı ise %68'dir.

Sınırlı Sorumlu Ovacık 94 Mahallesi Tarımsal Kalkınma Kooperatifinde çalışan ile yapılan görüşmeden elde edilen bilgiye göre, kooperatife gelen ürünler sadece Ovacık ilçesinden değil, Tunceli'nin Hozat, Mazgirt, Pertek ve Pülümür ilçelerinde bulunan üreticilerden de alınmaktadır. Bu açıdan değerlendirildiğinde, başlatılan girişimlerin il

geneline katkı sunduğu görülmektedir. Ayrıca bu girişimler, ilçede kooperatifleşme ve buna bağlı olarak geliştirilen sektörlerde kadınların işgücüne katılımına %3,90 oranında, tüm işçilerin işgücüne katılımına %6,30 oranında katkı sunmuştur.

İlçede kooperatif aracılığıyla satışa sunulan kuru fasulye ve nohut üretilen alanlar ve üretim miktarları incelendiğinde, ilçede bu ürünlerin üretiminin arttığı, dolayısıyla bu ürünlerin ilçeye ekonomik olarak sunduğu katma değer arttığı değerlendirilmiştir. Yine arıcılıkla ilgili verilere incelendiğinde, arıcılığın da ilçe ekonomisine katkı sunduğu görülmektedir.

Kültür Bakanlığı'ndan alınan verilere göre turist sayısındaki artış değerlendirilmeye çalışılmış fakat bu veriler ilçe için yetersiz kaldığından yapılan anket ile ilçedeki turist sayısının değişip değişmediği araştırılmıştır. Yapılan anket sonuçlarına göre ilçede turist sayısında artış olduğunu söyleyenlerin oranı %90'dır. Buna göre, söz konusu çalışmaların etkisiyle ilçeye gelen turist sayısında artış olduğu hem sahadaki gözlemler hem de bu sonuçlar ile söylenebilir. Gelen turist sayısındaki artışın ilçeye ekonomik olarak katkı sunduğu düşünülmektedir.

Tüm bu veriler ışığında, belediyenin başlattığı tarım ve kooperatifleşme çalışmalarının ilçeye ekonomik olarak fayda sağladığı değerlendirilmiştir.

Üçüncü bölümde, yöreye özgü farklı aktörler, sosyal gruplar ve mekanlar için yerel düzeyde, “yerel ekonomik kalkınma”, “yerel sosyal kalkınma”, “yerel kültürel kalkınma”, “yerel çevresel kalkınma” ve “yerel siyasi kalkınma” olarak açığa çıktığı vurgulanmıştır. Yapılan anket değerlendirmesine göre, birey bazında katılımcılara ekonomik katkı sunmasından ziyade ilçe bazında istihdam olanaklarını arttırdığı söylenen belediyenin sunduğu hizmetler katılımcıların sosyal, kültürel, spor ve sağlık imkanlarına katkısı açısından değerlendirildiğinde ekonomik anlamda olduğu gibi etkili sonuçlar ortaya çıkarmadığı görülmektedir. Buna göre, bahse konu girişimlerin ekonomik anlamda fayda sunduğu ancak sosyal, kültürel, çevresel ve siyasi kalkınma anlamında eksik kaldığı söylenebilir. Ayrıca, ilçeye gelen turist sayısında artış olduğu söylenmesine rağmen, doğrudan belediye faaliyetlerle ilintili olmasa da turizm için gerekli ulaşım, teknolojik ve kurumsal altyapı hizmetlerinin yetersiz olduğu gözlemlenmiştir. Buna bağlı olarak, kurumlar arası eşgüdüm ve yönetim kısmının eksik kaldığı söylenebilir.

Kır ile kent arasındaki en önemli bağı gıda olduğunu söyleyen Karakaya (2016), gıdanın daha önce hiç olmadığı kadar çeşitlendiği ve popüler hale geldiğini, Türkiye’de dünyadaki eğilimlere bağlı olarak tüketim pratiklerinin gözle görülür artış yaşadığını söylemektedir. Neo-liberal küreselleşme politikalarından etkilenen yeni küreselleşmiş tarımsal üretim sistemleri ile, üretim yeri ve tüketim yerinin birbirine uzaklaştığını belirten Karakaya (2016), tarımda kimyasal kullanımının artması, sanayileşme ve makineleşme süreçlerinin ekolojik olumsuz sonuçları, toplum sağlığı, kırsal alanda çalışma koşulları, emek piyasasına yönelik kaygılar, yetersiz beslenme, obezite, bölgesel ve küresel boyutta eşitsizlikler, iklim değişikliğinin olumsuz sonuçları vb. sorunların tarımsal örgütlenmelerde farklı arayışları beraberinde getirdiğini belirtmiştir .

Üçüncü bölümde detayları verilen Yeni Kentsel Gündem ile gıda ve beslenme konularının kent gündeminde önemli bir yer edinmesi; üretim, dağıtım ve tüketim modellerinin giderek önem kazanması ve kent planlamasına dahil edilmesi açısından değerlendirildiğinde, Ovacık Belediyesince başlatılan çalışmalar ve sürdürülebilir tarımın desteklenmesi amacıyla düzenlenen Tohum Takas Şenliği, Bakliyat Yetiştiriciliği Projesi ile ilçede tarımsal üretimle uğraşan çiftçilere tohum dağıtılması, bakliyat ekimi için teşvikler yapılması, elde edilen ürünlerin satın alınarak, aracısız bir şekilde tüketiciye sunulması gibi faaliyetleri ile, Ovacık Belediyesinin gıda üretimi, dağıtımı ve tüketimi konusunda olumlu girişimler yaptığı görülmektedir. Bu çalışmalarla, Yeni Kentsel Gündem’de de vurgulanan gıdanın lojistiği, pazarlanması, uygun fiyatla tüketiciye sunulması vb. konuların kolaylaştırıldığı, tohum genetik çeşitliliğinin korunması, tehlikeli kimyasal kullanımın tarımsal üretimden çekilmesini içeren gıda politikaların desteklendiği görülmektedir.

Ancak, bu çalışmaların sürdürülebilir olması konusunda engellerden biri olarak karşımıza yürürlükte olan Çevre Düzeni Planı çıkmaktadır. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından hazırlanıp 19.12.2018 tarihinde onaylanan Malatya-Elazığ-Bingöl-Tunceli Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliğine göre Ovacık ilçesi merkezi HES ve Baraj sahası, orman ve ekolojik öneme sahip tarım arazileri ve güneyi ormanla çevrelenmiştir.

Aynı planın açıklama raporunda, “Ekolojik Öneme Sahip Alan: Aynı alanda birden çok doğal niteliğe sahip (su kaynakları, hassas ekosistemler, su ve kara ekosistemleri arasında yer alan geçiş bölgeleri, toprak niteliği ve topografik özellikleri, bitki örtüsü,

yaban yaşamı) ya da insan etkisi altında yeniden biçimlenmeden önce bu potansiyele sahip olduğu öngörülen ekolojik ilişki ve etkileşimlerin bütünlük arz ettiği; tür çeşitliliği, iklimsel duyarlılık, su döngüsünün, yaban yaşamının ve insan yaşama ortamlarının kalitesinin sürekliliği açısından korunması öngörülen özel öneme sahip alanları ve doğal koridorları ifade eder.” şeklinde açıklanmaktadır. Söz konusu planda Ekolojik Öneme Sahip Alan içerisinde baraj planlaması yapılması başlı başına bir çelişki iken, planlanan bu barajın, ilçenin kısıtlı ulaşım imkanlarını kötü yönde etkileyeceği ve ilçede başlayan pozitif gelişim dinamiklerinin sürdürülebilirliğini, coğrafi alanı daha da kısıtlaması açısından olumsuz etkileyeceği düşünülmektedir.

Son olarak, Çizelge 5.39’da Ovacık Belediyesince yapılan çalışmaların bazıları, tez kapsamında ele alınan literatür açısından ele alınarak incelenerek özetlenmiş ve ilçeye sunduğu katkı değerlendirilmiştir. Buna göre, 2014 yılından itibaren Ovacık ilçesinde yapılan belediye çalışmaları ve kooperatifleşme çalışmalarının literatürde, BM tarafından yayınlanmış Yeni Kentsel Gündem gibi eylem planlarında ve Kalkınma Bakanlığı tarafından bölgesel ölçekte hazırlanmış TRB1 Bölge Planının ilçe için belirlenmiş hedeflerinde karşılık bulduğu görülmektedir. Ancak, tez kapsamında ele alınan çalışmaların sürdürülebilir olabilmesi için; sosyal, kültürel, siyasi ve fiziksel kalkınmayı destekleyecek şekilde, kurumlar arası eşgüdüm sağlanarak kapsamlı olarak değerlendirilmesi ve geliştirilmesi gerekmektedir.

Çizelge 5.39 : Ovacık Belediyesi tarafından uygulanan alternatif belediyecilik girişimlerinin genel değerlendirmesi.

Değerlendirme konuları	İlgili başlık	Açıklama	İlçeye katkı
Kaynak yaratma	Toplumcu belediyecilik	Hazineye ait kaynaklar ve gönüllü iş gücü kullanımı.	Olumlu.
Yerel ekonomik kalkınma	Yerel kalkınma	İstihdamda artış, Turist sayısında artış.	Olumlu.
Yerel sosyal kalkınma	Yerel kalkınma	Katılımcılar tarafından yetersiz olarak değerlendirilmiştir.	İyileştirilebilir.
Yerel fiziksel kalkınma	Yerel kalkınma	Katılımcılar tarafından yetersiz olarak değerlendirilmiştir.	İyileştirilebilir.
Yerel siyasi kalkınma	Yerel kalkınma	Katılımcılar tarafından yetersiz olarak değerlendirilmiştir.	İyileştirilebilir.
Yerel kültürel kalkınma	Yerel kalkınma	Katılımcılar tarafından yetersiz olarak değerlendirilmiştir.	İyileştirilebilir.
Potansiyelleri değerlendirme	Yerel kalkınma	TRB1 Bölge Planı'nda Ovacık ilçesi ile verilmiş potansiyellerin doğru kullanılması ve pazarlanması.	Olumlu.

Çizelge 5. 39 (devam): Ovacık Belediyesi tarafından uygulanan alternatif belediyeçilik girişimlerinin genel değerlendirmesi.

Değerlendirme konuları	İlgili başlık	Açıklama	İlçeye katkı
Şeffaflık / Katılımcılık	Yönetişim	Halk toplantıları ile belediye faaliyetlerinin değerlendirmeleri. Gelir-gider tabloları bez brandaya basılarak, yıllık olarak belediye girişine asılması	Olumlu.
Gıda ve beslenme konularının kent gündemine dahil edilmesi	Yeni Kentsel Gündem	Doğal ve yerel olduğu belirtilen gıda ürünlerinin aracısız olarak tüketiciye ulaştırılması. Yerel tohumgenetiğinin korunması.	Olumlu.
Gönüllü ve örgütlü üretim	Kooperatifleşme	Kooperatifçilik ilkelerine uygun gönüllü girişimler ve örgütlenme.	Olumlu.
Kamu kurumları arasında eşgüdüm	Yönetişim	Kurumlar arası işbirliğinin özellikle planlama açısından yetersiz kaldığı gözlemlenmiştir.	Olumsuz.
Sürdürülebilirlik	Yeni Kentsel Gündem	Çevre Düzeni Planı'nda ilçe merkezini büyük oranda etkileyecek baraj projeleri ile ilçenin coğrafi açıdan kısıtlılığı artacaktır. Bu projeler ile ilçenin iklim ve ekolojik sisteminin tarımsal üretim faaliyetlerini yönde değişeceği bilinmemektedir.	Kısıtlayıcı faktörler mevcut.

KAYNAKLAR

- Akçadağ Alagöz, E.** (2011, 24 Haziran). Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı ve Türkiye, *BİLGESAM*, Erişim adresi: <http://www.bilgesam.org/incele/753/-avrupa-yerel-yonetimler-ozerklik-sarti-ve-turkiye/#.XL0KcegzblU>
- Akkahve D.** (2006). Bölgesel Kalkınma ve Yönetişim Sempozyumu Bildiri Kitabı içinde. *AB Destekli Bölgesel Kalkınma Programlarının Yönetimi ve Yapısal Fonlara Hazırlık*, (s. 161-196). Ankara: Tepav Yayınları.
- Akyel, Y.** (2015). *Sosyal Politika Bağlamında Kooperatifçilik Hareketleri: Tekirdağ Yağlı Tohumlar Tarım Satış Kooperatifi Örneği* (Yüksek Lisans Tezi). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr..>
- Alp, İ.** (2005). *Kentsel Dönüşüm – Kentsel Mekanın Yeniden Üretilmesi Sürecinde Yönetişim ve Uygulama Araçları* (Yüksek Lisans Tezi). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr..>
- Apan, A.** (2016). Bütünşehir Modeli ve Taşra Yönetimine Etkileri, *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 25, 1-24.
- Arar, A.** (2002). Yerel Gündem 21, *Uluslararası Ekonomik Sorunlar Dergisi*, XI, erişim adresi: <http://www.mfa.gov.tr./yerel-gundem-21.tr.mfa>.
- Asan, K.** (2015). *Araştırma Evreni ve Örneklem*. (Yüksek Lisans Raporu). Erişim adresi: https://www.academia.edu/25730364/ARA%C5%99ETIRMA_EVREN%C4%B0_VE_%C3%96RNEKLEM?auto=download.
- Atasoy, M.** (2009). *Türkiye’de Tarımsal Üretici Örgütlenmesi ve Yapısal Sorunlar* (Yüksek Lisans Tezi). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr>.
- Aydın, M.K., Çakmak, E.E.** (2017). Sosyal Devletin Temelleri, *Bilgi Dergisi*, 34, 1-19.
- Aykaç, B.** (1999). Türkiye’de Kamu Yönetiminin Küçültülmesi, Yerel Yönetimler ve Yerel Demokrasinin Amaçları, *GÜ İİBF Dergisi*, 1, 1-12.
- Başa, Ş.** (2016). *Atatürk Dönemi Dâhiliye Vekâleti ile Mülki ve Mahalli İdareler (1923-1938)* (1. bs). İstanbul: Patrol Matbaacılık.
- Bayramoğlu, S.** (2013) Toplumcu Belediyecilik Ulusal Forumu Konuşmaları. Erişim adresi: <http://www.yayed.org/uploads/yuklemeler/Toplumcu%20Belediyecilik%20Ulusal%20Forumunu%20Konusmalari.pdf>
- Bayramoğlu, S.** (2015). *Toplumcu Belediye Nam-ı Diğer Belediye Sosyalizmi* (1. bs). Ankara: Notabene Yayınları.
- Berk, A.** (2003). Yerel Hizmet Sunumu ve Belediye İktisadi Teşebbüsleri, *Sayıştay Dergisi*, 49, 47-63.
- Bilgin N., Tanıyıcı, Ş.** (2008). Türkiye’de Kooperatif ve Devlet İlişkilerinin Tarihi Gelişimi, *KMU İİBF Dergisi*, (10)15, 136-159.

- Bütün Sula, M.Ş.** (2017). *Avrupa Yerel Yönetimler Yerindenlik İlkesi Çerçevesinde Türkiye’de Yerel Yönetimler* (Yüksek Lisans Tezi). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr>.
- Can, Y., Karataş, A.** (2007). Yerel Ekonomilerde Kalkınmanın İtici Gücü Olarak Kadın Girişimcilerin Rolü ve Mikro Finansman: Muğla İli Örneği, *Selçuk Üniversitesi Karaman İİBF Dergisi, Özel Sayı*, 251-261.
- Candan, P.** (2015). *Yerel Yönetim Öncülüğünde Toplumsal Değişim Olgusunun İncelenmesi: Seferihisar Örneği* (Yüksek Lisans Tezi). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr>.
- Coşkun, B.** (2005). Türkiye’de Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma Tarihsel Geçmiş Ve Genel Bir Değerlendirme, *Türk İdare Dergisi*, 448, 13-47.
- Çağdaş, T.** (2011). Türkiye’de Yerel Yönetimlerde İdari Özerklik, *Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi*, 30(1), 391-416.
- Çataloğlu S.** (2018). Yaşlılık, Değer ve Teknoloji, *Uluslararası İnsan Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 27-35.
- Çetin H.** (2009). Kalkınma Sürecinde Kooperatifçiliğin Sosyal, Ekonomik ve Demokratik Etkileri Üzerine Genel Bir Değerlendirme, *ÇOMÜ Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 4(2), 35-50.
- Çetinkaya, M.Y., Serçeoğlu, N., Uzan, H.A.** (2016). Yavaş Şehir Hareketinin Yaşam Doyumu Üzerindeki Etkisi: Erzurum-Uzundere Halkının Tutum Ve Algıları Üzerine Bir Araştırma, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(45), 1065-1073.
- DAP Bölgesi Yöresel Ürünlerini Ticarileştirme Stratejilerinin Belirlenmesi Projesi Raporu.** (2016). Erzurum: DAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı.
- Demir, O.** (2008). *Yerel Siyasette Katılımcılık ve Kalkınma (Türkiye’de Yerel Gündem 21 Örneği)* (Yüksek Lisans Tezi). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr>.
- Demirtürk, S.** (2015). 1960–1980 Döneminde Türkiye’de Sosyo-Ekonomik Değişimin ve Dışa Yönelişin Toplumsal Dinamikleri, *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Dergisi*, 4 (12). 155-182.
- Dinçer, B., Özasan M.** (2004). İlçelerin Sosyo-ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması. Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı Araştırma Raporu.
- Doğan, P., Ertör, I., Kulebi, B.** (2016). Katalunya Kooperatifçilik Tarihinden Güncel Sosyal Ekonomi Ve Dayanışma Ekonomisi Pratiklerine: Mücadeleler Arası Köprü Kurmak, *Birikim Dergisi*, 321. 67-79.
- Dondo, Awuor M.** (2012). *The Cooperative Model As An Alternative Strategy For Rural Development : A Policy Analysis Case Study Of Kenya And Tanzania 1960-2009*. ETD Collection for AUC Robert W. Woodruff Library. Paper 283.
- Durmuş, E., Çağlıyan, A.** (2009). Tunceli İlinde Yaylacılık, *Doğu Anadolu Araştırmaları Dergisi*, 8 (1). 84-102.
- Dursun, D.** (1996). *İslam Geleneğinden Günümüze Şehir ve Yerel Yönetimler içinde*. Der: V. Akyüz, S. Ünlü, *Cumhuriyet Döneminde Yerel Yönetim Anlayışı*, (1. bs, 2. Cilt, s.13-20). İstanbul: İlke Yayınları.

- Dünya, N.** (2012). *Doğa Koruma Alanlarından Milli Parklarda Baraj Ve Hidroelektrik Santrali Uygulamalarının İncelenmesi: Munzur Vadisi Milli Parkı Örneği*. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara. Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr>.
- Emrealp, S.** (2005). *Yerel Gündem 21 Uygulamalarına Yönelik Kolaylaştırıcı Bilgiler Elkitabı* (2. bs). İstanbul: Birmat Matbaası.
- Engels, F.** (1845). *İngiltere’de Emekçi Sınıfın Durumu*. (Çeviri tarihi: 1997). (1. Bs). Ankara: Eriş Yayınları.
- Ergün, İ.** (2006). *Yerel Yönetimlerde Yönetişim Kavramı ve Avrupa Birliği ile Kıyaslanması* (Yüksek Lisans Tezi). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr>.
- Ersöz, H. Y.** (2005). Sosyal Politika-Refah Devleti- Yerel Yönetimler İlişkisi, *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, 55 (1). 759-775.
- Esenler Belediyesi.** (2017). 2030 Sürdürülebilir Yerel Kalkınma Hedefleri Esenler Uygulamaları. İstanbul: Esenler Belediyesi Kurumsal Raporu.
- Eum H.** (2017). Cooperatives and Employment Second Global Report, CICOPA (The International Organisation of Industrial and Service Cooperatives) Raporu.
- EURICSE** (2018). *Exploring The Cooperative Economy*. Erişim tarihi: 15 Nisan 2019, erişim adresi: www.monitor.coop.
- Görmez, K.** (1997). *Yerel Demokrasi ve Türkiye* (2. bs). Ankara: Vadi Yayınları.
- Görmez, K.** (2017). *Belediyelerin Geleceği ve Yeni Yaklaşımlar: Büyükçekmece 1. Uluslararası Yerel Yönetimler Kongresi Bildiri Özeti Kitabı* içinde. Der: M. Güler, A.M. Turan, *Yerel Yönetimlerin Geleceği*, (1. bs). s.49-53). İstanbul: Marmara Belediyeler Birliği Kültür Yayınları.
- Göymen, K.** (2004). Yerel Kalkınma Önderi ve Paydaşı Olarak Belediyeler. Erişim tarihi: 2 Mart 2018, <http://research.sabanciuniv.edu/1427/1/KorelGoymen.pdf>
- Gürdoğan, N.** (1996). *İslam Geleneğinden Günümüze Şehir ve Yerel Yönetimler* içinde. Der: V. Akyüz, S. Ünlü, *Türkiye’de Yerel Yönetimlere Genel Bir Bakış*, (1. bs, 2. Cilt, s.123-131). İstanbul: İlke Yayınları.
- Güler, M.** (2004). *Türkiye’de toplumcu belediyecilik anlayışının evrimi*. (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara. Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr>.
- Güler, M.** (2013). *Toplumcu Belediyecilik* içinde. Der: İ. Kamalak, H. Gül, *Toplumcu Belediyeciliğin Doğuş Koşulları Üzerine*, (2.bs, s. 125-158). İstanbul: Kalkedon Yayıncılık.
- Gün, S.** (2015). Neo-liberal küreselleşme sürecinde değişen yerel eğilimler sosyal politika uygulamaları ve emek politikaları bağlamında Tunceli Belediyesi, *Toros Üniversitesi İİBF Sosyal Bilimler Dergisi*, 2 (4). 1-30.
- ICA** (2015). *Guidance Notes to the Co-operative Principles*. Erişim adresi: <http://www.ica-ap.coop/sites/ica-ap.coop/files/Guidance%20Notes%20EN.pdf>

- Kânûn-ı Esâsî.** (1876). Erişim adresi: www.anayasa.gov.tr.
- Kalko, Ü.** (2010). *Avrupa Birliği'ne Uyum Sürecinin Türkiye'de Yerel Yönetimlere Yansıması* (Yüksek Lisans Tezi). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr>.
- Kalkınma Planı.** (1963). *Kalkınma Planı Birinci Beş Yıl (1963-1967), Devlet Planlama Teşkilatı Raporu: Ankara.*
- Kamalak, İ.** (2013). *Toplumcu Belediyecilik içinde*. Der: İ. Kamalak, H. Gül, *Giriş: Sosyal Demokrasi ve Yerel Yönetimler – Gecikmiş Bir Adım*, (2.bs, s. 15-26). İstanbul: Kalkedon Yayıncılık.
- Kamalak, İ., Gül, H., Beyazıt, E.** (2013). *Toplumcu Belediyecilik içinde*. Der: İ. Kamalak, H. Gül, *Sosyal Demokrat İlkelerin Yerel Düzeyde Uygulanması Üzerine Bir Deneme: Türkiye Örneği*, (2. bs, s. 27-63). İstanbul: Kalkedon Yayıncılık.
- Karakaya, E.** (2016). *Agro-Food System Transitions? Exploring Alternative Agro-Food Initiatives In Izmir, Turkey* (Doktora Tezi). Erişim adresi: https://www.academia.edu/33340145/Agro_Food_System_Transitions_Exploring_Alternative_Agro_Food_Initiatives_in_%C4%B0zmir_Turkey.
- Kaya, E.** (2007). *Kent Yönetiminde Yeni Yaklaşım: Yerel Kalkınma Yönetimi* (2. bs). İstanbul: Okutan Yayıncılık
- Kayapınar, Y.E.** (2006). *Ulusal Gündem 21 ve Yerel Gündem 21*, [PowerPoint sunumları]. Erişim adresi: <http://www.undp.org/content/dam/turkey/docs/pressreleases/1B-gundem21sunum1.ppt>
- Keleş, S.** (2008). *Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları ve Ankara Büyükşehir Belediyesi Örneği* (Yüksek Lisans Tezi). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr>.
- Kesgin, B.** (2012). Kentsel yoksulluğa yönelik yerinden ve yerel müdahale: sosyal belediyecilik, *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 26, 169-180.
- Kılıçoğlu, İ.** (2018). *Yerel Kalkınmada Turizm Sektörünün Rolü ve Bartın İli Örneği* (Yüksek Lisans Tezi). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr>.
- Kılınç Savrul, B.** (2012). *Bölgesel Kalkınma Teorileri ve Politikaları: Avrupa Birliği ve Türkiye* (Doktora Tezi). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr>.
- Kızılboğa Özasan, R., Alıcı, O. V.** (2015). Türkiye'de Yerel Yönetim Bakanlığı Deneyimi Ve Günümüzdeki Gerekliliğinin Sorgulanması, *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10, 351-366.
Erişim: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7627>
- Kooperatif Çalışamı,** (2019). Kişisel görüşme. 27 Nisan, Ovacık.
- Kuş, D.** (2015). Sütle gelen emeğin dayanışması: Tire Süt Kooperatifi, erişim tarihi: 5 Şubat 2018, erişim adresi: <http://www.ka.org.tr/dosyalar/file/Yayinlar/KKV/VakaAnalizi/tire%20s%C3%BCt.pdf>

- Malatya, Elazığ, Bingöl, Tunceli Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Araştırma Raporu.** (2009) Ankara: Çevre ve Şehircilik Bakanlığı.
- Mermer B., Şataf C., Negiz N.** (2016). Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Anlayışı: Denizli Büyükşehir Belediyesi Örneği, *Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi*, 21 (4). 1299-1322
- MEB.** (2014). Kooperatifler: Ankara: MEB Raporu
- Mumford, L.** (2013). *Tarih Boyunca Kent* (2. bs). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Nhkoma, A. T.** (2011). *Factors affecting sustainability of agricultural cooperatives: lessons from Malawi.* (Yüksek Lisans Tezi). Erişim adresi: https://mro.massey.ac.nz/bitstream/handle/10179/2889/02_whole.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Nuhanović-Ribić, S.** (2015). *The Political Economy of Agricultural Cooperatives in Bosnia and Herzegovina: Towards a Sustainable Rural Development Model* (Doktora Tezi). Erişim adresi: http://eprints-phd.biblio.unitn.it/1524/1/PhD_dissertation_final_Samira_Nuhanovic_Ribic.pdf
- Pike, A., Rodríguez-Pose A., Tomaney, J.** (2017). *Local and Regional Development* (2. bs). New York: Routledge.
- Cruz-Reyez, J, Piñeiro-Harnecker, C.** (2013). *Cooperatives and Socialism* içinde. Der: C. Piñeiro-Harnecker, *An Introduction to Cooperatives*, (s.25-45). Londra: Palgrave Macmillan Yayınları.
- OECD** (2001). *Best Practices in Local Development Local Economic and Employment Development (LEED)*. Paris: OECD Publishing. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1787/9789264193369-en>.
- Ortaylı, İ.** (1973). Türk Belediyesinin Denetim Yetkisinin Tarihi Gelişimi ve Günümüzdeki Durumu, *Amme İdare Dergisi*, 4 (6). 14-24
- Ovacık.** (2019). 1 Nisan 2014 – 1 Ocak 2019 Yerel Yönetimler Programı der. C. Sevgül. İstanbul: Sancı Yayınları.
- Ovacık Belediye Başkanı 78 öğrenciye burs veriyor.** (2015, 27 Kasım). *Hürriyet Gazetesi*. Erişim adresi <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/ovacik-belediye-baskani-78-ogrenciye-burs-veriyor-40019842>
- Ökmen, M., Görmez, K.** (2009). *Yerel Yönetimlerin Güncel sorunları* içinde. Der: K. Görmez, M. Ökmen, *Türkiye’de Yerel Gündem 21 ve Yerel Yönetişim Uygulamaları*, (s.109-128). İstanbul: Beta Yayınları.
- Önen, M.S., Eken İ.** (2016). Yerel Yönetimler Üzerinde Uygulanan İdari Vesayet Yetkisinin İrdelenmesi, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(56), 216-234.
- Örki, A.** (2016). Ekonomik Kalkınmada Kooperatiflerin Öneminin Örneklerle Değerlendirilmesi, *Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 3(2), 13-22.
- Özbakır, A.** (2018, Mayıs 18). Yeni Kentsel Gündem ve Kenti Sürdür-ebilme. *XXI Dergisi*. Erişim adresi: <https://xxi.com.tr/i/yeni-kentsel-gundem-ve-kenti-surdur-ebilme>.

- Özgürel, G.** (2012). *Tunceli İlinin Kalkınmasında Turizmin Değerlendirilmesi: Yerel Kurum Yöneticileri Boyutuyla Bir Araştırma* (Yüksek Lisans Tezi). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr>.
- Öztürk H., Gül H.** (2012). *Sosyal Haklar Ulusal Sempozyumu IV Bildiriler Kitabı* içinde. Der: Muğla SKÜ İİBF Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, *Sosyal Belediyecilik Sosyal Devlete ve Sosyal Haklara Bir Alternatif mi?*, (s. 377-392). İstanbul: Petrol-İş Yayınları.
- Sağlam, U.** (2013). *Uşak İlinde Tarımsal Üretici Örgütlenmesi ve Yapısal Sorunlar* (Doktora Tezi). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr>.
- Sallan Gül, S.** (2013). *Toplumcu Belediyecilik* içinde. Der: İ. Kamalak, H. Gül, *Sosyal Devlet ya da Refah Devleti Nedir?*, (2.bs, s. 65-97). İstanbul: Kalkedon Yayıncılık.
- Sakıncı, S.** (2013). *Yerel ve Bölgesel Kalkınma: Küresel ve Yerel Bakış Açıları*. Der: B. Özer, G. Şeker, *Yerel Kalkınma Politikalarında Yerellik ve Katılımcılık*, (s. 25-36). Manisa: Celal Bayar Üniversitesi Matbaası.
- Sikander, T.** (2015). A Theoretical Framework of Local Government, *International Journal of Humanities and Social Science*, 5, 171-176.
- Sezgin, S.** (2017). Türkiye’de Toplumcu Belediyecilik: İzmit Örneği, *Kırklareli Üniversitesi İİBF Dergisi*, 6(2), 51-66.
- Sobacı, M.Z.** (2007). Yönetişim Kavramı ve Türkiye’de Uygulanabilirliği Üzerine Değerlendirmeler, *Sayıştay Dergisi*, (5)1, 219-235.
- Şahinoğlu, İ.** (2017). Yerel Sosyal Politika Uygulamalarında Türkiye Deneyimi: Sosyal Belediyecilik Anlayışı, *Marmara Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11, 37-67.
- Şengül, H.T.** (2009). *Kentsel Çelişki ve Siyaset* (2. bs). Ankara: İmge Kitabevi Yayıncılık.
- Şolt, B.H.** (2018). Yerel Kalkınma Olgusunun Yaşanabilir Kentler Açısından Değerlendirilmesi: Sosyal Belediyecilik Anlayışı, *Journal of International Management and Social Researches*, 5(9), 39-46.
- Taşkın, D.** (2013). *Yerel Kalkınmada Yerel Yönetimlerin Rolü: Kayseri Örneği* (Yüksek Lisans Tezi). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr>.
- Tekeli, İ.** (1977). Belediyeler ve Kent Yönetiminin Sınıfsal Yapısı, *Mimarlık Dergisi*, 1, 32-34.
- Tekeli, İ.** (1983). Yerel Yönetimlerde Demokrasi ve Türkiye’de Belediyelerin Gelişimi, *Amme İdaresi Dergisi*, 16 (2). 3-22.
- Tekeli, İ.** (2001). *Modernite Aşılırken Kent Planlaması* (1. bs). Ankara: İmge Kitabevi Yayıncılık.
- Teşkilâti Esasiye Kanunu.** (1921, 20 Ocak). Erişim adresi: www.anayasa.gov.tr.
- Teşkilâti Esasiye Kanunu.** (1924, 20 Nisan). Erişim adresi: www.anayasa.gov.tr.
- Toksöz, F.** (2013). *Avrupa Birliği ve Türkiye’de Yerel Yönetim*. Ankara: Türkiye Belediyeler Birliği Yayını.
- Tolunay, A., Akyol, A.** (2006). Kalkınma ve Kırsal Kalkınma: Temel Kavramlar ve

Tanımlar, *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, A(2), 116-127.

Toplumcu Belediyecilik Ulusal Forumu Çerçeve Tartışma Metni. (2013). Erişim adresi:

http://www.yayed.org/uploads/yuklemeler/tartismacercevesi_1son.pdf

Türkiye Kooperatifçilik Stratejisi ve Eylem Planı. (2012). Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü Raporu: Ankara.

Türkiye Kooperatifçilik Raporu. (2017). Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü Raporu: Ankara.

TRB1 Bölgesi Bitkisel Üretim Sektörü Stratejisi ve Eylem Planı Nihai Rapor. (2012). Malatya: Fırat Kalkınma Ajansı.

Turan N. (2002). Kooperatif İşletmelerinin Ekonomik ve Toplumsal Kalkınmayı Gerçekleştirmede Başarı Sağlamalarında Etkili Olan Faktörler ve Bu Faktörlerin Türk Kooperatif İşletmeciliği Açısından Ele Alınması, *Afyon Kocatepe Üniversitesi, İİBF. Dergisi*, 4(2), 83-101.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. (1961). *T. C. Resmi Gazete*, 10859. 20 Temmuz 1961.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. (1982). *T. C. Resmi Gazete*, 17863 (Mükerrer). 9 Kasım 1982.

United Nations. (2017). Yeni Kentsel Gündem. Birleşmiş Milletler Habitat 3 Raporu.

Urhan, V.F. (2008). Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılandırılması, *Sayıştay Dergisi*, 70, 85-102.

Uyar, H. (2004). Türkiye’de ve Dünya’da Yerel Yönetimler: Kısa Bir Tarihçe, *Aydınlanma* 1923, 51, 1-8.

Ünal, F. (2011). Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Yasal ve Yapısal Dönüşümü, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 30, 241-248.

Vázquez-Barquero, A., Rodríguez-Cohard, J. C. (2018). Local development in a global world: Challenges and opportunities, *Reg Sci Policy Pract.*, 1-13.

Yıldız Çakır, D. (2016). *Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Anlayışı: Nazilli Belediyesi Örneği* (Yüksek Lisans Tezi). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr>.

Yılmaz, D. (2018). Tunceli İli 2017 Yılı Çevre Durum Raporu. Tunceli: Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü Kurumsal Raporu.

Yoğunlu, A. (2011). Tunceli Ekonomik Değeri Olan Bitkiler Raporu. Tunceli: FKA Sektörel Araştırmalar Serisi (5).

Zengin E., Başkurt M., Es M. (2014). Yerel Yönetimler ve Yerel Kalkınma, *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3 (2). 95-124.

Zengin, G., Öztekin, B., (2013). *Köydes Projesinin Trakya Bölgesi Köylerinin Altyapısı Üzerindeki Etkileri: Karşılaştırmalı Bir Çalışma*, (s. 55-78). Manisa: Celal Bayar Üniversitesi Matbaası.

91 Sayılı Devlet Planlama Teşkilatının Kurulması Hakkında Kanun. (1960). *T. C. Resmi Gazete*, 10621. 5 Ekim 1960.

- 307 Sayılı Belediye Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun.** (1963). T. C. Resmi Gazete,11465. 27 Temmuz 1963.
- 443 Sayılı Köy Kanunu.** (1968). T. C. Resmi Gazete,68. 7 Nisan 1924.
- 1580 Sayılı Belediye Kanunu.** (1930). T. C. Resmi Gazete,1471. 14 Nisan 1930.
- 1593 Sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu.** (1930). T. C. Resmi Gazete,1489. 6 Mayıs 1930.
- 2290 Sayılı Belediye Yapı ve Yollar Kanunu.** (1933). T. C. Resmi Gazete,2433. 21 Haziran 1933.
- 2301 Sayılı Belediyeler Bankası Hakkında Kanun.** (1933). T. C. Resmi Gazete,2435. 24 Haziran 1933.
- 2464 Sayılı Belediye Gelirleri Kanunu.** (1981). T. C. Resmi Gazete,17354. 29 Mayıs 1981.
- 3030 Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesi Hakkında Kanun.** (1984). T. C. Resmi Gazete,18453. 9 Temmuz 1984.
- 3360 Sayılı 13 Mart 1913 Tarihli Idarei Umumiye Vilayat Kanunu Muvakkatının Adının Ve Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine, Bu Kanuna Bazı Maddeler Eklenmesine Dair Kanun.** (1987). T. C. Resmi Gazete,19471. 26 Mayıs 1987.
- 3710 Sayılı Belediye İstimlak Kanunu.** (1939). T. C. Resmi Gazete,4258. 17 Temmuz 1939.
- 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu.** (2004). T. C. Resmi Gazete,25531. 23 Temmuz 2004.
- 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu.** (2005). T. C. Resmi Gazete,25745. 04 Mart 2005.
- 5355 Sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu.** (2005). T. C. Resmi Gazete,25842. 11 Haziran 2005.
- 5393 Sayılı Belediye Kanunu.** (2005). T. C. Resmi Gazete,25874. 13 Temmuz 2005.
- 6360 Sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi Ve Yedi İlçe Kurulması İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun** (2012). T. C. Resmi Gazete,28489. 6 Aralık 2012.
- Url-1** < <http://www.tunceliovacik.gov.tr/ovacik-tarihi>>, erişim tarihi 15.04.2019.
- Url-2** < <http://dunyacamileri.blogspot.com/2015/05/tuncelinin-cemisgezek-ilcesindeki.html>>, erişim tarihi 15.04.2019.
- Url-3** < <https://www.haberturk.com/tunceli-haberleri/17387241-ovacikta-kar-kalinligi-3-metre-ye-ulasti>>, erişim tarihi 15.04.2019.
- Url-4** < <http://www.tunceliovacik.gov.tr/cografi-yapi>>, erişim tarihi 15.04.2019.
- Url-5** < <https://amphibiaweb.org/species/4261>>, erişim tarihi 30.04.2019
- Url-6** < https://www.harita.gov.tr/images/urun/il_ilce_alanlari.pdf>, erişim tarihi 30.04.2019.

- Url-7** < <http://yts.saglikyatirimlari.gov.tr./PublicYatirimlar.aspx?Oid=4795> > erişim tarihi 15.04.2019.
- Url-8** < <https://habitatdernegi.org/sona-eren-projeler/yerel-gundem-21-programi/> > erişim tarihi 30.04.2019.
- Url-9** < www.undp.org > erişim tarihi 30.04.2019
- Url-10** < <http://www.worldbank.org/en/topic/urbandevelopment/brief/global-platform-for-sustainable-cities> > erişim tarihi 30.04.2019
- Url-11** < <http://uclg-mewa.org/yeni-kentsel-g%C3%BCndem-bogot%C3%A2-taahh%C3%BCd%C3%BC-1/> > erişim tarihi 30.04.2019
- Url-12** < <https://www.ica.coop/en/cooperatives/what-is-a-cooperative> > erişim tarihi 20.05.2019
- Url-13** < <https://illinois.coop/about-coops/types-of-cooperatives/> > erişim tarihi 20.05.2019
- Url-14** < <https://www.iwdc.coop/why-a-coop/five-types-of-cooperatives-1> > erişim tarihi 20.05.2019
- Url-15** < <http://www.turkis.org.tr/SUBAT-2019-ACLIK-ve-YOKSULLUK-SINIRI-d188748> > erişim tarihi 02.04.2019
- Url-16** < <https://www.ica.coop/en/cooperatives/facts-and-figures> > erişim tarihi 02.04.2019
- Url-17** < https://ec.europa.eu/growth/sectors/social-economy/cooperatives_en > erişim tarihi 02.04.2019
- Url-18** < <https://www.forbes.com/global2000/list/#header:revenue> > erişim tarihi 03.04.2019
- Url-19** < http://www.taris.com.tr/uzumweb/t_tarihce.asp > erişim tarihi 03.04.2019
- Url-20** < <http://koop.ticaret.gov.tr/haberler/kooperatifcilik-stratejisi-ve-eylem-plani-dis-paydas-ve-kooperatifcilik-sorunlari-calistayi-gerceklestirildi> > erişim tarihi 17.04.2019
- Url-21** < <http://geodata.ormansu.gov.tr/> > erişim tarihi 20.06.2019
- Url-22** < www.kgm.gov.tr > erişim tarihi 20.06.2019
- Url-23** < www.mta.gov.tr > erişim tarihi 20.06.2019
- Url-24** < www.afad.gov.tr > erişim tarihi 20.06.2019

EKLER

EK A: Haritalar

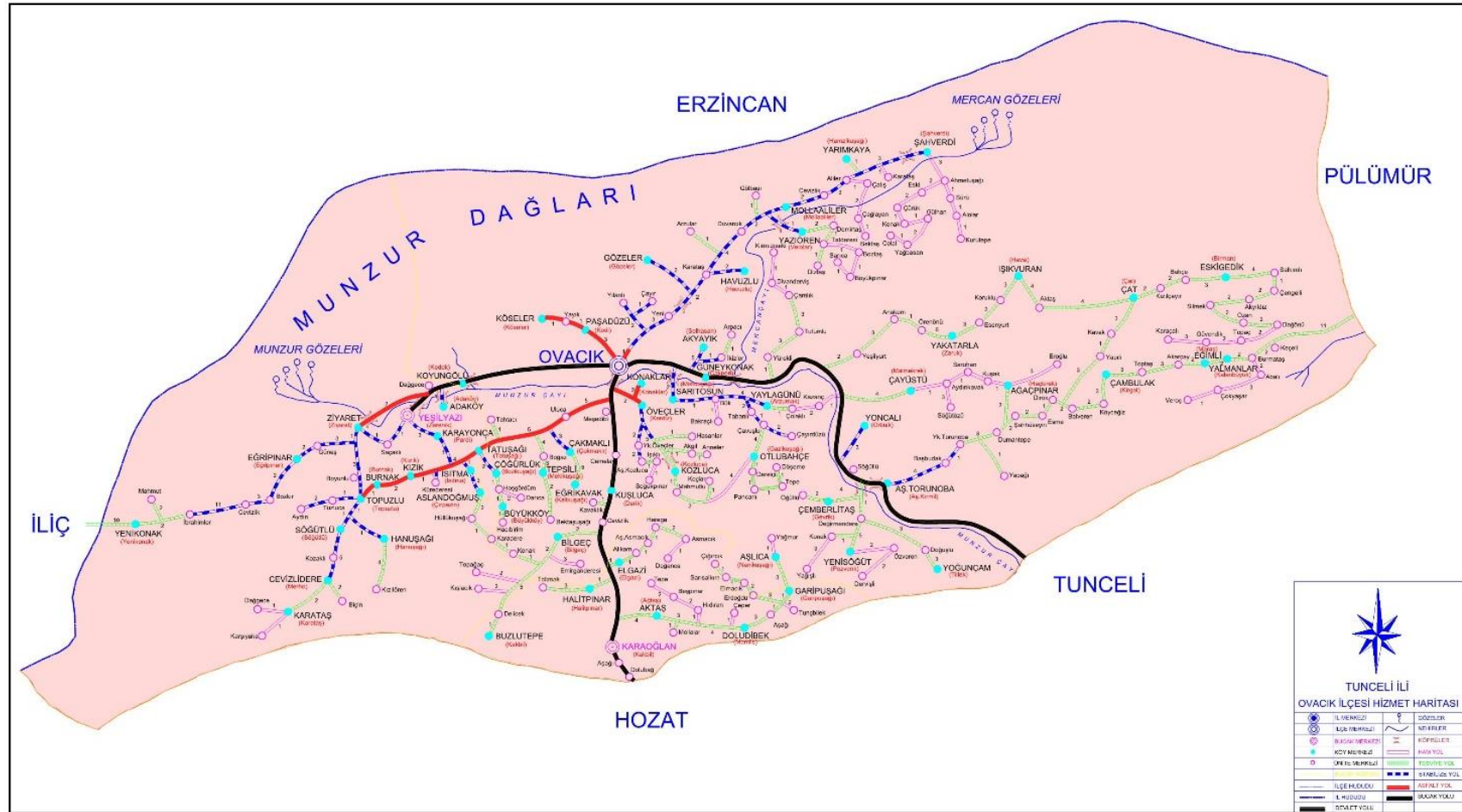
EK B: Lejantlar

EK C: Anket Soruları

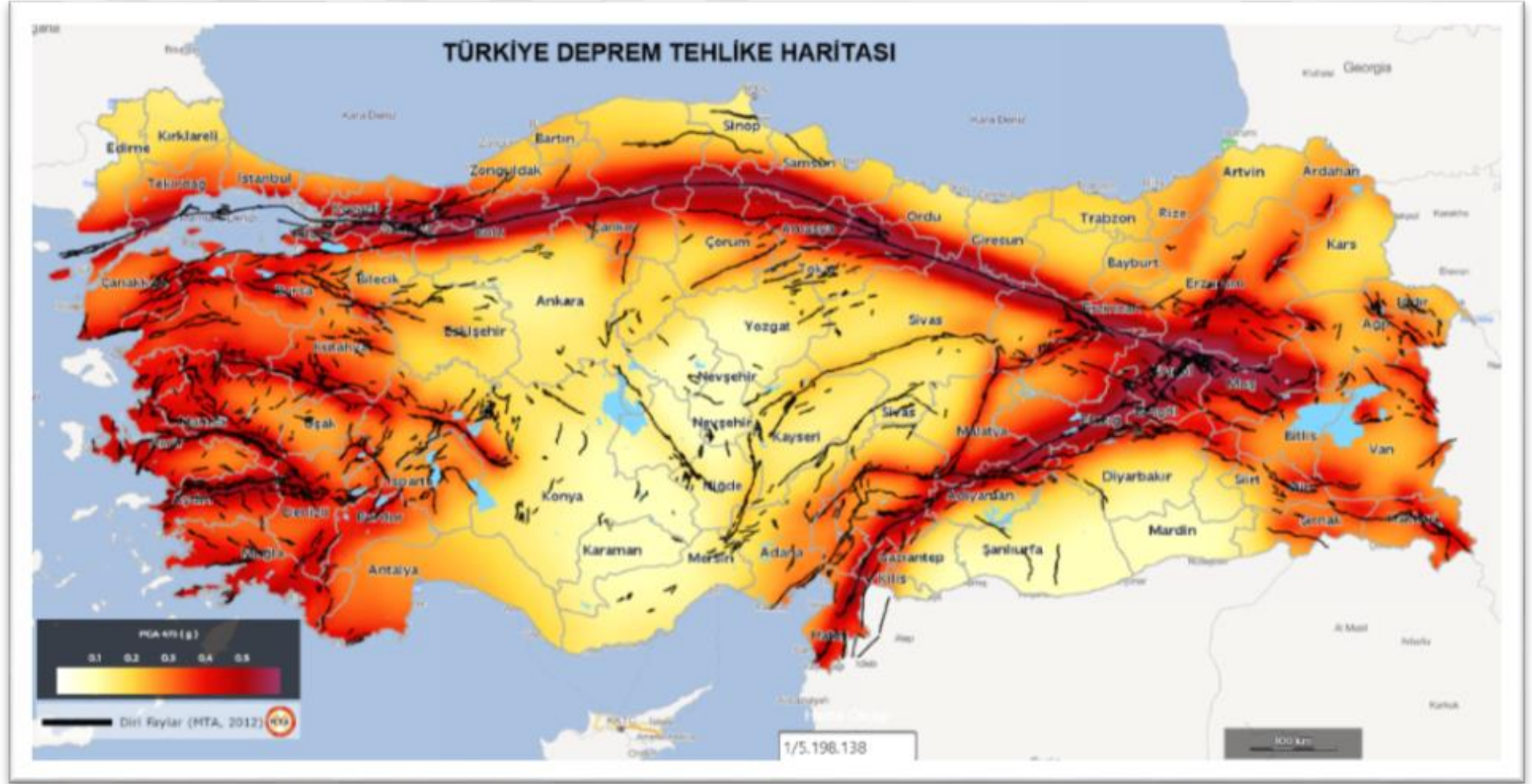

: Haritalar

Şekil A.1 : Karayolları Tunceli 86. Şube Şefliği hizmet haritası (Url-22).

Şekil A.3 : Türkiye Deprem Tehlike Haritası (Url-24).

EK B: Lejantlar

Şekil B. 1: Malatya Elazığ Bingöl Tunceli Planlama Bölgesi 1/100000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı (2012) Lejantı.

MALATYA-ELAZIĞ-BİNGÖL-TUNCELİ PLANLAMA BÖLGESİ 1/100 000 ÖLÇEKLİ ÇEVRE DÜZENİ PLANI

GÖSTERİM

SINIRLAR

İDARİ SINIRLAR

- İ. SINIR
- İLÇE SINIRI

PLANLAMA SINIRLARI

- PLAN ONAMA SINIRI
- ÖZEL PLANLAMA ALANI

ÖZEL KANUNLARLA PLANLAMA YETKİSİ VERİLEN ALANLAR

- KÜLTÜR VE TURİZM KORUMA VE GELİŞİM BÖLGESİ / TURİZM MERKEZİ
- MİLLİ PARK SINIRI
- TABİAT PARKI / TABİAT KORUMA ALANI
- YABAN HAYATI KORUMA VE GELİŞTİRME ALANI

ARAZİ KULLANIMI

YERLEŞİK ALANLAR VE GELİŞME ALANLARI

- KENTSEL GELİŞME ALANI
- KENTSEL YERLEŞİK ALAN
- BAĞLIK BAHÇELİK ALANLAR

KIRSAL YERLEŞİM ALANI

ÇALIŞMA ALANLARI

- BÜYÜK ALAN KULLANIMI GEREKTİREN KAMU KURULUŞ ALANI
- KONUT DIŞI KENTSEL ÇALIŞMA ALANI
- ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ
- SANAYİ ALANI
- KÜÇÜK SANAYİ SETİSİ
- TARIM VE HAYVANCILIK GELİŞTİRME ALANI
- DEPOLAMA ALANI
- KENTSEL SERVİS ALANI
- LOJİSTİK MERKEZ ALANI

TURİZM ALANLARI

- TURİZM TESİS ALANI
- DOĞA TURİZMİ
- KÜLTÜR TURİZMİ
- TURİZM KAYNAK DEĞERİ
- EKO - TURİZM
- GÖNDERİLİK KULLANIM
- KİŞİ SPORLARI VE KAYAK MERKEZİ
- TERMAL TURİZM

BÜYÜK VE AÇIK ALAN KULLANIMLARI

- ÜNİVERSİTE ALANI
- TEKNOLOJİ PARKI ALANI
- BÖLGE PARKI / BÜYÜK KENTSEL YEŞİL ALAN
- TEMALİ PARK VE PİYER ALANI

TARIM ARAZİLERİ

- TARIM ARAZİSİ

ÇAYIR - MERA

- ÇAYIR - MERA

ORMAN VE AĞAÇLANDIRILACAK ALANLAR

- ORMAN ALANI

MESİRE ALANI

- TABİAT PARKI ALANI

ÖZEL ARAZİ KULLANIM ALANLARI

- ASKERİ ALAN

KORUMA ALANLARI

SET ALANLARI

- ARKEOLOJİK SET ALANI
- DOĞAL SET ALANI

DOĞAL KARAKTERİ KORUNACAK ALANLAR

- KAYALIK-TAŞLIK ALAN VE KUMUL ALAN
- SAZLIK-BATAKLIK ALAN

ÖZEL KORUMA ALANLARI

- SULAK ALAN BÖLGESİ
- SULAK ALAN EKOLOJİK ETKİLEME BÖLGESİ
- SULAK ALAN MUTLAK KORUMA BÖLGESİ
- SULAK ALAN ÖZEL HÜKÜM BÖLGESİ SINIRI

KULLANIM SINIRLAMASI GETİRİLEN ALANLAR

- EKOLOJİK ÖNEMLİ SAHİP ALAN
- TAŞIN ALANI
- ÖNEMLİ KUŞ ALANI
- SU ÖRÖNLERİ DRETM ALANLARI

ALTYAPI

ULAŞIM

KARAYOLLARI

- OTOYOL-EXPRES YOL
- BİRİNCİ DERECE YOL
- İKİNCİ DERECE YOL
- ÜÇÜNCÜ DERECE YOL
- DÖRÜNCÜ DERECE YOL
- TUR GÖZERGİSİ

DEMİRYOLLARI

- DEMİRYOLU

SU YOLLARI VE KUYU YARILARI

- FERRİT GEÇİŞİ
- UMAN

HAVAYOLLARI

- MEVCUT HAVAYOLU / HAVALIMANI
- MANİA SINIRI

ENERJİ - SULAMA

- BARAJ
- PLAN PROJE AŞAMASINDA OLAN BARAJLAR
- SULAMA ALANI
- ENERJİ İLETİM HATTI
- DOĞALGAZ BORU HATTI
- TERMİK SANTRAL ALANLARI
- GÜNEŞ ENERJİSİ DRETM ALANLARI

SU YÜZEYLERİ

- GÖL-GÜLET
- NEHİR - DERE

ATIK VE ARITMA TESİS ALANLARI

- KATI ATIK BERTARAF VE GERİ KAZANIM TESİSİ
- ARITMA TESİSİ ALANI

Şekil C. 2: Malatya Elazığ Bingöl Tunceli Planlama Bölgesi 1/100000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği (2018) Lejantı.

EK C: Anket Soruları.

ANKET FORMU
Değerli Katılımcı, Bu anket, Doç. Dr. Özhan Ertekin danışmanlığında yürüttüğümüz Yüksek Lisans Tezi çalışmamızda kullanılmak üzere hazırlanmıştır. Bu anket, 2014 yılı sonrasında Ovacık Belediyesi'nin yaptığı hizmetlerin ilçenizde bir değişim yaratıp yaratmadığı ve bu hizmetlerden memnun olup olmadığınızı değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Katılımınız, çalışmamızın sağlıklı yürütülmesi açısından çok değerli olup, cevaplarınız kesinlikle amacı dışında kullanılmayacaktır. Araştırmaya katkıda bulunduğunuz için teşekkür ederiz. Zeynep GÜLER CANPOLAT Şehir Plancısı İstanbul Teknik Üniversitesi Bölge Planlama Yüksek Lisans Öğrencisi
A - Demografik ve Ekonomik Durum
Cinsiyetiniz: () Kadın () Erkek
Yaşınız: () 18-25 () 26- 35 () 36-45 () 46-55 () 56-65 () 65 ve üstü
Eğitim Durumunuz: 1() Okur yazar değil 2() Okur yazar 3() İlkokul 4() Ortaokul 5() Lise 6() Ön Lisans 7() Lisans 8() Lisans Üstü
Medeni Durumunuz: 1() Evli 2() Bekar
Çalışma Durumunuz: 1(1) İşsiz 2() Emekli 3() Esnaf 4() Memur 5() Çiftçi 6() İşçi 7() Serbest Çalışan 8() Öğrenci 9() Diğer (Lütfen Belirtiniz):
İkamet Yeriniz:
İkamet Süreniz: () 0-5 Yıl () 6- 10 Yıl () 11-15 Yıl () 16 – 20 Yıl () 21 yıl ve üstü
Evinizde Yaşayan Kişi Sayısı: () 1 () 2 () 3 () 4 () 5 () 6 () 7 ve üstü
Aylık Geliriniz: () Asgari ücret ve altı () 2021 TL – 2480 TL () 2481 TL– 6609 TL () 6610 TL ve üstü
2014 Yılı Öncesi Geliriniz: 1() İşsizdim. 2() Asgari ücretin altında kazanıyordum. 3() Asgari ücretle çalışıyordum. 4() Asgari ücretin üzerinde ama bugün kazandığımdan az kazanıyordum. 5() Asgari ücretin üzerinde ama bugün kazandığımdan daha fazla kazanıyordum.

B-Genel Belediye Hizmetleri Farkındalık Değerlendirmesi						
Sıra No	Değerlendirme	1(Kesinlikle Katılıyorum)	2(Katılıyorum)	3(Kararsızım)	4(Katılmıyorum)	5(Kesinlikle Katılmıyorum)
1	Belediyeler, içme suyunun temini ve dağıtım hizmetlerini eksiksiz sağlamalıdır.					
2	Belediyeler, toplu taşıma hizmetlerindeki eksiklikleri gidermelidir.					
3	Belediyeler yol / kaldırım / altyapı yapımı işlerini eksiksiz sağlamalıdır.					
4	Belediyeler, yetki alanlarında yeterli miktarda yeşil alan ve parklar yapmalıdır.					
5	Belediyeler, spor ve sağlık hizmetleri sunmalıdır.					
6	Belediyeler, engellilere yönelik hizmetler sunmalıdır.					
7	Belediyeler, yaşlılara, hastalara ve yoksullara yardım etmelidir.					
8	Belediyeler, yeterli sayıda meslek edindirme kursu açmalıdır.					
9	Belediyeler, gıda üreten tesislerin denetim hizmetlerini sunmalıdır.					
C - Ovacık Belediyesinin Sunduğu Genel Hizmetlerin Memnuniyet Değerlendirmesi						
Sıra No	Değerlendirme	1(Çok Memnunum)	2(Memnunum)	3(Kararsızım)	4(Memnun Değilim)	5(Hiç Memnun Değilim)
1	Belediyenin şebeke suyu hizmetlerinden memnun musunuz?					
2	Belediyenin toplu taşıma hizmetlerinden memnun musunuz?					
3	Belediyenin yol / kaldırım / altyapı yapım hizmetlerinden memnun musunuz?					
4	Belediyeye ait yeşil alan/ park miktarından memnun musunuz?					
5	Belediyenin sunduğu spor ve sağlık hizmetlerinden memnun musunuz?					
6	Belediyenin engellilere sunduğu hizmetlerden memnun musunuz?					
7	Belediyenin yaşlı, hasta ve yoksullara sunduğu hizmetlerden memnun musunuz?					
8	Belediyenin meslek edindirme hizmetlerinden memnun musunuz?					
9	Belediyenin gıda üreten tesislerin denetim hizmetlerinden memnun musunuz?					

D - Ovacık Belediyesinin Alternatif Girişimlerinin Değerlendirmesi				
S. No	Değerlendirme	Tamamen Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1	Ovacık Belediyesinin tarımsal kalkınma girişimlerini yeterli buluyor musunuz?			
2	Ovacık Belediyesinin tarımsal kalkınma girişimlerini ilçe için faydalı buluyor musunuz?			
3	Ovacık Belediyesinin sürdürdüğü tarım kooperatifi çalışmaları desteklenmeli ve devam ettirilmeli midir?			
4	Ovacık Belediyesinin kadınlara yaptığı yardım ve çalışmaları yeterli buluyor musunuz?			
5	Ovacık Belediyesinin çocuklara yaptığı yardım ve çalışmaları yeterli buluyor musunuz?			
6	Ovacık Belediyesinin yaşlılara yaptığı yardım ve çalışmaları yeterli buluyor musunuz?			
7	Ovacık Belediyesinin yoksullara yaptığı yardım ve çalışmaları yeterli buluyor musunuz?			
8	Ovacık belediyesinin engellilere yaptığı yardım ve çalışmaları yeterli buluyor musunuz?			
9	Ovacık Belediyesi çiftçilere yaptığı destekleri yeterli buluyor musunuz?			
10	Ovacık Belediyesinin bal üreticilerine yaptığı destekleri yeterli buluyor musunuz?			
11	Ovacık Belediyesinin süt ürünleri üreticilerine yaptığı destekleri yeterli buluyor musunuz?			

E - Ovacık Belediyesinin Alternatif Girişimlerinin Sosyo – Ekonomik Yaşama Etkisi				
S. No	Değerlendirme	Tamamen Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Kesimlikle Katılmıyorum
1	Ovacık Belediyesinin sürdürmüş olduğu tarımsal üretim çalışmalarında gönüllü yer aldım.			
2	Ovacık Belediyesinin sürdürmüş olduğu tarımsal üretim çalışmalarında ücretli yer aldım.			
3	Ovacık Belediyesinin sürdürmüş olduğu tarımsal üretim çalışmaları sayesinde gelirim arttı.			
4	Ovacık Belediyesi tarafından sosyal yardım aldım.			
5	Ovacık Belediyesi tarafından bana ya da çocuğuma burs verildi.			
6	Ovacık Belediyesinin sunduğu ücretsiz ulaşımdan faydalaniyorum.			
7	Ovacık Belediyesinin sürdürmüş olduğu tarımsal üretim çalışmaları sayesinde ilçede sosyal ve kültürel imkânlarım arttı.			
8	Ovacık Belediyesinin sürdürmüş olduğu tarımsal üretim çalışmaları sayesinde yaşam kalitem arttı.			
9	Ovacık Belediyesinin sürdürmüş olduğu tarımsal üretim çalışmaları sayesinde spor ve sağlık imkânlarım gelişti.			
10	Ovacık Belediyesinin sürdürmüş olduğu tarımsal üretim çalışmaları sebebiyle evimde ağırladığım misafir sayım arttı.			
11	Ovacık Belediyesinin sürdürmüş olduğu tarımsal üretim çalışmaları sebebiyle ilçeye gelen turist sayısında artış olduğunu düşünüyor musunuz?			
12	Ovacık Belediyesinin sürdürmüş olduğu tarımsal üretim çalışmaları sebebiyle ilçede istihdamın arttığını düşünüyor musunuz?			
13	Ovacık Belediyesinin sürdürmüş olduğu tarımsal üretim çalışmaları sebebiyle ilçede sağlıklı gıdaya ulaşma imkanlarınızın arttığını düşünüyor musunuz?			

ÖZGEÇMİŞ

Ad-Soyad : Zeynep GÜLER CANPOLAT
Doğum Tarihi ve Yeri : 1981 / Tunceli
E-posta : zepguler@gmail.com

ÖĞRENİM DURUMU:

Lisans : 2007, İstanbul Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama

MESLEKİ DENEYİM

2010- İL AFET VE ACIL DURUM MÜDÜRLÜĞÜ- Tunceli
Planlama, Zarar Azaltma ve İyileştirme Şubesi
2008-2010 İSKİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ- İstanbul
Üst Yapı Plan Şefliği
2007 -2008 PALYE İNŞAAT ŞİRKETİ- İstanbul
Ulaşım Planlama
2006-2007 LANDARTGROUP PLANLAMA OFİSİ- İstanbul
2006-2007 ADALAR BELEDİYESİ- İstanbul
1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planı Çalışmaları / yarı zamanlı
2006 IMP KENTSEL TASARIM MERKEZİ- İstanbul
Yaşam Kalitesi Grubu
2005 DOZAMEL COMPANY- Wrocław / POLONYA
Endüstri Parkı- Stajyer
2003 İTÜ UYGAR MERKEZİ- İstanbul
İstanbul Deprem Master Planı Çalışmaları- Stajyer
2002 İBB- ŞEHİR PLANLAMA MÜDÜRLÜĞÜ- İstanbul
Dudullu 1/5000 Ölçekli Uygulama İmar Planı Çalışmaları – Stajyer